

BOEM@

REVISTĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ - ISSN: 2066-0154
februarie 2015 (Anul VII) Nr. 72 (2 / 2015)

BOEM@

Live Literature

februarie 2015 (Anul VII) Nr. 2 (72) - 40 pagini

ISSN 2066-0154

Apare sub egida ASPRA

Asociația Scriitorilor pentru Promovarea Realizărilor Artistice

Editor: S.C. InfoRapArt Galați - Editura InfoRapArt

2 / 2015

COLEGIUL DE REDACȚIE

DIN CUPRINS

Director: Petre Rău
Redactor-șef online: Mihail Gălățanu
Redactor șef adjunct: Victor Cilincă
Redactori: Paul Sân-Petru, Constantin Oancă, Coriolan Păunescu, A.G.Secară, Dimitrie Lupu, Denisa Lepădatu, Cristina Roșu, Maria Ieva, Nastasia Savin
Grafică: Elena-Liliana Fluture
Tehnoredactare: Daniela Cașu
Colaboratori: Maria Timuc (București), Luca Cipolla (Italia), Dan Verejanu (Chișinău), Petru Jipa (Germania), Melania Cuc (Bistrița), Tănase Carașca (Tulcea), Marian Hotca (Baia Mare), Mirela Savin (Constanța)

Poezie: Olimpiu Vladimirov (p.3), Melania Cuc (p.7), Mihai Horga (p.9), Maria Ieva (p.17), Magda Mîrea (p.19), Marilena Velicu (p.27), Angelina Nădejde (p.28), Daniela Dumitrescu (p.30), Rodica Moruțan (p.32)

Proză: Victor Craus: Gânduri de parlamentar (p.36)

Cronică de carte: Constantin Oancă: Cântecul păsării pe acoperiș în înțelesurile lui Ignatie Grecu (p.10), Dumitru Anghel: În spatele oglinzii, de Petre Crăciun (p.12), Ionel Necula: Universul petician într-o prelungire alogenă (p.14), Gheorghe Bucur: Braconierii, de Ned Orson (p.24)

Eseu: Alina Iuliana Popescu: Neomodernismul și Generația '60. Context ideologic și cultural - partea a II-a (p.4), Daniel Corbu: Onirismul - primul curent literar postbelic (p.8), Ștefan Lucian Mureșanu: Antiunionismul și sensul românismului în cultura lui Gheorghe Asachi (p.21), Andreea Done: Eroism, curaj și nădejde în Dumnezeu (p.29), Petronela Vali Slavu: Fantezii de iarnă (p.33)

Note de lectură: Virginia Chiriac: "Dulcele stil clasic" al unui poet modern (p.18), Daniel Verejanu: Grigore Vieru - Omul Anului (p.20)

Interviu: Gheorghe Nazare: Interviu cu Costel Crângan, scriitor și jurnalist (p.34)

Consemnări: Gheorghe Gorincu: Școala românească gândită și organizată de cel mai ilustru ministru al învățământului românesc, Spiru Haret (partea a XI-a) (p.31)

Cărți: Redacția: Cărți sosite la redacție (p.39)

Revista literară BOEMA o puteți citi și pe site-ul www.boema.inforapart.ro

actualizat permanent de: InfoRapArt

Email: boema@inforapart.ro,

petrerau@yahoo.com

Telefon: 0726 337376, 0740 596225,
0336 800313

ADRESA REDACȚIEI: Str.Regimentul 11 Siret, Nr. 17,
Bloc C20, Ap. 42, parter, Galați, 800331

Abonamente: boema@inforapart.ro, tel: 0726 337376

În numele libertății absolute de exprimare, autorii răspund în mod direct de conținutul materialelor publicate.

Literatură și Artă

Grafică:

Coperta I: Tomasz Alen Kopera – Artodyssey7

Coperta a IV-a: Jordi Aluma Masvidal – Artodyssey20

Interior: Constanța Abălașei-Donoșă

www.boema.inforapart.ro

Olimpiu VLADIMIROV

POEM

Noaptea despletită din părul tău
îmi alină suferința trupului
scrijelat de furtuni:
Cine să ierte
toate păcatele mângâierilor ?

PASTEL

Cer iertare imaculațiilor nuferi
și mă pierd sub pleoapele bălții
să număr îngerii de apă
lângă respirațiile lebedelor.
Țipă ecoul în plauri,
sunete – năluci se scurg prelung
peste aerul ars de anotimp
când maluri deșirate dilată orizontul.

PUZZLE

Geologul își scoate
eșantioanele din rucsac
așezându-le, întâmplător,
într-un joc misterios de puzzle
pe covorul cu metafore
așternut de poet.

CONSTATĂRI

Ce straniu paradis
în care nimeni
nu-i dator cu nimic
și ce trecere
penibilă printre clipe
fără nici o obligație

DILEMĂ

Chiar credeți că rocile colțuroase
știu mai puțin despre dragoste
decât cele șlefuite?

ODIHNĂ

Puțin obosit
mă odihnesc preț de-o respirație
în tăcerea ta.

ÎNCEPUT

Ascuns în lumina lacrimii
întreb Nimicul
de unde începe alunecarea spre moarte.

SEARA

Seara își crește întunericul
ce laudă stelele și adună
iubiri cuibărite în noroc.

LUMINA

Lumina spartă-n valuri
însămânțează liniștea adâncului
cu nebunia ancorelor.

POVARA

Mă strecur prin fiordul laudelor
ascunzând cununi de excelență;
E dulce povara acestor slăbiciuni...

GÂND

Ce fel de iubire te-ajută
când urci scările eșafodului
și apleci capul?

ÎNCERCARE

Cu-n poem într-un vers
își îmbracă trupul provocator;
dictatura minijupei triumfă!

NICIO DUNĂRE

Nicio Dunăre nu-mi mai încape
răsvătirile pierdute-n ape
și vorbele negre, de smoală;
De unde atâta morală?

MOMENT

Una după alta
camere se închid în întuneric;
Răsfăț deplin singurătății îndoliate.

ANOTIMP

Peste mirarea albă a zăpezii
țurțurii spânzurați în neștire
tulbură întrebările din priviri.

TOAMNA

Printre frunzele aurii
o creangă uscată
cerșește tandrețe.

CLIPA

Nisipul surpă
încordarea în ploi
Din pescăruș
un țipăt mi-a rămas,
ecou al verii
ce părea de foc
și clipa lângă care
ne-am retras
e marea
dăruită-ntr-un ghioc.

Alina-Iuliana POPESCU

Neomodernismul și Generația '60. Context ideologic și cultural

Partea a II-a

Paradigma culturală, atașată Generației '60, anticipată de Labiș și reprezentată, mai ales, de Nichita Stănescu, Cezar Baltag, Ioan Alexandru, Marin Sorescu, Ana Blandiana, Ion Gheorghe etc., este *neomodernismul*. Ioana Em. Petrescu include *neomodernismul* în marea paradigmă a postmodernismului, considerându-l drept perioada de *acomodare*, de *tranziție a postmodernismului*, care, cronologic, își are locul, în prima parte a acesteia. *Neomodernismul* ar fi integrat, astfel, *postmodernismului*, desigur, aducând unele caracteristici, în plus, în raport cu modernismul, caracteristici, care se vor concretiza, permanent, pe parcursul dezvoltării *postmodernismului*.

Promovând o nouă expresie artistică, îmbrăcată într-un limbaj surprinzător, uneori cu elemente suprarealiste și ermetice, alteori simplu, până la parodie și umor, *neomodernismul* – sau etapa de tranziție, de început a *postmodernismului* – își propune să desființeze, până la anihilare, orice canon. Nonconformiștii reprezentanți ai acestui curent – anticipat într-o oarecare măsură de modernism – reușesc, prin frenezia proliferantă a actului creator, să îmbogățească limbajul cu noi lexeme – inventate sau reale, dar împrăștiate cu noi înțelesuri – precum și cu noi imagini, într-un cuvânt, cu o nouă retorică. Generația, marcată de nume precum: Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ana Blandiana, Ioan Alexandru, A. E. Baconski, Ileana Mălăncioiu, se îndepărtează de expresia proletcultistă, dominată de realismul socialist, care impunea o poezie de largă inspirație, poeme ample care să *cânte* transformările socialiste în industrie și agricultură, așa cum dicta partidul unic, comunist și clasa muncitoare în alianță cu țărănimea, o poezie lipsită de lirism, de sentimente, de filosofie. „Nu o dată, creația artistică românească a anilor '60 înfăptuiește un gest autosalvator de reluare a istoriei sale întrerupte abuziv de imixtiunea ideologiei staliniste și de proletcultism. De aici decurge o recuperare a substanței ei estetice printr-o „mișcare de evoluție regresivă”²⁰.

S-ar putea spune că rolul *neomodernismului* este unul recuperator. Neomodernismul liricizează poezia, aducând esențiale transformări precum: *expansiunea imaginației, luciditatea și fantezia, sensibilitatea și ironia, exotismul și confesiunea, elemente suprarealiste și ermetice, explorarea universului afectiv al omului contemporan, diversificarea formulelor artistice, preferința pentru metafora de toate tipurile, limbajul poetic surprinzător (Nichita Stănescu), limbajul simplu, ce implică parodia, umorul (Marin Sorescu), limbajul metaforic (Ana Blandi-*

ana), limbajul cu tonalități de imn (Ioan Alexandru).

De asemenea, la nivelul prozei, *modernismul* îi predă *neomodernismului* câteva principii solide: „... constatăm o mizare exacerbată pe autenticitatea actului relatării, pe transpunerea inovativă a acestuia într-un univers ficțional la a cărui decodificare accesul este, în aparență, restricționat. Originalitatea noilor forme de a realiza actul literar pare să facă apel exclusiv la interioritatea autorului, ignorând factorii extraliterari și propunând o literatură a însingurării și a non-apartenenței, o literatură care își este suficientă sieși, care nu comunică cu exteriorul. Aceste trimiteri la o literatură a interiorizării dezvoltă o percepție limitativă a conceptului de literatură a unui anumit spațiu; în fapt, reducerea tuturor dimensiunilor noii literaturi la conceptul de originalitate, nu numai că anulează existența (și) în plan teoretic a unor coordonate spațiale, dar are repercusiuni și asupra percepției uneia sau a alteia dintre operele de mare importanță ale acestei epoci”²¹.

Jocul formei și al expresiei lingvistice, retrasarea unor noi elemente de prozodie, care să sugereze ideea, nu să o impună, toate acestea sunt caracteristici inițiate de modernitate, dar preluate și cultivate, cu grijă, prin eforturile neomoderniștilor. Nu sunt de neglijat, însă, grupurile literare, care lansează și promovează Generația '60. De asemenea, alături de „Luceafărul”, intervine revista „Steaua”, precum și *Manifestul* Cercului literar de la Sibiu. „Poezia neomodernistă nu poate fi înțeleasă, la adevărata ei dimensiune, dacă neglijăm rolul unor grupări ori al unor creatori ce au anunțat-o. În acest context, trebuie să subliniem importanța pe care a avut-o Cercul literar de la Sibiu și *Manifestul* acestuia, care îi formulează idealurile expresive și estetice, dar și însemnătatea în asumarea unui lirism novator, marcat de atracția spre cotidian, spre o viziune expresionist-simbolică a realității, a poezilor aparținând așa-numitei «generații a războiului», Geo Dumitrescu și Ion Caraion, sau a unui poet ce ilustrează cu strălucire neomodernismul, pe latura sa fantast-vizionară, Emil Botta. De asemenea, un rol important în redefinirea lirismului românesc postbelic l-a avut mișcarea de avangardă, continuată mai ales în varianta sa suprarealistă, reprezentată de autori altfel, destul de diferiți ca formulă și viziune poetică. O primă încercare de redefinire a liricului, la sfârșitul epocii proletcultiste, o reprezintă mișcarea din jurul revistei «Steaua». Poeți precum A. E. Baconsky, Victor Felea, Aurel Rău, Aurel Gurghianu își propun și, în bună măsură, izbutesc să regăsească esența lirismului, refăcând legăturile – brutal suspendate de dogmatismul proletcultist – cu marea tradiție a literaturii interbelice. Regăsirea «din interior» a lirismului (Petru Poantă) se produce mai întâi în spațiul pastelului, în care are loc o mutație semnificativă; peisajul nu mai e un mediu artificializat, un cadru exterior, el e absorbit în țesătura poemului de către o gândire poetică ce participă la avatarurile cosmosului. De altfel, și spațiul poetic se diversifică, producându-se o alternanță dihotomică a deschiderii spre ilimitat și a claustrării. E regăsit, de asemenea,

(continuare în pag. 5)

sentimentul grav al trecerii timpului, ca și melancolia sau angoasa ființei umane confruntate cu absurdul existențial, cu un univers ce nu răspunde la interogațiile sale. De la elanurile cosmosului, transcrise în manieră ușor hiperbolizantă, la retransărea din peisajul exterior în interioritate, poeții grupați în jurul revistei «Steaua» au reușit să dea dimensiuni și modulații noi lirismului, căci, după cum observa Petru Poantă, „construit din sugestii și notații fine, peisajul devine o stare mentală. Semnele vitalității lirice apar. Poetul se confesează prin peisaj și participă la ritmurile elementare ale naturii, având un real sentiment al geografiei și al istoriei, simțite ca spații vaste și timpuri imemorabile, precum la A. E. Baconsky, ori autohtonizate la Aurel Rău și Aurel Gurghianu”²².

Conceptul de *generație*, pe care îl considerăm esențial de consemnat, a fost propus, inițial, de către Albert Thibaudet, „fiind utilizat pentru «decuparea» epocilor din istoria unei literaturi, și care, căzut în desuetudine, la un moment dat, cunoaște astăzi șansa relansării. Prezent tot mai des în discursul critic, s-ar putea să fie din nou util. Dar nu în felul în care îl gândea criticul francez. Thibaudet lega generația literară de aceea biologică și aprecia că ea se întinde pe 33 de ani, calculând, așadar, trei în fiecare secol. La noi, Al. Piru a fost un partizan fidel al ideii”²³.

Vorbim despre generația literară, excluzând, din cadrul acesteia, cititorul, care nu este condiționat de apartenența scriitorilor la o anumită generație. Generația literară este, mai degrabă, un aspect ce ține de istorie și de critică literară, la noi, Tudor Vianu fiind cel care „a vorbit despre generația de creație, cu alte cuvinte, despre acel aer de epocă definitoriu pentru temele și pentru stilistica operelor datorate unei comunități de vârstă”²⁴.

Tabloul generațiilor, realizat de Al. Piru, în *Discursul critic*²⁵, alătură generațiile literare la cele biologice, realizând grupări, întinse pe etape de 33 ani. Astfel, cea dintâi generație ar fi cea născută în anul 1830, fiind cea a *pașoptiștilor*, cea de-a doua ar debuta în anul 1863, odată cu apariția „Junimii” și a maioreșcianismului, ea fiind consacrată *marilor clasici*, cea de-a treia, mult mai diversificată și mai complexă decât primele două, începe în 1893, fiind coagulată în jurul „*Sămănătorului*”, a „*Vieții românești*”, sau a „*Literatorului*”. La început de secol XX, după războiul din 1919, se conturează generația *modernismului pragmatic*, numită, în mod curent, a *interbelicilor*, reprezentată fiind de Tudor Arghezi, Liviu Rebreanu, Al. Philippide, Eugen Lovinescu, Hortensia Papadat-Bengescu, Lucian Blaga, Ion Pillat, Mateiu Caragiale, Ion Vinea, Ion Barbu, George Călinescu, Mircea Eliade, Emil Botta, Zaharia Stancu, Mihai Beniuc, Eugen Jebeleanu etc. Cea de-a cincea generație ar fi cea constituită din 1948, mai precis, după cel de-al Doilea Război Mondial, care durează tot 33 de ani, și care se consolidează la începutul deceniului șapte, căreia îi revine și misiunea de a se sincroniza cu mișcarea literară europeană, asemenea generației precedente, de altfel, dar și de a reînnoa legătura cu valorile antecesorilor, lucru pe care modernistii nu îl realizează, ci, dimpotrivă, se opun lui, aceasta fiind *generația '60*. Acestea îi urmează *valul anilor '70*, grupat sub forma *mișcării oniriste*, reprezentată de Eugen Jebeleanu, Dan Deșliu, Dumitru Tsepeneag, Leonid Dimov, Mircea Horia Simionescu, Radu Petrescu, Costache

Olăreanu etc.²⁶ Interesant e că „ritmul de succesiune al generațiilor nu e regulat, el având tendința de a se iuți în secolul XX, când generațiile par să se succedă la intervale mai scurte (de 20 sau chiar de 15 ani)”²⁷.

Desigur, această clasificare a generațiilor, realizată de către Al. Piru, se oprește aici, esențial fiind, însă, că „definiția generației literare este, acum, în zilele noastre, dependentă mai puțin de perioadele de timp în care scriitorii au trăit (deși, firește, nu le putem elimina din discuție) și mai mult de identificarea unor paradigme diferite și de predominanța unora dintre ele, în condițiile unei succesiuni dificile, cu suprapuneri multiple. Punctul esențial (și care îngroapă definitiv viziunea biologică asupra conceptului de generație) constă în aceea că, nefiind «naturală», ștabela generațiilor literare implică omologarea critică, fie și postfactum, a dominantei. Istoria literară a încetat să mai fie privită ca un șir natural de autori, de opere și de contexte, reflectat în oglinda istoriografiei, ca vițelul în apă. Lucrurile par astăzi să stea exact pe dos. Istoriografia dă naștere istoriei literare, a cărei «realitate» este produsul unor concepte. Cum ar fi chiar cel de generație literară: istoricii literari nu mai caută generații reale în intervale obiective de timp, ci determină aceste intervale prin aplicarea conceptului lor de generație ca paradigmă dominantă”²⁸.

În perioada postbelică, ideea de *generație* s-a dezvoltat și prin tratarea separată a patru tipuri de literaturi: *oportunistă*, *subversivă*, *disidentă*, *evazionistă*. *Literatura oportunistă* este literatura de partid, conformă dogmelor propagandistice, reprezentată prin M. Beniuc, Adrian Păunescu, Corneliu Vadim Tudor, Zaharia Stancu, Titus Popovici, Eugen Barbu, Dumitru Popescu etc.. Temele și motivele abordate sunt subordonate acelorași clișee de expresie, putând spune, astfel, că avem de-a face cu o falsă literatură, cu victorii intens popularizate, o literatură îndochinată, idilică și festivă. *Literatura subversivă* reprezintă o deviație de la linia oficială, deviația aceasta fiind mascată, însă, în metafore și parabole, cu un fel de protest abia schițat, o dizidență, pe jumătate sau pe sfert, atât cât permitea cenzura. Dintre reprezentanți, îi putem numi pe Marin Preda – o parte a prozei, Augustin Buzura, Ion Caraion, Marin Sorescu, Nicolae Breban, D. R. Popescu, Constantin Țoiu, George Bălăiță, Octavian Paler, Gabriela Adameșteanu, Teodor Mazilu, Ileana Mălăncioiu, Ana Blandiana, Mircea Dinescu, Nicolae Steinhardt, Alexandru Paleologu etc. *Literatura disidentă* are o atitudine deschis opoziționistă față de puterea comunistă, experiențele interne ale protestului, sfârșind în închisoare sau în exil: Paul Goma, Dorin Tudoran, Ion Negoitescu, Monica Lovinescu, Virgil Ierunca etc. „Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Ion Negoitescu au scris, în exil, *Istoria ale literaturii române*, uneori, prin consecvență foiletonistică, alteori, prin voință de sintetizare, ei au afirmat o bună înțelegere a contextului european. Percepția înaltă și cuprinderea globală nu exclud participarea subiectivă. Critici literari, esești, filosofi, Virgil

(continuare în pag. 6)

lerunca, Ion Negoitescu, Monica Lovinescu nu sunt mai puțin admirabili scriitori, definind, fiecare în parte, o literatură a exilului. Structura polemică a operei lor îi așează între marii luptători ai culturii române. Iar intransigența polemică, radicalismul, definesc un tip de autoritate²⁹. *Literatura evazionistă* este indiferentă la problemele politice, tatonează căile estetismului, dintre reprezentanți, amintindu-i pe Ștefan Augustin Doinaș, Ștefan Bănuțescu, pe oniriștii Leonid Dimov, Dumitru Țepeneag, pe intelectualii ironici și livrești, precum Mircea Horia Simionescu, sau pe textualiștii generației '80³⁰.

Ultimele trei tipuri de *literaturi* marchează ceea ce numim perioada neomodernistă și postmodernistă de început, adică *Generațiile '60 - '80*. Implicarea intelectualității românești, în războiul contra *revoluției culturale*, are să reprezinte unul dintre momentele de maximă importanță, care intervin în salvarea de negura depărtării de cultură. Firește, „un intelectual are datoria să se implice în felul lui, fiecare în felul său.”, cum afirma Octavian Paler, într-un interviu postdecembrist, acordat revistei „Orizont”³¹, încurajând astfel evadarea din letargia indiferenței față de aproape. Este teoria salvării națiunii prin cultură.

Cultura, însă, își are propriile constante, diferite, uneori, de constantele unei epoci, ale unei generații sau ale unei ideologii, pentru că, așa cum Nichita Stănescu remarcă: „părerea mea este că poetul nu are o epocă a lui; epoca își are poezii ei și, în genere, epoca își vede singură poezii”.

²⁰ Vezi Laura Pavel, *Onirismul – între istoria literară și istoria politică*, în „Vatra”, nr. 10-11, 2007, p. 25. „În legătură cu necesitatea rescrierii și regândirii canonului modernității românești, Ion Bogdan Lefter formulează o provocatoare teză polemică privind arta deceniilor de după proletcultism, dominată de neomodernism. După el, evoluția regresivă de tip neo- s-ar fi datorat unui metabolism cultural deviat și dorinței de a compensa hiatus-ul cultural al anilor '50”. Vezi Ion Bogdan Lefter, *Post-modernism. Din dosarul unei „bătălii” culturale*, Pitești, Editura Paralela 45, 2000, p. 100-101. (Note)

²¹ Cornel Ungureanu, *Geografia literară*, p. 57.

²² Iulian Boldea, *Ana Blandiana. Revelațiile poeziei*, „Limba Română”, nr. 7-8, anul XX, 2010, p. 57.

²³ Nicolae Manolescu, *Generație literară*, în „România literară”, nr.2, 2000, p.5. „Obiecțiile au venit, uneori, chiar din acest unghi. Cercetări statistice mai noi (ar trebui reluat un studiu al Mioarei Apolzan din Revista de istorie și teorie literară) au arătat că ritmul de succesiune al generațiilor nu e regulat, el având tendința de a se iuți în secolul XX, când generațiile par să se succedă la intervale mai scurte (de 20 sau chiar de 15 ani)”.

²⁴ *Ibidem*, p.5. „Noi am numi paradigmă acest aer comun. Abandonarea principiului biologic, de către formaliiștii ruși, modifică radical înțelegerea conceptului lui Thibaudet, întâi, biograficul (anii de naștere și de moarte ai autorilor, anul debutului sau al vârfului operei) nu mai joacă decât un rol secundar. În al doilea rând, succesiunea generațiilor nu mai este liniară: paradigma nouă există deja de o bucată de vreme, sub aceea veche, asemeni unei plăci tectonice, atunci când se produce schimbul de ștafetă, tot așa cum paradigma veche continuă să se manifeste, o bucată de vreme, sub aceea nouă, în fine, generația literară este totuna cu paradigma dominantă dintr-un anumit timp în jurul acesteia, dedesubt, dacă vreți, există și

alte paradigme (cel puțin încă una, dar uneori două sau chiar trei), simțite însă ca marginale, - depășite sau încă neconcluzente, - dintre care unele au fost dominante cândva iar altele urmează să fie”.

²⁵ Vezi Al. Piru, *Discursul critic*, București, Editura Eminescu, 1987, Doina Geană, *Generația '60 în proză. Perspective teoretice și didactice (Lucrare metodică-științifică pentru obținerea gradului didactic I în învățământ)*, Timișoara, 2000.

²⁶ Vezi Laura Pavel, *Onirismul – între istoria literară și istoria politică*, în „Vatra”, nr. 10-11, 2007, p. 25. „Explicația apariției grupului oniric din anii '70 stă, desigur, nu numai în debordanta vocație de teoretician literar a lui Dumitru Țepeneag, unul dintre cei mai valoroși prozatori ai ultimelor decenii, principalul *ideolog* al onirismului. Analiza contextuală a poeziei și prozei onirice, ca și a teoriei onirismului structural sau estetic, pune în evidență o motivație și un scop preponderent estetice, dar care sunt în subsidiar și politice. Curent al modernității târzii, cu un program estetic aflat în răspăr atât față de climatul literar și cel socio-politic de la noi, cât și, parțial, față de cel din Occident, onirismul se ivește și din nevoia apăsătoare a unui gest subversiv la adresa politicii culturale oficiale și a direcției pseudo-estetice a realismului socialist. Motivația apariției literaturii onirice, așa cum este ea formulată în chiar discursul critic și în programele și prospecțiile teoretice (în special cele ale lui Țepeneag și Dimov) care legitimează curentul, amestecă simptomatic criteriul estetic cu cel politic. Cred că poate fi descoperită aici o simptomatologie a crizei de decalaj între momentul istoric, al comunismului poststalinist, postproletcultist din anii '65-'68, și acela artistic. Subversivitatea onirismului are fie un caracter implicit, ținând de formula general răspândită a subversivității estetice, împânzită cu aluzii esopice la puterea abuzivă din totalitarism, fie un caracter explicit uneori, declarat și analizat ca atare de către Dumitru Țepeneag și în Occident, după 1971, unul și același cu anul dizolvării *grupului*. În plus, 1971, anul formulării de către Ceaușescu a tezelor din iulie, privind revoluția culturală de tip maoist, e un moment politic critic, de răscruce pentru intelectualitatea românească. El aduce cu sine și destrămarea grupului oniric, hăituit de cenzura ideologică a acelor vremi. Vocabula *oniric* devenise ea însăși interzisă”.

²⁷ Vezi Mioara Apolzan, *apud* Nicolae Manolescu, *Generație literară*, în „România literară”, nr. 2, 200, p. 5.

²⁸ *Ibidem*, p. 5.

²⁹ Cornel Ungureanu, *La Vest de Eden*, Timișoara, Editura Amacord, 195, p. 9.

³⁰ Vezi Doina Geană, *lucr. cit.*, p. 8-10.

³¹ „Orizont”, nr. 17/ 1993, art. *A spera, a-ți aminti*, interviu cu Octavian Paler, realizat de Veronica Balaj, cu prilejul lansării în Timișoara a cărții *Don Quijote în Est*, 6 august 1993, p. 14.

Melania CUC

Nocturnă

Pe o față de pernă din bumbac satinat
 lese luna plină.
 Nu am stare.
 Mușc din noapte ca din mărul edenului.
 Prin mulțimea ce țipă
 Și își rupe veșmintele duminicale,
 Trece pisica-neagră
 Cu toate cele șapte vieți
 Zornăind în tinichelele-i
 Prinse în coadă.

Crepuscul

Am adormit lângă respirația ta.
 O da, tu tocmai veniseși,
 De la întâlnirea
 Cu arhanghelii din icoanele vechi.
 Într-un târziu
 Te-ai așezat pe genunchiul meu stâng,
 Și de atunci
 Toți macii din lanul cu dropii
 Mustesc pe buzele mele
 Poeme.
 Te privesc în pupile.
 Trec peste gânduri
 Și din colțul cu fulgi de omăt
 Armura medievală scârțâie reumatic.
 Este doar un exercițiu de adaptare
 La stres,
 Un altfel de somn purtat în pânțele
 Și mamele toate
 Tremură în somn
 Ca un fum de lumânare
 Strivit între degete.

Apa potabilă

S-au schimbat paznicii
 La uzina de apă potabilă.
 Crește iedera cu capul în jos
 Și zidul asudă
 Pe sub armură.
 La aeroport,
 Păsările mari
 Zboară
 Cu păsările mici
 Între aripi.
 Setea jumulește fulgii ninsorii
 Și alb e praful somniferului
 Pe care
 Un infirmier autist
 Îl toarnă
 În paharul meu cu ceai chinezesc.

Vas fără conținut,
 Matrice nefolositoare ...
 Tot clișee ale unor dorințe
 Pe care le păstrez în albumul
 Unde
 Mai ieri,
 Creștea caprifoiul.
 În ziduri,
 Carii rod sufletele morților liberi.

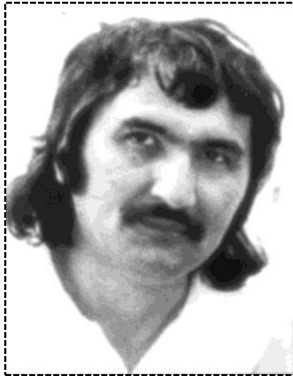
În casă-i amiază

Umedă-i pielea scaunului
 În care zace umbrela de ploaie.
 Jumătate din fața mea s-a vopsit
 În albastru,
 Cealaltă jumătate este veselă
 Și chiolhanul poate începe
 Cu două tacâmuri în plus
 Și o pâine neagră de orz.
 Sunt doar eu la cina de taină.
 Miriapode de gânduri
 Mărșăluiesc însățioase
 Prin solnița de cristal.
 În casă-i amiază de noiembrie.
 Afară e noapte și cald din cale afară
 Iar orașul traversează tristeți
 Și străzi cu număr exact.
 Se aud pași de foxtrot,
 Apoi...
 Huruitul inconfundabil
 Al londourilor unor
 Copii
 Ce au devenit
 Peste noapte
 Adulți.

Înscrisuri

Șalul în care-mi înfășuram trupul și gândurile
 Stă abandonat ca o bătrână cu ochi umezi,
 Și o casetă doldora de fotografii
 Crescută direct din genunchii preaascuțiți.
 Toți suntem sinucigași în sămânță
 Și păstrăm de ochii lumii
 Înscrisurile
 Care ar trebui
 Să ne ateste cea mai bună-purtare.
 Perechi de pantofi cu un număr mai mic
 Se plimbă pe stradă.
 -Totul e să îmi țin respirația,
 Să rezist,
 Așa cum merg
 Agățată între două vagoane vechi
 De tramvai.
 Îmi spun
 Și tot acest eșafodaj de cuvinte
 Se ia ca pudra
 Unui clown,
 După spectacol.

Daniel CORBU

Onirismul – primul curent literar postbelic

Onirismul este primul curent literar din România postbelică. Cu onirismul începe, de fapt, într-o perioadă potrivnică libertății de expresie, neoavangarda românească. Totuși, aspirațiile corifeilor onirismului (am numit aici pe poetul Leonid Dimov și pe prozatorul Dumitru Țepeneag) trebuie căutate într-o interesantă declarație a lui Ion Barbu făcută prin anii '30, într-un interviu provocat de I. Valerian: "Fatal trebuie să facem și noi concurență demiurgului în imaginarea unor lumi probabile. Pentru aceasta, *visul oniric* este o nouă sursă de inspirație. Ca și în geometrie, înțeleg prin poezie o anumită simbolică pentru reprezentarea formelor posibile de existență. Domeniul visului este larg și întotdeauna interesant de exploatat".

Încercând să depășească literatura fantastică, descoperită de romantici, dar și *dicteul automat* al suprarealiștilor (exploratorii subconștientului în artă), oniricii experimentează o poziție total opusă proletcultismului înflăcărat și dezolant sub raport estetic, încearcă "proiectarea oniricului în cotidian și reciproc". Declarațiile lui Leonid Dimov sunt edificatoare: "poetul oniric - scrie Leonid Dimov - nu descrie visul, el nu se lasă stăpânit de halucinații ci, folosind legile visului, crează o operă de artă lucidă, cu atât mai lucidă și mai desăvârșită cu cât se apropie mai mult de vis".

Ideea susținută de mai mulți comentatori, conform căreia oniriștii propun mai mult cotidianizarea oniricului, decât onirizarea realului este justă. Mai ales că poetul Dimov, luând seamă, făcea precizări privind această reificare onirică. Spune Dimov: "Reificarea onirică nu înseamnă mortificarea ființelor în obiecte, ci numai «obiectualizarea» lor, adică ștergerea granițelor relaționale, cutumiare, rigide, convenționalizate de o realitate aparentă, pentru a crea o lume panică, suficientă sieși. Această lume nu exclude totul, nu evadează, ci invadează". Aceste fraze cu valoare de manifest, scrise în plin spectacol al ideologiei comuniste impresionează mai ales pentru că, vorbind de o inspirație de natură demiurgică, pune în mișcare mecanisme onirice de constituire a lumilor ficționale. Totul în total dezacord cu ideologia de proletcult a epocii.

În domeniul medical, termenul de *onirism* (care își are etimonul în grecescul *oneiros* = vis) semnifică delir, halucinație foarte asemănătoare visului. Referindu-ne la literatură, termenul de *onirism* a fost invocat din antichitate până astăzi pentru a defini o creație literară inspirată sau aflată sub magia visului. În special romanticii și suprarealiștii au folosit tehnici onirice. În România, pe la mijlocul anilor '60, termenul capătă pentru prima oară valoare de

formulă literară distinctă, o formulă de neoavangardă impusă de gruparea autonomită oniristă, formată din poetul Leonid Dimov, prozatorul Dumitru Țepeneag (erijați și în teoreticieni ai noului curent literar), la care au aderat mai tinerii poeți: Vintilă Ivănceanu, Emil Brumar, Florin Gabrea și prozatorii Sorin Titel, Virgil Tănase, Alice Botez, Ștefan Bănulescu. Pasageri în grupare, fără aderență totală, au fost poeții Virgil Mazilescu și Daniel Turcea.

Trebuie precizat de la început că oniriștii români nu au avut un manifest propriu-zis al mișcării, ei reușind să-și strecoare ideile în articole despre poezie publicate în *Luceafărul*, *Gazeta literară* sau *România literară*. Primele pagini au fost deschise oniricilor spre manifestare de M.R. Paraschivescu în *Povestea vorbei* (1966), supliment al revistei *Ramuri* din Craiova, însă, după câteva luni, a fost interzis de cenzură. În 1967, tentativa înființării la Ploiești a unei reviste literare condusă de Ștefan Bănulescu, cu masive colaborări ale oniriștilor cade, neprimindu-se aprobare. Totuși, profitând de deschiderea politică din 1968, de după invadarea Cehoslovaciei de către ruși, reușesc să debuteze editorial Leonid Dimov (*Versuri*), Dumitru Țepeneag (*Exerciții*) și Vintilă Ivănceanu (*Cinste specială*). Teoreticieni ai grupării sunt Leonid Dimov și Dumitru Țepeneag. O carte cu titlul *Momentul oniric*, apărută în 1997 la Cartea Românească, îngrijită de Corin Braga, cel care adună articole semnate de L. Dimov și D. Țepeneag, studii și interviuri în care se pot citi referiri la noua doctrină estetică, oferă imaginea unui „corpus teoretic”, un document de istorie literară. Iată câteva idei într-o definiție a onirismului:

Leonid Dimov: „Onirismul nu descrie visul, el nu se lasă stăpânit de halucinații, ci, folosind legile visului, crează o operă de artă lucidă”.

„Creația literară onirică, la fel cu cea picturală, nu este decalcul, filmarea unui vis (ne-am afla atunci în fața unui naturalism à rebours), ci dimpotrivă, investigarea imaginii reale cu acea forță reactivă visului, pentru a fi folosită ca unealtă de investigare până în clipa așezării potrivit - am spus - unei legislații la cheremul autorului, într-un grup sintagmatic menit a genera aievea o stare de vis în cititor”.

Dumitru Țepeneag: „Onirismul structural e estetic. El mizează pe a face și a construi, acte caracteristice artistului. Nu are pretenția vană de a cunoaște, de a descoperi ce există deja. Ambiția sa e să producă un obiect autonom, grație unei sinteze al cărei model se află în vis. Adică să facă în așa fel încât imaginile, care în general sunt percepute în succesiunea lor, să se organizeze într-o simultaneitate. Un fel de muzică pictată, de timp fără încetare convertit în spațiu”.

„Literatura onirică e o literatură a spațiului și timpului infinit, e o încercare de a crea o lume paralelă, nu omoloagă, ci analoagă lumii obișnuite. E o literatură perfect rațională în modalitatea și mijloacele ei, chiar dacă își alege drept criteriu un

(continuare în pag. 9)

fenomen irațional. Și, în orice caz, literatura onirică nu e o literatură a delirului, nici a somnului, ci a deplinei lucidității”.

„În opoziție cu suprarealismul, onirismul refuză dicteul automat, sclavia inconștientului și a incoerenței, cultivând totuși ambiguitatea - dar lucid și riguros calculată. Ambiția literaturii onirice este o dublă negare: o negare structurată și de metodă a suprarealismului, și una formală, de scriitură, dar nu mai puțin categorică, a fantasticului romantic. Onirismul estetic, văzut categorial (deci în mod ideal), se opune liricului metaforizant, dar și epicului bazat pe simplă cauzalitate, pe logica formală, aristotelică”.

Fiind un grup care nu-și supunea creația comenzilor politice și sociale, presiunile din ce în ce mai mari mai ales după comentariile *pro* de la Europa Liberă au dus la destrămarea grupului oniric în 1974, când D. Țepeneag, Fl. Gabrea și V. Ivănceanu au plecat în exil.

Așa cum afirma D. Țepeneag după 1990, mișcarea onirică a încetat înainte de a atinge apogeul. Totuși, prima mișcare de neoavangardă din literatura postbelică a avut o influență determinantă asupra literaturii care a urmat. Mai mult, considerăm că mișcarea onirică conține germeii dezvoltării la noi a altor curente și mișcări cum ar fi: *textualismul, epifanismul, paradoxismul, malformismul, post-modernismul* și chiar *facturismul*.

desen de Constanța Abălașei-Donoșă

Mihai HORGA

RONDELUL ZORILOR

Ochii verzi de mure crude
Stropi de rouă îți răsfăț
Deșteptându-se le viață
Și-ale țâțelor agude
Ca-n povești cu paparude
În zori, dis de dimineată
Ochii verzi de mure crude
Stropi de rouă îți răsfăț
Iar înțepături de gheață
Pe domoale curbe nude
Îți fac pielea să asude
Curățind de-a nopții ceață
Ochii verzi de mure crude.

RONDELUL NOPȚII

Insomniac pe lună plină
Eu numai candela aprind
Când gândurile mă cuprind
De veghe-n liniștea deplină

În baia de lumină lină
Speranțele se reaprind
Insomniac pe lună plină
Eu numai candela aprind

Prin noapte, zorii fac lumină
Săgeți de raze vin pe rând
O nouă zi va fi curând
Mă spăl în roua ce m-alină

Insomniac pe lună plină

RONDELUL DRAGOSTEI

Vreau să fii arcușul meu
Eu să fiu vioara ta
Cu drag îmi vei arăta
Cum să-nving urcușul greu
Așa cântă dragostea
Și așa va fi mereu
Vreau să fii arcușul meu
Eu să fiu vioara ta
Vreau să fiu mireasa ta
Să fii tu mirele meu
Eu leoaică și tu leu
Asta-i întrebarea mea :
Vrei să fii arcușul meu?

Constantin OANĂ

**CÂNTECUL PĂSĂRII PE ACOPERIȘ
ÎN ÎNȚELESURILE LUI IGNATIE GRECU**

Cu un titlu foarte inspirat, cartea aceasta este o meditație poetică asupra funcției salvatoare de la lipsa de sens pe care o are frumusețea adevărată o dată intrată în viața noastră.

Citind primul poem, CÂND ARIPILE, gândul m-a dus imediat la zilele Facerii, unde, la finalul fiecăreia dintre acestea, se specifică: "Și a fost seară și a fost dimineață.". Și, spontan, m-am uitat și la finalul cărții, unde, stupoare, am constatat că nu mă înșelasem, ea se încheie cu o înserare (PARTEA UMBRITĂ A LUNII). Câtă asemănare între ceea ce a făcut Dumnezeu și ce face făptura Sa - și ea nemuritoare! O carte ca o zi. Cărțile poetului ca zilele Facerii. E uimitor și cum se ridică dimineața ca o pasăre din apele creației și cum se multiplică apoi în alte "păsări ce tresaltă gata de cântec", cum apele se leagă în stropii de rouă și cum această splendoare, trecând prin inima omului, devine dor de Dumnezeu (CÂND ARIPILE). Cred că iubind pe acest poet iubim de fapt pe Dumnezeu, Cel care a făcut toate prin Cuvânt și care, tot prin Cuvânt, se vor întoarce la El. Poetul este un împreună lucrător cu Dumnezeu, naște o lume din cuvinte, ce nu e altceva decât transfigurarea, întru salvare, a celor dragi inimii lui. De aceea poezia este văzută ca "un trandafir în floare" (POEZIA), de aceea iubirea adevărată este asemenea "crinilor frumoși ai luminii" și chiar mai presus de ei (CÂND IUBEȘTI); să nu uităm că din dragoste pământul se învâрте în jurul soarelui.

"-Ce se întâmplă cu noi", se întreabă poetul, de nu mai putem da înapoi după ce privim cu atenție chipul lui Dumnezeu din icoană, când "sufletul nostru dă repede-n spic/ înflorind maiestuos ca un crin/ potopit de lumină" (TOTUL ESTE PRIVIRE)? Răspunsul este de găsit poate chiar în titlu, presupunând că cele două priviri - a noastră și a lui Dumnezeu - sunt reciproce, privirea Lui fiind cât toate privirile noastre, căci noi trăim în ochiul Său. Sau poate fi dedus din cuvintele inspirate ale lui Blaise Pascal: "Doamne, de nu Te-aș fi întâlnit, nu Te-aș fi căutat!"

Se simte cum un poet născut, ca Ignatie Grecu, poate duce până și la schimbarea atitudinii celui care îi stă înaintea.

Ochii lui Dumnezeu sunt albaștri (ALBASTRUL CER). Cât de naturală este curgerea dintr-un poem în altul, care pe mine m-a obligat la smerire! Pe schele s-a urcat poetul, ca un alt Michelangelo, pentru a adăuga din seninul iubirii sale la seninul ochilor divini. Și acest gest se înscrie ca o rugăciune, ca un psalm, acompaniat de alăuta inimii, ce se dorește atinsă "cu o rază subțire/ lin deget/ al Duhului Sfânt" (RUGĂCIUNE). Și iată ce cântare scoate alăuta inimii sale: "atât de pură", că se aseamănă cu "un bulgăre de zăpadă/ gata să se topească/ în apa privirii/ soarelui de amiază" - semn că a fost bine primită (CÂNTAREA).

Sufletul viu de poet este asemenea unei fântâni în care au căzut stelele - lacrimile de răspuns la rugăciunile lui (LACRIMA STELELOR). După o asemenea întâlnire de taină începe iluminarea. Din lumina unui astfel de soare (care este Dumnezeu) nu te mai poți sustrage, deoarece nu va mai apune niciodată pentru tine, ți-a inundat

Ignatie Grecu

Cântecul păsării pe acoperiș

- versuri -

RAWEXCOMS

mădularele minții și inimii: "Nu mai pot să vorbesc./ Deschid gura și murmur/ silabele de lumină." (TU, DOAMNE).

În SĂ ȘTII poetul, ca și cum ar vorbi Iisus prin gura lui, se adresează mie să nu mă descurajez în fața loviturilor alor mei și aduce o sumedenie de argumente în această privință, mai ales elemente de frumusețe pline de sens, care-au plecat din mâna lui Dumnezeu spre noi, precum porumbelul din mâna lui Noe, în poemul lui Lucian Blaga, IOAN SE SFÂȘIE ÎN PUSTIE. Și frumusețea, care poate să mântuie un suflet, se adună mai mult ca oricând, blând tensionat, toamna, chiar sub forma tristeților și a plecărilor: "O frunză de aur în cădere/ sau mierla a zburat!/ O frunză de aur. Tăcere/ Doamne, fii binecuvântat!" (TOAMNĂ). Am tăcut și eu.

Fără-ndoială că mai este mult până la încheierea zilei, dar poetul anticipează înserarea care va veni - sugerând că trebuie să lucrăm cât este ziua; este aceasta un îndemn la veghere. "Vine înserarea ca un porumbel" prefațată de imaginea unui "nor ca un drapel" (VINE ÎNSERAREA). Și înserarea aceasta, care se apropie, este făcută din "nori mari/ plini de mireasmă străvezie", ce coboară ca o binecuvântare peste crengile copacilor, pe care-i vedem "plutind acum în cer/ înflorind constelații" (NORI). Ca o binecuvântare coboară înserarea și asupra lucrătorului, care, iată, stă "Singur./ acolo sus,/ pe coastă,/ privind/ în depărtare/ până s-a topit/ în cerul din lac/ ultimul nor de purpură.// Apoi înserarea,/ altă singurătate,/ răcoare și liniște" (APOI ÎNSERAREA).

Rolul poetului este evident în poemul LĂUDÂND PE DUMNEZEU. Harfa de aici este asemenea unei "amfore plină cu vin", dar ce vin!, ca acela

(continuare în pag. 11)

de la Nunta din Cana, ca sângele mării ființe a Muzicii, ce curge spre iertarea păcatelor noastre estetice.

Și, în sfârșit, cât de luminos poate fi visul unei nopți de vară! În vis nu se doarme, el e lumea cealaltă, care începe de pe pământ, motiv pentru care poetul atribuie celor spirituale consistență materială. Iată cum "Lumina lunii/ apasă lopețile ude și grele" ale unei bărci plutind în derivă pe "un lac sub răcoare" în nopțile poetului "adânci și clar luminoase". "Adânci" și "luminoase" sunt astfel de nopți precum pădurile din poezia de început. Adânci, adică pline de taină și luminoase, pentru că atunci nu se doarme, se visează.

Până aici, poezie după poezie, m-a obligat să fiu tare pentru a putea face față multitudinii de finețuri, e ca și când ai respira mereu același aer tare al munților, motiv pentru care mă opresc, lăsând cititorilor bucuria de a descoperi singuri alți "trandafiri în floare", care, constat, sunt adunați în pâlcuri ordonate fără număr.

În continuare mă voi opri în fața unei vitrine cu perle (poeme din două-trei versuri și de cele mai multe ori fără titlu), care, prin discreția lor, îmi confirmă adevărul din zicerea latinească "Non multa, sed multum". Seamănă întrucâtva cu haiku-urile. Discreția luminii și a cuvântului acestora nu face decât să le sporescă și mai mult sensul duhovnicesc, amândouă (și lumina și cuvântul) venind de la facerea lumii: "La început Dumnezeu a zis 'Să fie lumină!' și "La început a fost Cuvântul". În poemul de la pagina 23 un vers pe o pagină albă apare ca un cuvânt în lumină. Lumina apare și în mâinile împreunate "pentru rugăciune", ea este văzută "ca un porumbel" - aluzie la persoana dumnezeiască a Duhului Sfânt (reprezentat în icoane prin limbi de foc sau printr-un porumbel) - pag.33.

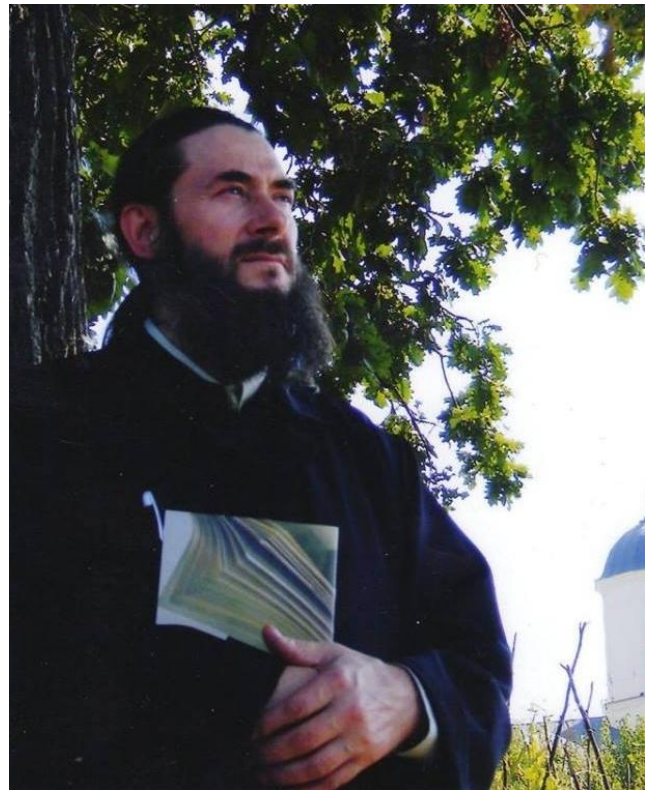
"În grădinile de sus/ ale nopții de mai", udate de apele de sus (acestea există de când Dumnezeu le-a despărțit de cele de jos), au înflorit stelele. (pag. 40). "Pasărea mică", pesemne ciocârlia care naște văzduhul, nu încetează să ne îndemne întru slăvirea Celui viu din cer. (pag. 43). În TRISTEȚE aflăm ce sens atribuie poetul acestui sentiment, pe cât de trecător, pe atât mai mult de luat în seamă: "Ca roua dimineața/ sărutată de-o boare rece de vânt./ A trecut și va trece./ Mireasmă e numele tău, tristețe.". De ce, oare, tristețea e mireasmă? Să fie pentru că ea se naște din incompatibilitatea dintre frumusețe și timp sau pentru că fără ea n-ar fi posibil dorul după Dumnezeu?

Cele două lumi – exterioară și interioară – se interconstruiesc în poemul fără titlu de la pagina 50: "Este de ajuns/ un ram clătinat/ de-o boare subțire de vânt/ ca să iubesc/ din nou/ și să cânt.". În poemul de la pag. 53 casa copilăriei este văzută ca o corabie a lui Noe pe apele învolburate ale vieții. Imaginea pură a lunii este foarte clară în pag. 57. S-a mai spus, lucrurile spirituale nu sunt o vorbă-n vânt, iar pentru a le întări realitatea poetul le-a dat consistență materială. Tot lumina lunii este aceea capabilă să deschidă "poarta grădinii / apăsând pe zăvor" (pag. 58). Imaginile vizuale se împletesc cu cele auditive într-un mod surprinzător, prin transferul de însușiri de la una la alta. Astfel, cântecul privighetorii este o pălpăire de candelă, iar luna este o icoană, asociere așa de frumoasă în poemul de la pag. 62. Imagini ample ca aceasta sunt aduse, prin puterea simbolului, în biserică. Așa se explică faptul că imaginea lunii este asociată cu icoana Maicii Domnului, sau cum, alteori,

imaginea soarelui este metaforă pentru chipul lui Dumnezeu (REGINA NOPTII).

Din nou ciocârlia naște văzduhul în poemul de la pagina 67: "Încă din zori/ va deschide cerul/ cântecul tău/ de argint,/ ciocârliel!". Cât de fericită este asocierea dintre cântecul de argint al ciocârlii și lumina curată a bolții cerului în zori!

"În batista norilor/ pete de aur./ Soare bolnav." Ce alt haiku mai frumos ca acesta poate fi altul? (pag. 92). Și acum penultima fulgerare, pentru că nu le mai pot face față: "Tânguire pe sus/ a unui râu/ rătăcitor,/ lebede în zbor." (pag. 102). Și nu mă pot opri înainte de a reproduce integral poemul DOAMNE, IISUSE, vrând să arăt că, pentru poet, cea mai potrivită hârtie de scris este inima, el fiind îndrăgostit de Dumnezeu. "Împunsă fiind coasta Ta/ S-a vindecat durerea mea.// Cu palma peste obraz/ fiind Tu lovit,/ am dobândit mângâiere.// Fiere gustând, Hristoase,/ m-am izbăvit/ de mâncarea cea dulce/ din pomul oprit."

Monahul și poetul Ignatie Grecu de la Mănăstirea Cernica

Romantismul este mereu prezent în creația artiștilor – coordonată esențială în viața omului, niciodată depășit, ca dragostea care mișcă sori și stele (Dante Alighieri). Cartea CÂNTECUL PĂSĂRII PE ACOPERIȘ este un poem fluviu de dragoste adresat lui Dumnezeu.

Pe Ignatie Grecu îl recunosc nu numai ca pe un mare poet, ci mai ales ca pe un prieten și aliat al meu pe drumul către mântuire, asta contează în primul rând. Și mulți gândesc așa. Fără el n-aș fi putut spune aceste cuvinte. Lângă cei îndrăgostiți (și nu de oricine/orice), precum poetul nostru, să pășim cu prudență ca în preajma unei candelă aprinse.

Dumitru ANGHEL

ÎN SPATELE OGLINZII, de Petre CRĂCIUN

Volumul de versuri „În spatele oglinzii”, Editura Europa Nova, București, 2003, 94 de pagini, semnat de poetul Petre Crăciun, promovează o lirică grefată pe partituri *neomoderniste* în structura prozodică, deși indusă dintr-o problematică cam în afara... contemporanului, pentru că decurge mai mult dintr-o istorie culturală, fără delimitări stricte, mai mult sugestii, pline de un patos reținut, sau „puncte de plecare” cu o puternică amprentă de lecturi îndelung digerate și de zăboviri în bibliotecă.

O carte ușor atipică, fără Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României și fără „protecția” vreunei compartimentări tematice, pe *capitole* sau *părți*, pentru cele 39 de poeme, care i-ar fi adus domnului Petre Crăciun un plus meritat de lirică convingătoare, glisată pe octavă superioară, mai ales că primul poem, care a dat și titlul volumului, este de o agresivitate... mobilizatoare, pe un discurs poetic cu o gamă onctuoasă de ironie și autopersiflare: „Un poem este întotdeauna / suficient / pentru a te putea / sinucide / aruncându-te de la înălțimea / primului său vers” („În spatele oglinzii”, pag. 11); cu o notă de infatuare și de aplomb liric, demne de a fi luate în seamă: „Mă prăbușesc cu speranța / de-a mă îngropa / definitiv / în lutul / semnăturii / poetului” (Ibidem).

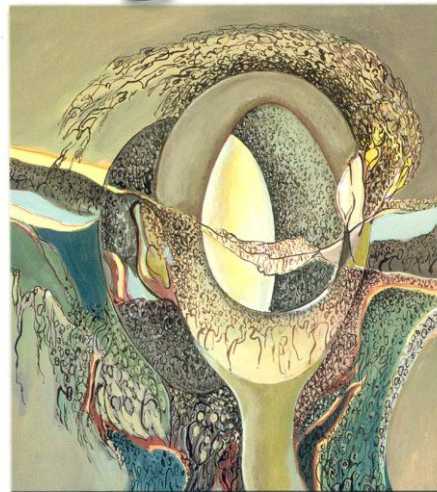
Cele mai multe sunt poeme lungi, lungi, lungi, pe care poetul parcă n-ar mai putea „să le țină în frâu” (!?), cu o prozodie ieșită și ea din tipare, aparent sfidătoare, de o diversitate deconcertantă, ca un voluptuos experiment stilistic, cu destule mirări de circumstanță, pentru că există în cartea de poezie „În spatele oglinzii” o teribilă și incitantă harababură tematică, pe care Petre Crăciun mai degrabă o provoacă decât încearcă s-o stăpânească!?

Toate poemele sale dau impresia, controlată sau aleatorie, a unui *puzzle* de idei și sentimente, pe care ironia, sarcasmul, persiflarea și un... „jemanfiș” de toată frumusețea le definesc structura ideatică: „La adăpostul cuvintelor / nerostite / crește perpetuu / capra inerțială / ... / îl lovește în moalele capului / pe meșterul Manole, / cerându-i socoteală pentru / nesăbuinta / de a construi” („Capra inerțială”, pag. 16).

„Oglinda”, simbol liric, se vrea un... *alter ego* al conștiinței poetului: „Simt cum luciul ei / se pregătește să-mi reflecte, / nu știu cu câtă / sinceritate / sufletul” („În spatele oglinzii”, pag. 14), dar și al altei, cârcotașe, conștiințe, intuită, aluziv, ca un „*bumerang*” reparator, dar și ca un *alibi* al rafinamentului artistic: „Închid ochii cu teamă / Să nu mor de emoție / Când îi deschid, / oglinda este întoarsă / cu spatele la mine” (Ibidem); ca o asumare creatoare, sub semnul unei forme de... imunitate a unei justiții morale, a tuturor nesăbuitelor atitudini umane.

Există în poezia domnului Petre Crăciun un amalgam epatant de cultură și de istorie a civilizației umane, din vremuri îndepărtate: „Va fi o seară grea / pentru că ne vom / măsura în metafore / Renunță

PETRE CRĂCIUN

În spatele
oglinzii

Poezii

Editura EUROPA NOVA

dacă nu vrei / să fii un biet Pompei / acoperit de lava / substanței mele poetice” („Provocare”, pag. 20), până la prezentul nostru prestigios: „Vas de Cucuteni / Umerii săi, rotunjiți ca o noapte / în care femeile / steatopige / pleacă din Hamangia...” („Hora de la Frumușica”, pag. 21), sau, ca să fie și mai convingător, pe acordurile „Rapsodiilor” enesciene: „Drumul de la Gânditorul / dobrogean / la Socrate / nu a fost niciodată / atât de scurt” („Școala de dresaj”, pag. 28).

Unsprezece ilustrații, semnate de graficianul Gheorghită Ghinea-Uriașu, completează inspirat lirica poetului Petre Crăciun, între desen tematic ideatic și jocul de-a imaginația, în câteva poeme, printre care „Don Quijote ratat”, între ironie acidă și nu prea!, cantr-un „*dolce farniente*”, ușor cabotin, la limita unei autopersiflări îngăduitoare: „Am visat să devin / Don Quijote. / Un hidalgo rătăcitor / printre / himerele post-moderne” (Op. cit., pag. 18); sau în poemul „Asasinul ideilor”, pentru ideea de „fapt divers” împins spre derizoriu: „Ieri am găsit / pereții biroului / împroșcați cu sânge. / Am declanșat, profesionist, / o anchetă criminalistică / și am ajuns/ vai, ce repede am ajuns / la descoperirea / adevărului” (Op. cit., pag. 62).

Spuneam mai sus că volumul „În spatele oglinzii” nu are o ordine tematică pe capitole și, în consecință, mă întorc la alte poeme, în care poetul scrie versuri cu mesaj, poezie de atitudine manifestă, de la o banală neacceptare a faptului

(continuare în pag. 13)

divers: „Refuz să fiu fericit / dacă fericirea se reduce / la un geamăt / ... / Am întâlnit un idiot / care geme tot timpul...” („Refuz”, pag. 32); până la *marile probleme* ale Omenirii, încălzirea globală, de pildă: „Vești proaste / Clima, în încălzire / Glaciațiunea Wurm / își târâște ghețarii...” („Nostalgia paleolitică”, pag. 34), sau cu trimitere la o Istorie îndepărtată, luată ca etalon al tuturor întâmplărilor esențiale: „Un ceasornic biologic / geme din adâncul / sorginților /.../ într-un ritm care îmi amintește / de ceva Pompei / și de ceva Vezuviu” („Poarta nesărutului”, pag. 37-38), o întreagă tevatură de „filosofie aplicată”, diminuată prin ironie de paradă: „Mă copleșește greața, / iar un miros puternic de / ketotifenromerganprofilarperit / olzimogen / îmi pătrunde în fiecare / silabă” (Op. cit., pag. 38-39).

O poezie grevată de reperele etalon ale culturii românești și universale, de la Brâncuși la Shakespeare; de la pictura rupestră a Comunei Primitive la lumea modernă, redescoperită ca-ntr-o „Cavalcadă walkiriană” wagneriană: „Pictez cu voluptate / făcând progrese tot mai mari / de la o epocă la alta /.../ și ajung, chiar, la performanțele de la / Trois Freres, Altamira / sau Niaux” („Magia desenului”, pag. 45-46).

Pare a scrie și poezie de dragoste poetul Petre Crăciun, deși o anume crispă îl încearcă și-l împinge spre o frondă erotică, un fel de... „*blestem din iubire*”, între pasional și desuet: „Primește / cupa în care ți-am presărat, / printre boabele de grâu, / sentimentele pe care / nu am fost capabil / niciodată / să ți le declar” („Plaja de dincolo de litera a”, pag. 52). Și-o ține tot așa, până la reculul total, ca o abandonare (în lehamite!?) sau în speranțe deșarte: „Întind mâna lungă / cât un ultim tunel / și descopăr / sexul energiei / incendiu erotic...”, ca o stare de eternă fericire, prin *practici* și ceremonialuri budhiste, spre inițiativa contopire a individului cu esența divină: „Mă retrag / în miezul propriului / teritoriu carbonizat / amânând Nirvana” („Sexul energiei”, pag. 55-58), un poem cu o structură dislocată, fracturată, derutantă...

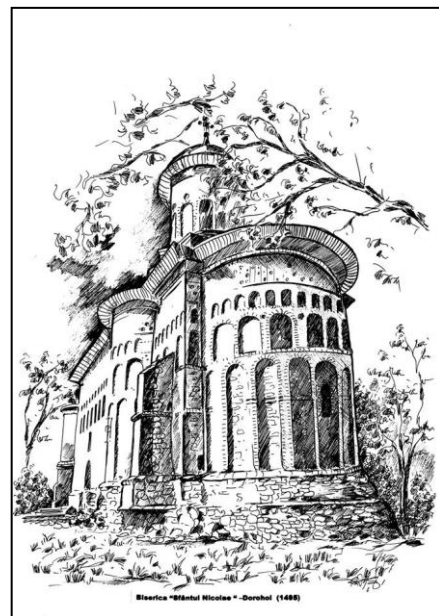
O poezie de atitudine, cu mesaje lirice grefate pe un tip de... antifrumos estetic și un sentimentalism artificializat până la sugestia tematică inclusă în deturnarea oricăror variante, ca, de pildă, într-un poem amplu de câteva pagini, „Neliniști”, pag. 65-69, cu... „neliniști” de tot felul: „Noaptea întrebărilor / se repetă, / se repetă, / se repetă / ca un Bolero / nicicând vlăguit”, de la *pianissimo* la *forte*, pe un *crescendo*, dar nu pe frenezia unui *joc erotic* ca la Maurice Ravel, ci provocat de frământări existențiale: „Culeg semne de întrebare / de pe caldarâmul / pavat cu neliniști / și mi le lipesc pe corp / cu o frenezie / care mă întristează”; ca o reacție bizară la ceea ce se întâmplă în jurul conștiinței poetului, o atitudine în derivă, dintr-o imaginație febrilă, pe care încearcă s-o anuleze sau s-o amelioreze printr-un nonaccept eșuat în „*fantoșe*” („marionete”) de vocabular agresiv, de-o ironie-protest: „Nu sunt decât un cobai / (bine că nu o clonă!) / în dosul căruia se va înfige / o seringă plină de... / vă amintiți, nu-i așa?: / ketotifenromerganprofilarperit / olzimogen” (pag. 58).

Există în cartea poetului Petre Crăciun și atitudini rebele de filosofie a vieții pe Terra, între „credință și tăgadă”, de la creația divină la evoluția speciilor darwinistă: „Nu mai cred / decât în magia / reîntoarcerii /.../ și tare mi-aș / vinde modernitatea / pe prietenia unui / hominid / din lanțul lui Darwin” („Magia reîntoarcerii”, pag. 80).

În aceeași notă, câteva poeme, scurte, ca un joc prozodic „de-a poezia modernă” (!?) cu un surplus de vitalitate, tot din aria „*întrebărilor fără răspunsuri*”, dilematice alternative la ideea de progres și civilizație, între Comuna Primitivă și era atomului; de la *focul* sacrificiului lui Prometeu și *roata*, ca *născocire* genială a omenirii: „Când, / unde, / cine, / de ce, / cum / a aprins focul / înainte / de inventarea / amnarului?” („Vatra semnelor de întrebare”, pag. 87); sau ca să se lase la voia reacțiilor hipnozei și a efectelor-surpriză: „Este un miracol / că îmi amintesc / cum arată / orizontul / la ora / iluziilor” („Ora iluziilor”, pag. 88).

Și, ca o „*Ars poetica*”, cu valențele unui „*testament sentimental*”, un poem-program, „Înaltă poruncă”, ca un îndemn la potențarea ființei umane, care nu acceptă compromisul, poate și pentru că nu are altă alternativă, favorabilă mai ales: „A venit noaptea / ritualului de inițiere. / Abandonează-ți natura / călăuzită de lumini / cunoscute / și hai, atinge / fructul cunoașterii” (Op. cit., pag. 90 și Coperta IV).

„În spatele oglinzii”, un volum de versuri de-o intimitate decent controlată, din considerente cu motivații convingătoare, cu mereu alte argumente, de la realități incomode la „*jocul*” liber al imaginației poetice, cu „*o tăietură*” impecabilă a versului din care a rezultat o poezie sinceră și spontană.

desen de Constanța Abălașei-Donosă

Ionel NECULA

Universul petician într-o prelungire alogenă

Nicolae Petică a fost unul din cei șase frați ai poetului Ștefan Petică – scriitor laborios, autorul unei opere fluidice și articulate, deși a trecut prin viață meteoric, încetând din viață la doar 27 de ani. Nicolae, era al doilea născut, după Ștefan, într-o familie robustă de răzeși, lanache și Catinca Petică, plugari în plină vigoare care va aduce pe lume șase copii. În 1877, când s-a născut primul copil, poetul Ștefan Petică, tatăl avea 23 de ani iar mama 19. Nicolae s-a născut tot în satul Bucești din județul Tecuci, în 1891, deci la patru ani după Ștefan și-a beneficiat de o longevitate mai generoasă decât fratele său. A fost angajat în armată și în 1922 figura ca pl. Maj. în Regimentul 24 Infanterie. A încercat să continue demersul scriitoricesc al fratelui său Ștefan, dar nici resursele intelectuale și nici vocația, aptitudinile nu erau, nici pe departe comparabile cu ceea ce arătase autorul **Fecioarei în alb**. Singura calitate reală de care dispunea și din care spera să întrupeze o compoziție lirico-dramatică era patriotismul, dragoste de țară, de neam, de glie, de vatră. Că această calitate necesară, nu este nici pe departe suficientă pentru actul creației literare se vede și din ceea ce a rezultat. Patriotismul, proclamase Maiorescu, trebuie ținut în marginile adevărului, dar marțialul plutoner major nu avea de unde să știe acest lucru.

A fost, desigur, mobilizat în războiul reîntregirii, iar după linișțirea lucrurilor, s-a hotărât să dea conținut dramatic elanului patriotic cu care, probabil a luptat pe câmpul de luptă, ceea ce este de admirat, dacă și posibilitățile ar fi fost mai evidente și mai cultivate și mai optimizante. Era un spirit disciplinat pentru că nu-și trimite poemul la vreo redacție sau editură fără să-și consulte superiorii.

Mai întâi a obținut consimțământul comandantului Brigăzii a IX-a Infanterie, din care făcea parte probabil, a generalului Bottea care apreciază *opera pl.* Major Nicolae Petică și chiar are o bună apreciere față de manuscris. *Plut. Major Petică N. este un adevărat român și un suflet ales care trebuie încurajat pentru munca și dragostea ce o arată pe acest tărâm. Rog Reg-tul și ofițerii a da tot concursul lor material și moral.*

Dar comandantul Brigăzii nu-și asumă răspunderea publicării și trimite manuscrisul mai departe la Marele Stat Major, de unde vine Ordinul 3017/921 în care se preciza că *D-I General Subșef al Marelui Stat Major aprobă tipărirea pe contul propriu al autorului a lucrării **După Furtună** precum și răspândirea ei în armată. Odată cu aceasta, se înapoiază și exemplarul original.* Ordinul era semnat de Lt. Col. Bădescu și de Căpitan Al Săvulescu.

Cu aceste aprobări Nicolae Petică se putea adresa unei edituri, dar a înțeles că mai este nevoie de ceva. Mai era nevoie de o prefață, de un cuvânt înainte și face apel

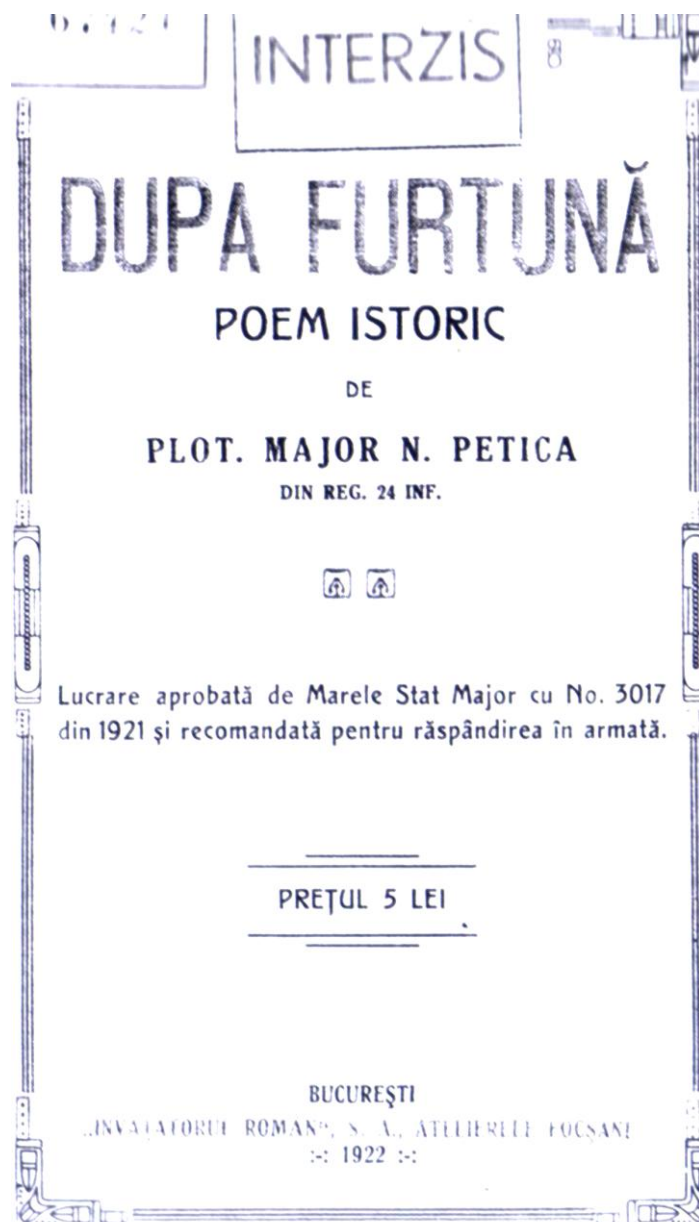
la unul din șefii lui, la Căpitanul Buhancă, pentru a-i prefața cartea. În mod surprinzător, acesta chiar ia lucrul în serios și redactează o prefață corectă și bine articulată. O reproducem în întregime. *Vremea aduce și tot vremea șterge din viața unui popor, cele mai mari evenimente care formează istoria lui. Cei ce au fost martori sau martirii timpului de restricte, mai port încă în sufletele lor reminiscențele marilor întâmplări prin care au trecut; dar încetul cu încetul amintirea se șterge și se stinge odată cu cei ce au trăit-o. Datoria scriitorului este deci de a cimenta cele ce se petrec pe timpul său, penruță sunt comori neprețuite aceste Povești ale neamului. Și dacă ele sunt înălțătoare sau dacă sunt dureroase, valoarea lor este aceeași. Din plămădeala lor ni s-a oțelit sufletele și întărit brațele. Să le pierdem? Este cea mai mare crimă a unei națiuni; să le păstrăm cu sfințenie este datoria noastră; să le lăsăm moștenire urmașilor noștri ca să vadă din ele vrednicia noastră; ca și nevrednicia noastră. Nici să ascundem trecutul glorios, nici să ne fie rușine de umilința și suferințele vremelnice prin care am trecut. Numai astfel un popor care a stat neclintit și neînduplecat sub viforul năprasnic al vremii se poate ridica mândru și glorios **După furtună**.*

Camarazi! războiul trecut ne-a învățat că cea mai puternică armă este iubirea de țară. Prin ea și numai prin ea, a învins poporul român pe dușmanul din afară și pe dușmanul dinăuntru. Pentru păstrarea neștirbită a acestei iubiri de neam și de moșie, au cântat poeții noștri atâtea versuri nepieritoare, care ne-au încălzit sufletul și ne-au aprins inimile când nevoia a cerut. De aceea datoria noastră este a păstra arma

(continuare în pag. 15)

sufletească tot atât de bine ca și oțelul ghintuit al tunului. Să mânuim deci și condeiu, ca să pregătim sufletul ostășesc.

Camarazi! Petică ne aduce un poem din care să gustăm durerea și mărirea neamului nostru, și prin care dovedește că sufletul său de bun și adevărat român, nu a putut privi nepăsător cum unele din marile evenimente petrecute în timpul războiului se pierd din mintea poporului copleșit de alte nevoi grele ale vremii, și nu vor putea rămâne de-a pururi vii în mintea urmașilor noștri. Să le primim cu toată căldura sufletului nostru pentru că sunt lacrimile amare ale zbucrii românilor din care s-a născut România Mare de astăzi.

Dincolo de tonul exaltat și ușor gonflat, prefața subliniază apăsător simțământul patriotic din care s-a plămuit poemul lui Nicolae Petică și-l recomandă călduros trupei ca pe o lectură folositoare și utilă conservării simțământelor patriotice. Era după înfăptuirea Marii Uniri și optimismul românesc crescuse cu cel puțin o octavă. Autorul nu uită nici el să adauge textului poza și să-l însoțească cu un preambul, care reflectă, într-un fel, încrederea românilor într-un viitor mai bine gestionat și cu împlinirile așteptate.

Poemul, ne previne, cuprinde evenimentele petrecute la finele anului 1917 și la începutul anului 1918, când puterile centrale cotropiseră aproape întreaga Țară Românească, care plângea amar ruinele fumegânde ale Olteniei, Munteniei și Dobrogei. În acest timp și de la răsărit apare steaua românismului, dătătoare de viață și noroc și vestește României, că ziua reinvierii, ziua mării i-a sosit. Basarabia vine și se realipește la sânul patriei mămă în zile de grea cumpănă; apoi zile fericite încep pentru neamul românesc, căci rând pe rând vin și se alipesc la cuibul țării noastre, Bucovina și Ardealul.

Cred că era sincer în mărturisirile sale privind soarta României după război. Să nu uităm că unul dintre frații săi, Andronache, căzuse pe front și chiar pe el îl vedem în imaginea reprodusă în broșură cu pieptul încărcat cu decorații. Războiul lăsase urme adânci și dureroase în familia Petică.

Spuneam că Nicolae era al treilea fiu, după Ștefan și Vasile, născut în familia Petică. Om chibzuit și cu răspundere egală pentru toți cei șase copii, pater familias, lanache n-ar fi riscat alte cheltuieli pe la licee și cu restul copiilor. Pe Nicolae îl dirijează spre cariera militară, iar pe celălalt fiu, Vasile, îl așază în cadrele jandarmeriei, adică acolo unde cheltuielile erau suportate de stat.

La moartea lui Ștefan Petică, Nicolae avea 13 ani, deci destul de răsărit ca să-și întipărească momentul... La rândul său, Vasile avea 22 de ani și fusese deja repartizat în Burdusaci din plasa Podul Turcului. Când i s-a telergrafiat că a decedat Ștefan, a pornit-o într-un marș forțat peste câmpuri să ajungă cât mai repede acasă, la înmormântare. Era în octombrie, cu un soare generos, sufocant. L-a costat viața. I s-au aprins plămâni de drum lung și de efortul depus. A făcut o dublă pneumonie și a încetat din viață un an mai târziu, în 1905.

Cartea lui Nicolae Petică avea un motto bine ales: *acel ce ne va pierde de pe lume / să știe toți că încă nu-i născut, și un avertisment că toate exemplarele vor purta semnătura autorului.* În ce tiraj s-o fi tras, nu mai știe nimeni și nici exemplarul consultat de noi la Biblioteca Academiei nu ne oferă vreun indiciu.

Nu se cunosc alte amănunte biografice despre Nicolae. A încetat din viață în 1962 la vârsta de 71 de ani.

Despre piesă. Ar fi dorit, bag seama, să continue vocația fratelui său Ștefan, dar se vede de departe, nu avea nici resursele și nici cultura celui pe care și-a propus să-l urmeze. Modalitatea alegorică folosită nu mai era în spiritul veacului și puțini scriitori mairecurgeau la mitizarea personajelor, la prototiparea lor megalitică. Printre cei puțini, am putea s-o menționăm pe tecuceanca Natalia Negru care, tot așa, aducea în scenă personaje precum Legenda, Mitul, Cântul, dar nici lucrarea ei dramatică, **Legenda**, n-a impresionat multă lume și n-a trezit interesul vreunei instituții teatrale.

M-am întrebat, la lectura poemului istoric a lui Nicolae Petică, dacă se pot face unele filiații sau analogii cu dramaturgia fratelui său, dacă i-a servit în vreun fel ca model și ca îndreptar în elaborarea acestui poem dramatic.

Foarte puține și foarte firave; Ștefan Petică a scris o dramaturgie elaborată, tenebroasă, cu patimi dezlănțuite (**Frații**), cu învăluri misterioase (**Solii păcii**), cu acțiuni arborescente și cu decoruri greoaie, complicate, din care cauză nici n-a atras atenția vreunui regizor. Avea o concepție proprie despre menirea teatrului și în special a Teatrului Național în viața spirituală a unui popor. *Teatrul Național*, spunea într-un articol publicat în **România jună** din 23 aprilie 1900, *trebuie să reprezinte o anumită direcție impusă prin faptul că primește o situație hotărâtă de stat*, ceea ce nu se întâmplă în teatrele particulare, unde fiecare trupă își stabilește singură repertoriul și toate problemele unei funcționări eficiente. E adevărat că Ștefan Petică milita pentru un repertoriu original, *cari să înfățișeze spiritul român*, dar nu sunt sigur că plut. Maj. Nicolae Petică și-a scris poemul dramatic, pornind de la aceste considerente.

Oricum, faptul că și-a compus lucrarea în versuri, că și-a decupat acțiunea din zbuciumul poporului român, că se pliază pe realitatea românească, dintr-un moment al devenirii ei istorice, poate să ne îndrepte gândul spre ținuturile fratelui său. Personajele piesei **După furtună** sunt Neamțul, Ungurul, Bulgarul, Turcul și, firește, România, *o fecioară îmbrăcată în negru, părul despletit, având o bandă tricoloră pe care e scris România*, dar și alte fecioare îmbrăcate în costume naționale, reprezentând Basarabia, Bucovina și Ardealul. Se-nțelege că fiecare personaj își joacă rolul generic și pune în circulație tendințele și ambițiile etniei pe care o reprezintă în pandant cu inocența și cumsecădenia românească. Iată un fragment din tirada Neamțului: *Faima neamțului eroic s-a întins pe-ntr-un pământul;/ Azi germanul peste fronturi trece repede ca vântul/ Cucerește Europa și-o împarte-n mici fărâmi/ El e vulturul năprasnic, e stăpânul-acestei lumi.*

E vreme de război și personajele trăiesc urgia cu simțămintele etniei pe care le reprezintă. Când o solie îi înmânează Neamțului un plic de la Makensen, tirada acestuia se lăbărțează peste toată geografia Sud-Estului european. *Prevederea ta amice, fericirea ne-a adus/ Machensen ne scrie-ai că întreg poporul rus/ E cuprins de nebulie, de revoltă și măcel/ Iar soldații-aruncă arma și din frontul de oțel/ S-a făcut o debandadă, o turbare nebunească!! Fug armatele nebune! Nu e nimeni să-i oprească/ Au ucis toți generalii, împărat și-mpărăteasă/ Au distrus vechea doctrină și republica-i aleasă/ Să-i conducă mai departe; nu mai vor împărăție/ Nu mai vor nici oști, nici arme, nu mai vor nici bătălie/ Pentru dânșii idealul este pace și frăție.*

Piesa, mă rog, *poemul istoric*, este un fel de **Tache, Ianke și Cadâr** răsturnat. Personajele nu se mai regăsesc într-o umanitate polifonică, aferată și oxigenată. În locul altruismului izomorfic și plin de înțelegere umanitară apare egoismul, aroganța, ambiția nemăsurată și tendința de dominație – îndreptată, cu precădere asupra României. Iată și cum sună discursul Ungurului: *Eu am dreptul după legea, de la Sf. Ștefan scrisă/ Să aleg din prada noastră România crunt învinsă,/ Tot Carpatul cu-a lui vârfuri și cu mine de petrol/ Vreau să am strâns ca în clește pe acest dușman popor.*

La fel Bulgarul: *Eu, o știi doar împărate, care este partea mea,/ Din Dobrovia frumoasă, nici un petic nu voi*

da Sau Turcul: *Ba să-mi fie cu ertare, am și eu un drept cinstit, / Mahomed a scris pe vremuri, că poporul biruit/ Turc să fie pe de-a-ntregul, pašalâc să se prefacă / Semi-luna are dreptul la Dobrovia întreagă.*

După toate aceste declarații înfumurate României nu-i mai rămânea decât tânguirea sau implorarea Cerului *lată-i acolo pe tuspatru, capii hoardelor păgâne / Soarbe sângele fierbinte chiar din templele române / Din potirele sfințite au făcut scăpărători / Lumei tale foc să-i deie, spre a fi nemuritori.*

Acesta este conflictul, dar, în spiritul vechilor epopei homerice, o gâlceavă de pe pământ are corespondent și un pandant transcendent, între arhanghelii din cer. Abia aici, cumpăna balanței este îndreptată și România găsește înțelegerea așteptată și cuvenita consolare. Dar Arhanghel se înfruntă nu atât cu vrăjmașii terestri, care râvnesc la pământul României, ci cu cel care le-a inoculat aceste gânduri hrăpărețe, cu tartorul lumii de catran, cu Satan, întruchipare a negativității și prototip al tuturor răutăților lumii: *Te coboară-n focul ghienei, o satan pătat de sânge / Și cu mâna-ți criminală zilele din urmă-ți strânge / Grăbește-te zic; atât doară, pân`cocoșul n-o cânta / C-apucând ziua de mâine, nici să mori nu vei putea.*

Sigur, lucrurile apar radical schimbate în actul doi al piesei (*poem istoric*). Ca și când și-ar fi propus să isprăvească odată cu trudnicia acestei isprăvi literare, autorul expediază actul în doar câteva secvențe. Proologul este rostit de Arhanghel, care face o privire generală asupra momentului devălmășit al Europei acelor vremi. *Kievul e în flăcări, Berlinul dărâmat/ Și Pesta țipă-n gheara lui Bella blestemat/ Se văd prin flăcări trupuri mânate de blestem,/ Se sfășie-ntr-un dânsii, pe alții ei îndemn/ La moarte și răscoală, căci lumea s-a aprins/ Căci tare e cel tate (arată spre sentinela – română și mort e cel învins.*

În acest act, nu mai apar ca personaje decât Basarabia, Bucovina, Ardealul și, bineînțeles, Arhanghelul și România. În final, cele trei fecioare se prind în cerc, dansează pe ritmurile melodiei **Hora Unirii**, și România, ieșind la rampă, rostește epilogul apoteotic: *Și acum o horă mare să întindem surioare/ Că am rupt sclaviei jugul și o Românie Mare/ Va-nflori din țărâmul Tisei, pân-la Nistru-i țara noastră/ Iar de-aici de lângă Mare până-n Dunărea albastră/ Și sub scutul stelei noastre și păziți de sfântul soare/ Crește dulce și-nfloarește scumpa Românie Mare.*

Aceasta e piesa. Glazurată, amatorică și cam chinuită sub aspectul organizării acțiunii și al mijloacelor artistice. Dar, dincolo de puținătatea resurselor autorului, rămâne intența sinceră de a-l continua pe fratele său și de a cultiva sentimentul iubirii de țară printre camarazii săi.

Maria IEVA

Lăstari de meri

Când vântul se-nfioară de-atâta așteptare
Despică marea-n două pornirea să-și înece
Și pentru tine-un înger se roagă la hotare
Ca vameșul să ceară tributul și să plece.

Din sâmburi de lumină o aripă îți crește
Și simți zidită -n tine tăcerea de pe urmă,
Dar lacrima te-nvață ca moartea nu greșește
Ea dă mereu târcoale și viețile le curmă.

Smochinul poartă rodul și rodia sămânța,
S-a îngustat cărarea, iar cerul nu-i rotund,
Nu ne-nțelegem viața, nu ne-cunoaștem ființa,
Căci visele sunt fade și gândul nu-i profund.

Privim cum ceru-n patru începe să se crape
Și-n urna amintirii păstrăm aceleași mere,
Când stele-nsingurate plutesc tăcut pe ape
Începe să te cheme, Edenul, să te spere.

Un mâine pentru veșnicie

Să nu mă chemi să vin în drumul tău,
Ne vom găsi în alte lumi haine,
Să adunăm părerile de rău,
Din amurgirea clipei care vine.

Să nu-ți întorci privirea să mă vezi,
Voi fi în pieptul tău o amintire,
Un soare cald - zăpada din amiezi
Și lacrima născută din iubire.

Să nu mă strigi când visurile dor
Și lacrima sub pleoape o îngropi,
De dorul tău, iubite, mă-nfior
Și am să trec din nou pe lângă plopi.

Să nu te rogi deasupra Marii Moarte
Când un cuvânt va naște-o galaxie,
Chiar dacă viața astăzi ne desparte,
Avem un mâine pentru veșnicie.

Peste timp

Ne cufundăm desculți în rugăciune
Ca doi copii îndrăgostiți de-un vis,
Ne'nțelegând că soarele apune
Peste destinul care ne-a fost scris.

Mereu alt chip și-o altă întrebare,
Un legământ între acei ce-am fost,
Petarde de lumină și culoare
Și dezmierdări de șoapte fără rost

Apar la geam în nopțile cu lună,
Când sufletul trăiește înc-un vis
Și stelele în taină ne cunună
Peste tăcerea timpului promis.

Strai de lumină

Trecutul din umbră vulcanii i-a stins
Sădind în cenușă reci boabe de rouă,
Și-n arca iubirii cuvintele-au nins
Ducându-și trecutul spre lumea cea nouă.

Se-aude un scâncet, ori poate-i un plâns,
Tristețea-i ascunsă în strai de lumină
Și-n suflet iubire, și doruri au strâns
Pescari fără vise - copii fără vină.

Arena cu lei rămasă-i pustie,
Se nasc galaxii din ochiuri de apă,
Dar rostul durerii nici lov nu îl știe,
Nici gândul ce tace la margini de groapă.

Se naște o zi ca alta să piară
Și arde în noi scânteia divină,
Cu smirnă, cu rug și lacrimi de ceară,
Ne țese tăcerea alt strai de lumină.

Petale de gânduri

Spre lumi nevăzute ai dus nemurirea
Și gândul, și visul, și viața de-apoi,
Iar formei de lut i-ai dat mărginirea,
Doi poli, o durere și-un drum de noroi.

Bolnav de tristețe, prea singur cu mine,
Ca număr impar spre tine pășeam,
Pe axa tăcerii, spre ziua de mâine,
Să-mi spui ce cuvinte în suflet mai am.

E toamnă de-acuma, degeaba mă minți,
Cocorii-au plecat și merii sunt goi,
Nu vreau să mă doară, nu-ți cer să m-alinți,
Dar iarna s-așterne, încet, între noi.

Nu-s îngeri, nici demoni, clepsidre nu curg
Și-un pumn de țărână pe piept iar îmi pui,
Lumina îngheață și cad în amurg
Petale de gânduri, spre lume, hai-hui.

O lume deghezată

E-o lume deghezată, iubiture, în noi
Și stau în poarta vieții copacii triști și goi,
Iar îngerii ne spală trecutul de noroi,
Căci rana de pe palme e plină cu puroi.

Se-aud trosnind în vetre, toți anii ce-au trecut
Și nu știu de-n zidire s-a pus nisip ori lut,
Dar coasta ce mă doare eu simt nu-i a mea
Când se ascund în noapte chemări de cucuvea.

Botezul cu lumină coboară peste noi
Și-un răsărit ne naște la fel pe amândoi,
Lăsând statui de piatră spoite cu noroi
În stupul de tăcere rămas fără de roi.

Virginia CHIRIAC

"Dulcele stil clasic" al unui poet modern

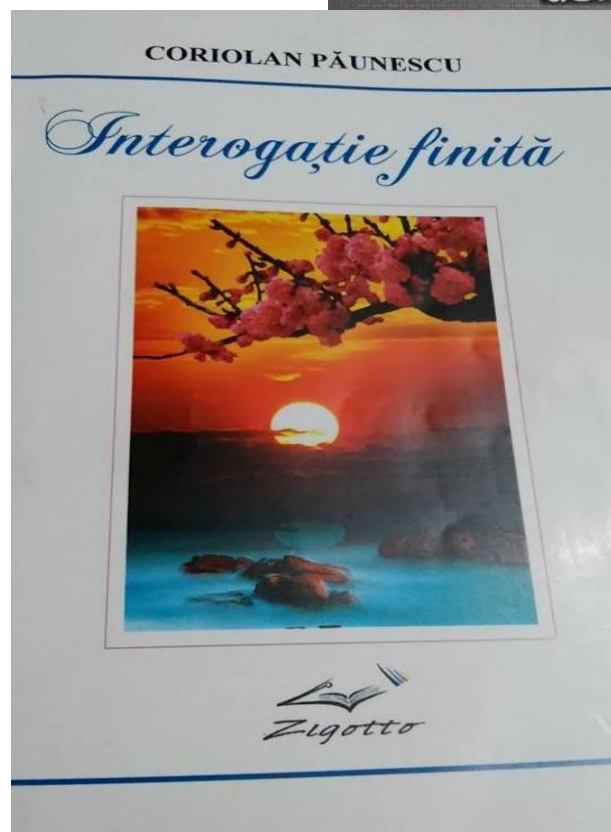
Poetul Coriolan Păunescu, un enigmatic pelerin în labirintul dilemelor existențiale, revine cu ultimul său volum de versuri ("Interogație finită", Ed. Zigotto, Galați, 2014), pe filiera proiectelor sale anterioare de captare a fiorului unic, primordial, din polifonia planurilor pluridimensionale ale universalității. Deși recunoaștem atmosfera și preocupările tematice din publicațiile precedente, asistăm la miracolul reînvierii artistului, sub aspectul echilibrării perfecte a scrierii sale în "dulcele stil clasic" cu imperativele înnoitoare ale momentului prezent, într-o simbioză complexă de acumulări calitative superioare, din zona esteticului.

"Interogație finită" este o poezie a fragmentarului, a elementului particular, integrat în texturi mozaicate de imagini conceptuale vag difuze, sibilnice, dispuse în lumina nestatornică a unui timp confuz, relativizant și contradictoriu. Asemenea regelui Midas, care transforma totul în aur, scriitorul reconvertește datele de referință ale concretului, în retortele imaginarului, pe care-l învestește în chip sugestiv cu însemnele divinului, în virtutea aspirației sinelui către desăvârșire : **"ochiul viu adună stelele lutului / din cea mai lungă noapte a începutului/oprită în gestul nesigur al mâinii / dintr-un motiv temporal..."** ("Spectacol") Sub bagheta demiurgică a creatorului de frumos, cuvintele își înobilează sensurile, transfigurate de "jocurile" inventive ale fanteziei : **"Ieri m-am jucat în singurată printre nori // cu trei răspunsuri într-o linie dreaptă / și m-am văzut devenind dintr-odată / o arhaică pradă în prea multe culori"** ("Jocuri").

Glosările pe marginea condiției de excepție a poetului, copleșit de anxietăți și combustii sufletești mistuitoare, se insinuează în șoapte și tăceri misterioase, cu ecouri ce răzbat în surdină de dincolo de timp și de spațiu. Atinsă de vraja nemuririi, lumea lui Coriolan Păunescu, ni se deschide ca-n vis, în stări și emoții indicibile, cu fulgurările fantomatice ale tinereții în floare sau ale trecutului aureolat de legendele dacice. Într-o metaforă de sorginte blagiană, universul poeziei are imaculări de **"lebedă albă, albă ce susura / printre arinii care ne protejau de tăcere / și de falsele nopții mistere, / de ochii prea vii ai țărânilor din cale / și de luna nopților / cu semne de gânduri târzii"** ("Era chiar poezia mea"). Este o reconstrucție edenică a realității, asimilate proiecțiilor idealizante ale eului păunescian, **"rătăcind la întâmplare // pe cosmica lumii cărare, / parcă venind pe o aripă din cer / cu sclipirea de smalt și mister"** ("Un motiv") Reflecțiile cu valoare morală se dezvoltă în jurul câtorva embleme simbolice pentru modelul etic dominant în acest volum: zeități păgâne (Zamolxe) sau bravi conducători de neam (Brâncoveanu, Decebal).

Obsesivele raportări la un orizont referențial cu acoperire în absolutul cosmic perpetuează un șir de tensiuni și acumulări dramatice la nivelul conștiinței individuale, incapabilă de resemnări și acceptări necondiționate ale datului limitativ predestinat: **"Niciodată nu se poate trăi-n veșnicie / cu sabia ce-atârnă prin firul de păr, / gata să se-nfigă crud în inima lumii / venind istovită dintr-o pânză de nor. // Și-acum să ne strângem iar, laolaltă, / uneltele întru înaltă și eternă lucrare / navigând într-o arcă de sfinte cuvinte / spre noi azimuturi sub bolta cea mare"** ("Sabia de deasupra"). Atitudinea

Boem@ 2 / 2015

scormonitoare, interogativă naște sentimentul de îngrijorare, **"cu profunzimi ireale"**, care se trădează în eschive și evadări conjuncturale, **"pe râuri și pe sub cer / într-un albastru și verde stingher."** Aceste părelnice umbre ale tristeții se intersectează cu strălucirea feerică a beatitudinii astrale, într-o hologramă alb-negru a vieții **"cu două fațete"**. Peisajele de natură de o uimitoare simplitate, configurează în esență simbolistica decolului interior, înscris subconștientului, tânjind după lumina pură a începutului de lume. Viziunea lirică se concentrează pe acumulări de imagini alegorice, care traduc într-un registru de conotații lexicale sugestive, dialectica traseelor destinale din lumea cuvântului, **"venind din înalturi / cu strigătul de iubire al lunii / dintr-o lungă și rară cunună / de sunete închise, // parcă venind dintr-o furtună / ori dintr-o adâncă mare de vise / pe țărmul pe care / eu zac îmbolnăvit de un semn / interzis de-ntrebare"** ("Iluzie interzisă").

Delicatețea emoțiilor, gingășia sentimentelor și fragilitatea senzațiilor, cărora li se adaugă cursivitatea melodică a verbului, sunt mărci inconfundabile ale stilului păunescian. Fără a impieta impresia generală de **"dulce"** armonie structurală a formulei prozodice clasice, cultivarea alternativă a versului liber, neconvențional, nuanțează și diversifică potențialul expresivității artistice, dintr-o perspectivă modernă. Suntem convingeți că neliniștile și stăruitoarele îndoieli din "Interogație finită" deschid drum altor semne de întrebare cu trimeri în infinitul existențial și artistic.

Magda MIREA**exercițiu de admirație pentru inima mea**

nu știi cine a aflat-o
dar ea nu poate fi decât o duminică
din cele care îți taie răsufierea

cândva a îndrăznit să
înălțe o piramidă într-un
poem
cu prea multe sălbăticiuni în
vârf a alunecat printre versuri
și a leșinat

are un basm legat de
mână același pe care-l
avea
atunci când o
lumină a lăsat-o
pe aici
să semene cuiva

o mai păstrez o
vreme bunicul
spunea că
lucrurile bune nu se aruncă din casă

poem în trei puncte

am o foame de gând, de secunde, există tot
timpul ceva absent în mine un magazin cu
vitrine vii
în care să intru ca-ntr-o inimă de poet un om
fericit
o carte ce mă așteaptă o masă cu două umbre
dintr-o cafenea cu arome de măr sălbatic ceva
ce nu pot să strig pe nume
de parcă aș fi într-o dezbrăcare continuă
de aer
de iarbă
de tine

tratat de descompunere a fericirii

un obicei de primăvară mă trimite prin târguri
unde mă risipesc căutând duminici așa am aflat
bărbatul
tăia felii din liniștea unui măr
de parcă împărțea ziua și noaptea
într-un trup de femeie

alături, într-o stampă, un orb atingea fluturii

EKG

ce puțină mi-ai rămas, dragoste punct alb între
primăvară și toamnă linie închisă în trecut
linie frântă într-o zodie despletită secundă moale
cană de lut într-un han părăsit
și ce întins mă sună dorința asta
și ce întâmplare e cerul când nu ești....

mi-ai spus că m-ai auzit strigând

îmi tai hainele
miros de lapte, resturi de iarbă
drumuri rămase neîncepte
și înțeleg bărbatul
ce-și caută toamna pe umărul meu

derulez ciorapii roșii de mătase peste picioarele
poeziei
chicotesc

cu tot cu frunze

în timpul înfloririi

un timp orb
câțiva fluturi hrăneau felinarul din cafenea
un străin ducea sub braț un bot umed de căprioară
auzeam în urmă pașii unei umbre stârnite

felul amețitor în care rodea coaja mărului
cristaliza aerul într-o istorie șoptită

noi doi și alte detalii

e un animal
lipit de foamea noastră
ne usucă iremediabil cuvintele
ne șterge liniile din palmă

e și umbra lui
ne trece viețile unele prin altele
dar nouă ne e teamă
să nu ne semene

trebuie să înviem
să înflorim copacul acela fără rădăcini

altfel
copilăria nu va fi fost

n-am murit nici de data asta

trezește-te, Igor, să nu uit dragostea e o culoare
o femeie dansând goală în pădure trezește-te,
îți spun,
începe să ne crească

umbra crucilor din pământ hai să înfiem și noi
un animal să ne poarte spaimele
să ne ducă inimile din când în când la înălțimi
să ne curețe sângele

și dacă n-om muri din vina asta atunci hainele
ne vor recunoaște

Daniel VEREJANU

Rep. MOLDOVA

Grigore Vieru – Omul Anului

“Nu am, moarte, cu tine nimic,
Eu nici măcar nu te urăsc”...
Grigore Vieru

De la volumul **Numele tău** (1968) până la **Taina care mă apără** (editată de Daniel Corbu, Iași, 2009), Grigore Vieru s-a creat pe sine: poetul, om de mare omenie, fiu al neamului românesc, personalitatea Generației Dintre Secole, om de cultură, o adevărată legendă, parte al patrimoniului cultural al unui neam frumos de oameni cu nume de Eminescu, Enescu, Arghezi, Brâncuși, Bacovia, Blaga, Sorescu, Stănescu...

Grigore Vieru s-a creat pe sine - puterea creatoare, care a putut dialoga la direct și cu *Viața*, și cu *Moartea*: “Nu frică, nu teamă - / Milă de tine mi-i, / Că n-ai avut niciodată mamă, / Că n-ai avut niciodată copii” (Nu am).

De la copiii mici de prin grădinițe (abecedarul **Albi- nuța**) până la mama sa, mama-icoană, mama ca ființă umană dătătoare de viață (volumul **Mama**) – spațiul unei vieți întregi - acesta e universul în care și-a extins creația Poetul care a cântat mama, poetul care a căutat să educe prin poemele sale generații întregi, să schimbe mentalități, acesta e spațiul liric a celor mai melodioase poezii moderne, a celor mai sincere metafore din volumele *Aproape*, *Fiindcă iubesc*, *Taina care mă apără*, *Cel care sunt*, *Rădăcina de foc...* Aceste așchii ale unui suflet frumos precum e primăvara timpurie din prejma mărtisorului, aceste poeme, aceste mesaje pline de demnitate umană din poezia lui Vieru au fost pentru generația mea mai mult decât bucuria de al fi cunoscut personal. L-am cunoscut pe poetul Grigore Vieru la o vârstă foarte fragedă, ca apoi să-l admir și să-l prețuiesc mult. Cu multă pietate citesc din Jurnalul mamei, dat să-l culeg la calculator și să-l pregătesc pentru publicare. Din mai multe momente descrise la timpul întâmplării, în diferiți ani ai secolului trecut, mă opresc la momentul descris foarte veridic și de criticul literar Tudor Palladi:

Într-o zi Renata Verejanu se întâlnește cu Grigore Vieru în preajma Grădinii lui Ștefan cel Mare și Sfânt:

-Ce mai faci, dragă Renata, - întrebă Vieru, grăbit.
-Iubesc, - a fost răspunsul, mai mult decât sincer.

Grigore Vieru se opri din fuga sa spre nemurire, o îmbrățișă părintește, apoi zise:

-În sfârșit am întâlnit omul care face în viața sa ceea ce trebuie să facă.

Tânără poetă, fiind la prima carte (1979), (de alte cinci cărți prezentate la editură în anii 1980-1982 lumea încă nu știa), a intuit că Grigore Vieru i-a citit poeziile. Ca răspuns la gândul tinerei autoare, Grigore Vieru întrebă:

-Sunt invitat la o întâlnire cu cititorii la Nordul Moldovei, la Drochia, nu ai vrea să mergi și tu?

De acea întâlnire cu cititorii din localitățile raionul Drochia la care venise împreună cu Grigore Vieru și Iulian Filip (de baștină din acel raion) poeta Renata Verejanu își amintește și peste decenii... Peste ani Grigore Vieru a fost invitat de Renata Verejanu la serata sa de creație de la Cercul Național Militar, de la București, apoi a fost invitat în calitate de membru al Juriului la Festivalul-Concurs Internațional al Talentelor Lumii „Micul Prinț”...

În 2008, la ziua de naștere a lui Grigore Vieru... ONG-urile din Rețeaua OMCT făceau totalurile colaborării

pentru anul care se scurse... Evenimentul se petrecea în incinta Bibliotecii “Onisifor Ghibu”. Sala arhiplină: ambasadori, șefi de companii TV, consilieri prezidențiali, mass-media, interpreți renumiți, actori, primari, directori de licee, de companii, parteneri la diverse proiecte, tineri lideri din Societatea Civilă... Nu se cunoștea că și Grigore Vieru era invitat. La apariția lui s-a schimbat întreaga atmosferă: încăperea părea mai senină și toți cei prezenți păreau să facă parte dintr-o lume aparte - lumea îndrăgostiților de Poezie. Peste douăzeci de ONG-uri libere și independente (dintre care: Organizația Mondială a Copiilor Talentați, Academia Europeană a Societății Civile, Cluburile Consiliului Europei, Revista “Micul Prinț”, Ziarul “Copiii Europei”, Cenaclul “Grai Matern”, Agenția de Presă a Tinerilor Jurnaliști “AMP-Internațional”, Caravana Culturii Păcii (Caravana Moldovei), Festivalul-Concurs Internațional al Talentelor Lumii “Micul Prinț”, Federația din Moldova a Asociațiilor, Centrelor și Cluburilor UNESCO...) i-au oferit maestrului premiul “OMUL ANU-LUI”...

Se bucura ca un copil... Omul care se dăruia cu tot sufletul la toți cititorii săi, la toți oamenii de bună credință - avea un dar de a intui oamenii buni. Sau poate că îl făcea pe oricine mai bun în clipa când îi strângea mâna. Grigore Vieru e fost renumit ca unul dintre primii scriitori de la Chișinău care săruta mâna la femeile care-l cunoșteau. Din care motiv i se zicea: românul. El a fost un român adevărat, dar nu pentru că era foarte sensibil cu femeile, cu copiii - cu toți oamenii simpli... Ci pentru că se născuse în România Mare, și scria în limba română, și dorea ca noi să cunoaștem istoria adevărată.

La următoarea reuniune de totalizare în ziua de naștere din 2009 Grigore Vieru nu mai era printre noi!

La 14 februarie 2015 ar fi împlinit 80 de ani... Anul 2015 este anunțat “Anul Grigore Vieru”... Și mă întreb, de ce nu a fost decretat “Anul Grigore Vieru” anul în care Poetul împlinise 60 sau 70 de ani? De ce unii demnitari cred că poezii trăiesc mult și avem când să le spunem o vorbă bună?... De ce, după ce Poezii mor, sunt onorați cu atâta fast, de parcă s-ar bucura că sunt plecați?!...

Ei rămân veșnic prezenți prin opera lor: Grigore Vieru, Dumitru Matcovschi, Ion Vatamanu, Liviu Damian, Victor Teleucă, Anatol Codru, Leonida Lari... toți poezii renașterii basarabene...

Ștefan Lucian MUREȘANU

ANTIUNIONISMUL ȘI SENSUL ROMÂNISMULUI ÎN CULTURA LUI GHEORGHE ASACHI

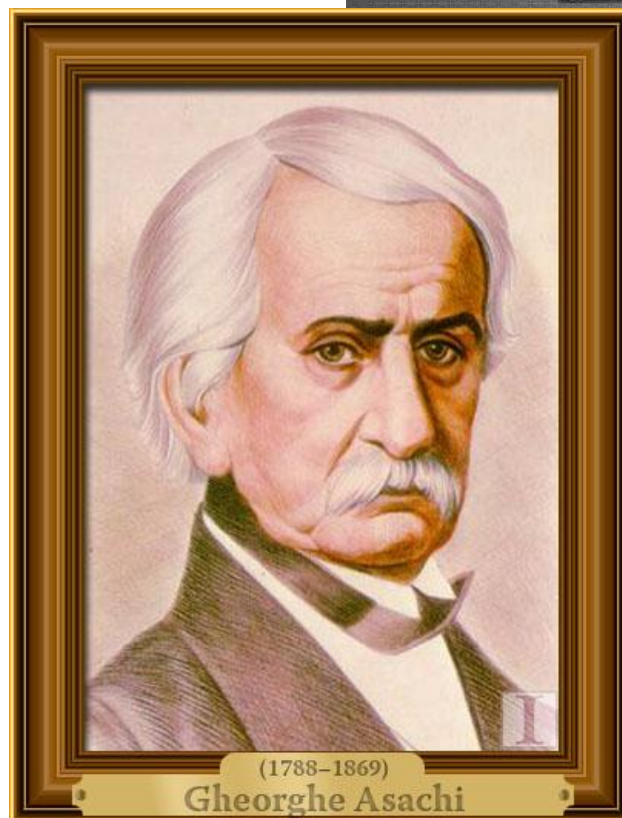
Motto: O nație care a pierdut încrederea în sine, între toate altele este cea mai mizerabilă, pentru că a frânt bastonul pe care se putea răzîmi. (Gheorghe Asachi)

1. Politica nu este un domeniu cultural

Nu cred că s-ar putea aborda vreo lucrare de dimensiuni, cu o temă de cercetare în domeniul istoriei culturii românești, fără de care numele lui Gheorghe Asachi să nu fie așezat la loc de frunte. În rândurile care vor urma spre încercarea de a încheia, dacă se va putea vreodată spune că studiile privitoare la toată activitatea acestui om de cultură român se pot încheia, vom aborda o atentă și obiectivă cercetare la ceea ce a însemnat românism și antiunionism în gândirea lui Gheorghe Asachi, oprindu-ne la activitatea lui, ca om de cultură, în ceea ce privește istoria ca fapt al dezvoltării artei și definirii conceptului de românism.

La 1 martie 1788, în plină înmugurire a plaiului bucovinean, viitorul om de cultură, creatorul de literatură română și universală, se naștea în ținutul Herța, în familia lui Lazăr (în alte documente Leon) și al Elenei Asachievi. Speculații asupra provenienței numelui familiei sale s-au tot făcut de către unii cercetători răuvoitori în legătură cu rudele sale, însă acest fapt nu ne-a putut face să ne decidem de toată activitatea neobosită în slujba dezvoltării culturii românești.

Forța de idei antiunioniste, pe care omul de cultură Gheorghe Asachi le-a sădit în multe dintre mințile timpului său, au culminat cu dorința ferventă a emancipării prin tot ceea ce a însemnat mijloacele de informare în rândurile intelectualilor acestui teritoriu al *Mării României*. Deși a fost împotriva unirii, Gheorghe Asachi nu a promovat niciodată altă idee decât cea românească, el însuși definindu-se ca român. Conștient sau nu, el trezea tot mai mult în rândurile populației spiritul de românism. Faptul definirii sale, ca om de cultură, a fost grăitor prin tot ceea ce a însemnat dezvoltarea acesteia în limba română: monumentele ridicate din inițiativa și sub îndrumarea lui i-au definit spiritul patriotic, ziarele înființate în limba română, în care niciodată nu a folosit numirea limbii, pe care o vorbea, ca *moldovenească*, ci doar aceea de limbă română (a se vedea numele ziarului *Albina Românească*¹, fiind excesiv dominant în susținerea consemnării de mai sus, ca primă publicație în limba română, începând cu anul 1842), scrierile sale literare, însumate în paginile de poezie și piese de teatru în limba poporului din rândurile căruia se ridicase, limbă în care a vorbit, a creat, a scris și a publicat, reprezentau spiritul tuturor românilor cuprinși între granițele de la Tisa la Dunăre, de la Carpați la Marea Neagră și Nistru. Omul de cultură Gheorghe Asachi a fost torța vie a românismului prin însăși ideea de a înființa presa ca mijloc de comunicare între români și de a trezi în inimile lor spiritul latin: *Un viu dor mă-naripează și mă-ndeamnă din giunie / Ca să cerc pe alăută românească armonie. / Acest vers, ce sun-aice, lui Apolo nu-i strein, / Fiind gemine cu rostul ce-i urzit din cel latin. / Armoni-a strâns pe oameni în plăcuta societate, / Adunând pre ii din codruri în statornica cetate...*² Versul lui Asachi, fără o curgere a cuvintelor în ritm, anunța subtil ceea ce, într-adevăr, vedea scriitorul în

conceptul de românism: *Numai limba în care scrie (...), mai veche decât a romanticilor, mai înspre limba lui Conachi*³. Mai mult, poezia lui se poate crede că este una de comandă, care să separe sau să încerce să desprindă Moldova de ținuturile românilor, însă semnul de întrebare, privitor la tot ceea ce a însemnat în cultura românească Gheorghe Asachi, nu trebuie pus pe politica pe care a dus-o, ci pe tot ceea ce a făcut el pentru cultura tuturor românilor, cu care astăzi ne mândrim. În definirea ei, politica nu s-a caracterizat niciodată ca a fi un domeniu cultural, ci ca un concept general, duplicitar, chiar pervers. În acest sens, maturitatea gândirii noastre să nu o lăsăm naivului să cadă în păcatul confundării activității politice cu cea de *iluminare culturală*. Să credem oare că această *cădere* a omului Gheorghe Asachi a fost cauza pentru care marele poet Mihai Eminescu nu l-a amintit în creația sa *Epigonii* și nu l-a citat, ca pe unul dintre oamenii de cultură, de dinaintea formării sale, care să îl fi inspirat?

În ciuda acestui fapt, munca culturală a lui Gheorghe Asachi, în teritoriul românesc pe care l-a iubit, a fost una solemnă și drept de a fi laudată și exprimată în toate istoriile de cultură și civilizație română.

2. Cultură și sens patriotic la Gh. Asachi

Dacă ar fi să prezentăm numai activitatea sa din presă și ar fi de ajuns să îl numim deschizător de artă a scrisului gazetăresc, prin care s-a remarcat și a trăit prin paginile ziarelor sale marile evenimente. Tocmai datorită acestui fapt de a fi oarecum acceptat de autoritățile țariste, care se aflau în țară și dominau interesele politice și sociale ale românilor din această provincie valahă, va avea autoritatea să mai scoată încă un ziar în limba română, un

(continuare în pag. 22)

supliment literar. Pe acesta din urmă, Gheorghe Asachi îl va numi Alăuta Românească, foaie literară - artistică la conducerea căreia se va afla un alt mare erudit patriot, Mihail Kogălniceanu. Cărturarul Gheorghe Asachi dorea să realizeze actul său de emancipare a poporului și de trezire la lumina numelui de român. Nu suntem îndreptățiți, ca filologi și ca români, să punem la îndoială cu nimic gândirea lui politică și nici ideile care l-au făcut să nu creadă într-o realizare bună a Unirii, în perioada istorică a României premergătoare a celui an 1859.

Gheorghe Asachi a fost un om de cultură și tot ceea ce a realizat prin munca sa a dat lumina care a solarizat¹ lumea Europei, făcând-o să nu se mai întrebe cine sunt românii. Am spus românii, pentru că în poezia *În unire stă tăria*, face o prezentare a ceea ce ar însemna unirea între frați și, poate nu întâmplător, personajele povestirii sale sunt în număr de trei tineri. Ar putea pune la îndoială vreun cercetător în domeniu faptul că Asachi nu ar fi conștientizat legăturile de rudenie dintre populația celor trei provincii românești, mai ales că mama sa se presupune că, după numele de fată, Ardelean, se trăgea dintr-o familie de dincolo de Carpați, din minunatele *silvae* ale Ardealului. Înseși odele lui Asachi au în versul lor un dor comun valahilor, care netezesc un câmp de existență perpetuă trăsăturilor lor de caracter.

În timpul cât va studia arheologia și epigrafia la Roma, între anii 1808-1812, Gheorghe Asachi va pătrunde în literatura italiană, luând lecții de poetică, dar și de pictură și sculptură în atelierul lui Michele Keck și

Antonio Canova. Subliniem acest fapt pentru a prezenta una dintre marile realizări sculpturale, pe care omul de cultură Gheorghe Asachi le-a așezat întru nemurire pe valea Copoului, tot ca o dorință de elevare în tot ceea ce putea face pentru cunoașterea istoriei și culturii românilor moldoveni. În realitate, a fost un început care a urmat cu ceea ce își dorea să ființeze pe dealul Galatei, un *Pantheon* în care domitorii Moldovei să-și regăsească locurile pentru nemurire: „Un mormânt al bărbaților ce am respectat și a celorla ce am iubit, expus fiind ochilor nu este numai o paradă deșartă, ci un îndemn de imitare pentru unii, iar pentru alții un Paladium din care răsună un glas de mântuire în oara pericolului și a alunecării noastre. Cumpănind asemenea adevăruri nu putem tăgădui că îndatorirea către răposații este dictată de religie, de moral, și chiar de politică.”⁷

Această realizare arhitectonică, desenată și ridicată din inițiativa lui Gheorghe Asachi, a fost primul monument public în Moldova anului 1834, un statuar neoclasic, influențat în înfăptuirea lui de spiritul rusesc, de factură provincială, numit *Monumentul de pe Copou*¹. Acesta a fost ridicat în cinstea constituirii *Regulamentului Organic* și a fost realizat de inginerul rus N. Sungurov. Cioplirea obeliscului, spun documentele timpului, a fost realizată de meșteri aduși de la Lwow. Este de subliniat faptul că sculptura reprezintă un stâlp comemorativ, în formă de trunchi de piramidă, din nouă blocuri de piatră așezate una peste alta, cu partea mai ascuțită spre vârf, un obelisc precum epitafurile grecești din piața publică. Se pare că acest sanctuar s-a dorit să simbolizeze așezarea legii noi, asemenea celor din lumea de dinainte de Moise. Cultura imensă a eruditului și diplomatului Gheorghe Asachi i-a luminat dorința spre însemnele antice ale lumii civilizate și a dovedit că și în această parte a lumii gloria unui popor în istorie poate fi prezentată printr-un sanctuar. Monumentul este încadrat de patru lei care susțin obeliscul. Între labelle acestora se poate vedea câte o spadă, semn al apărării așezării regulamentului. Regulamentul în sine semnifică și gradul de civilizație la care ajunsesse, la momentul respectiv, partea românilor din ținuturile Moldovei. În poziție șezândă lei sunt gata oricând să atace pe toți aceia care ar fi dorit să profite de starea lor de repaos. Sabia, semn justițiar, poate fi și un simbol al nobleței, al generozității conținutului acestui act, care s-a dorit să guverneze peste trebuințele publice ale Moldovei moderne și care s-a dovedit a fi o lege de mare valoare a aceluia timp istoric. Dacă alea parcului este dominată de umbra copacilor înalți și arcuiți, monumentul se află într-o poieniță luminată de razele soarelui, peste care natura se răsfață în toată splendoarea ei. Coamele leilor, maiestuos ondulate, precum o perucă a unui președinte de complet, cad peste lama spadei. Laba mare și grea se aseamănă cu o mână de războinic, viteji seculari care și-au dat viața pentru apărarea hotarelor strămoșești. Leiul sprijină obeliscul, asigurându-i trâinicia. Veghează cu ochii deschiși de pe blocul de piatră, scrutând zarea de la o înălțime de peste doi metri. În liniștea nopții, umbra care cade dinspre mărgețul obelisc ascunde pieziș siluetele leilor,

(continuare în pag. 23)

E o literatură perfect rațională în modalitatea și mijloacele ei, chiar dacă își alege drept criteriu un fenomen irațional. Și, în orice caz, literatura onirică nu e o literatură a delirului, nici a somnului, ci a deplinei lucidități”.

În politică, Asachi poate fi privit ca un conservator însă, în toată creația lui artistică, s-a distins ca un inovator.

3. Conservator și iluminist

În toată activitatea sa, ca om de cultură, Gheorghe Asachi a inclus, conștient, în programul său, conceptul de **românism**, chiar dacă vizibil s-a declarat un antiunionist. Înfiițând școli cu predare în limba română, publicând creații literare cu subiecte istorice românești, întemeind și dezvoltând teatrul în limba română el, ca erudit, s-a declarat român. Iar românii nu locuiau numai în teritoriul principatului Moldova, ci în tot spațiul carpato-danubiano-pontic, dincolo de Tisa și de Prut. Gheorghe Asachi și-a dat seama că prin tot ceea ce realiza trecea dorința, această nouă formă de culturalizare a maselor, percepută mult mai activ de către cei care simțeau naționalismul. Un exemplu elocvent de îndrăzneală patriotică este și momentul la care, la ceremonia înscăunării lui Mihail Grigore Sturza, *diletanții* au reprezentat, pe scena teatrului francez de varietăți al fraților Fouraux, o *dramă eroică*, la inițiativa lui Asachi, având titlul semnificativ: *Dragoș, întiul Domn suveran al Moldovii*. Din păcate, această creație literară nu s-a mai păstrat până la noi. Este timpul, ca înainte de a cerceta evoluția spiritului critic, ar fi de dorit și mult mai atractiv din partea unui cercetător în domeniu să se oprească atent asupra acestei figuri a românismului care reprezintă, în istoria culturii și civilizației românești, omul unei perioade în care a căutat, luminat de știință, să deplaseze interesul național spre cel internațional, despărțind prin aceasta lumea veche de cea nouă, răscrucea unde mintea lui a rezistat străpungerilor a tot felul de curente contradictorii.

La vremea istorică, pe care succint am prezentat-o în rândurile de mai sus, marele erudit Gheorghe Asachi, una dintre figurile de seamă ale culturii românești antepășoptiste, a luptat cu propria-i conștiință și a demonstrat că el gândea românește.

În concluzie, pentru a evidenția conceptele de român și românism la marele om de cultură moldovean, Gheorghe Asachi, am dori să mai amintim încă una dintre marile realizări ale acestuia, în acest domeniu, și anume, a ceea ce a pune bazele, în anul 1836, a înființării *Conservatorului dramatic de la Iași*, instituție de învățământ superior, la care el însuși va preda, în limba română, *cursul de declamație*. În lucrarea sa, „*Spiritul critic în cultura românească*”, Garabet Ibrăileanu avea să spună: „Cultura și fericirea unui popor nu stă în schimbarea portului, în mania de a se lepăda de învechime și de a lua orice lucru străin și nou, ci în respectul aducerii-aminte a strămoșilor”.

¹ Gazeta *Albina Românească* a fost primul ziar de limbă română și a apărut la Iași, timp de 21 ani, între 1829-1850. Una dintre activitățile destul de importante a ziarului a fost traducerea și popularizarea scriitorilor ruși. Ziarul a fost creat după modelul rus al gazetei *Severnaia pcela* („Albina de nord”), editat în Sankt Petersburg, între anii 1825-1864. *Albina de nord* era organul neoficial al Secției a III-a (Serviciul Special de Informație) a Cancelariei Imperiului Rus. Secția a III-a a guvernului rus, între altele, urmărea activitatea scriitorilor, susținea scriitorii calificați de împărat drept *utili*, îi folosea pe aceștia cu diverse ocazii și, în principal, pentru *controlul minților*, racola agenți etc. Cf. dr. Veaceslav Stavila, în „Jurnalul istoricului de veghe”, articolul *Albina Românească și Gheorghe*

Asachi au fost cârțițe rusești, 1 febr. 2011.

² Gheorghe Asachi, *Opere*, Vol. I—II, ediție îngrijită de N. A. Ursu, Editura Minerva, București, 1973-1981.

³ Garabet Ibrăileanu, *Amestec cu curente contradictorii: Gh. Asachi, în Spiritul critic în cultura românească*, p. 60, Ed. Junimea, Iași, 1970.

⁴ Solariza, derivație de la lumina puternică a soarelui, în text a permite luminii să se vadă.

⁵ Gazeta de Moldavia, (1853), p.272 și Remus Niclescu, (1954), *Începuturile sculpturii statuare românești*, p.110, în *Studii și Cercetări de Istoria Artei*, I, nr. 3-4.

⁶ Icoana Lumei, (1846), p. 223 și Remus Niclescu, op. cit., p.110.

Referințe bibliografice:

Aiftincă, Marin și Husar, Alexandru, (1992), *Gheorghe Asachi, schiță de portret*, în *Gheorghe Asachi. Studii*, Editura Academiei Române, București;

Asachi, Gheorghe, (1973 - 1981), *Opere*, Vol. I—II, EDIȚIE ÎNGRIJITĂ DE N. A. URSU, EDITURA Minerva, București;

Bărsănescu, Ștefan, (1957), *Gh. Asachi și studiile lui la Universitatea din Lvov*, în *Iașul literar*, nr. 7;

Densușianu, Ovid, (1985), *Literatura română modernă*, Editura Eminescu, București;

Enescu, N.C., (1962), *Gheorghe Asachi organizatorul școlilor din Moldova*, Editura Didactică și Pedagogică, București;

Enescu, N.C., (1957), *Unde a ținut Gheorghe Asachi cursul de inginerie*, în *Studii și articole de istorie*, II;

Grigoriu, Elena, (1978), *Istoricul Academiei Domnești de la Sf. Sava*, București;

Ibrăileanu, Garabet, *Amestec cu curente contradictorii: Gh. Asachi, în Spiritul critic în cultura românească*, Ed. Junimea, Iași;

Iorga, Nicolae, (1977), *Istoria literaturii românești. Introducere sintetică*, București;

Iorga, Nicolae, (1907), *Istoria literaturii românești în veacul al XIX-lea*, București;

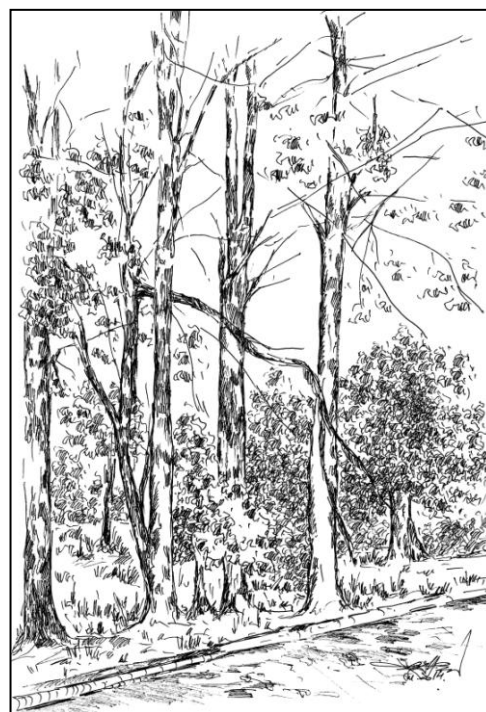
Iorga, Nicolae, (1928), *Istoria învățământului românesc*, București;

Levit, Gheorghe, (1959), (*Gheorghe Asachi la Universitatea din Lvov*, în *Limba și literatura moldovenească*, nr. 4, pp.10–13, Chișinău;

Lovinescu, Eugen, (1921), *Gh. Asachi. Viața și opera lui*, București;

Popescu-Teiușan, (1971), *Studiu introductiv la Nicolae Iorga, Istoria învățământului românesc*, București;

Xenopol, A., D., (1908), *Despre naționalism*, în *Arhiva*, nr. 6, Iași.

desen de Constanța Abălașei-Donoșă

Gheorghe BUCUR

BRACONIERII de Ned Orson

Există scriitori care, după debut, se grăbesc să publice mult și cât mai repede. Prozatorul tulcean Ned Orson nu face parte din această categorie.

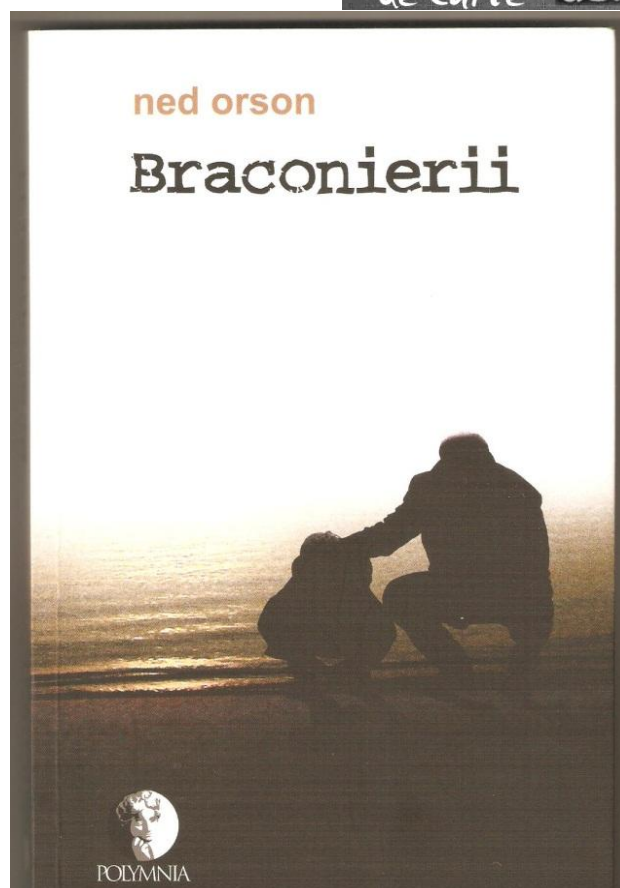
Au trecut patru ani de la debutul editorial cu succes al acestuia la Târgul Gaudeamus, București (2010), cu romanul *Arhipelagul*. Am avut ocazia să citesc noul roman al autorului în faza lui de realizare. Erau prea puține lucruri ce se cereau schimbate: un cuvânt, o expresie, eventual un nume. Autorul a purtat în minte mult timp subiectul. Această acuratețe a textului se explică, în primul rând, prin talentul scriitorului și, în al doilea rând, prin lunga perioadă de gestație a istoriei și chiar a formei ei, prin această benefică, din multe puncte de vedere, lipsă de grabă în a scoate pe piață rodul muncii și al imaginației artistice. Aș zice că acest presupus „deficit cantitativ” este compensat pe deplin de „câștigul calitativ”.

După romanul exotic și de aventuri din 2010 (*Arhipelagul*), a cărui acțiune se petrece în Indiile de Est în jurul anului 1589, a doua carte a lui Ned Orson (pseudonimul juristului tulcean Florin Istrate), *Braconierii*, este tot un roman al mediului și unul istoric. De data aceasta, cadrul este național, centrat pe universul pitoresc al Deltei Dunării, cu o lume aparte, a pescarilor ucraineni și lipoveni, exotică și ea, cu obiceiuri bine fixate într-o tradiție de secole, cu o viață grea și oameni aspri, dar demni.

Text ficțional, romanul include numeroase aspecte reale, fapt ce asigură veridicitate istoriei înfățișate. Între altele, dincolo de situații, aspecte, evenimente concrete din epoca totalitară, se poate da ca exemplu, pentru preocuparea autorului pentru real, cântecul autentic oltenesc, „zis” la nunta Tamarei.

Cartea se înscrie pe linia narațiunilor de tip modern. Construcția romanului este amplă (321 p.) și complexă. Se distinge în sfera întâmplărilor din trecut două planuri narative principale, distanțate temporal la aproape 30 de ani.

Epoca aleasă este una frământată și tensionată, căci aparține unei perioade de tranziție, „obsedantul deceniu” – cum o numește Marin Preda –, acțiunea nucleu, centrală, petrecându-se începând cu 1957, când regimul comunist, instalat în România după Al Doilea Război Mondial, impunea cu forța noua ideologie de viață, folosind pentru aceasta instrumentele de represiune ale statului, Miliția și Securitatea. Intruziunea brutală și arbitrară a noilor forțe într-o lume condusă de secole de norme tradiționale, aplicate și respectate cu strictețe de membrii ei, provoacă reacții de respingere, culminând cu adevărate tragedii ale omenescului. Comunitatea umană din Delta se confruntă cu un dușman neașteptat, puternic și fără scrupule. Cei care se împotrivesc sunt striviți, prin încălcarea tuturor legilor morale și umane, după care se conduseseră această lume până acum. Este lumea pescarilor din Sf. Gheorghe, localitate pe brațul cu același nume al Dunării aproape de malul Mării Negre, unde oamenii pentru a prinde peștii rari și valoroși – sturionii, morunii – se luptă

cu forțele naturii și cu marea puternică și neiertătoare. Aici se formează și se călesc caractere. Oamenii sunt drepti, puri și frumoși, cu nestrămutată credință în Dumnezeu, trăind aproape de natură, de la care împrumută calități și putere. Astfel de oameni sunt pescarii ucraineni Tudor Cernencu, protagonistul romanului, și Palade Nicolae, zis Colea, prietenul lui, ori femeii precum Sanda sau Mamușka, cum îi zic oamenii președintei fermei piscicole din sat. Frumoasa țigancă Zina, cea de care tatăl ei se plângea că refuzase multe cereri avantajoase în căsătorie, se îndrăgostește de Tudor din primul moment, care o impresionase, spunându-i, când a văzut-o prima dată, că privește chipul nevastei lui, găsindu-și, astfel, și el perechea, pe care o căuta și o aștepta de mult.

Acest univers, cu oameni deosebiți și un cadru aparte prin frumusețea și pitorescul peisajului mirific, numit de Sorina cu o formulă simplă, populară, dar plină de semnificație, „ograda lui Dumnezeu” (formula fericit găsită de autor), devine scena unor confruntări sociale și ideologice dramatice.

Fiul secretarului de partid din sat, Mihai, poreclit Fostec, îi dezvăluie lui Tudor esența noii ideologii: „Trebuie să-l făurim pe omu’ nou, un om care să nu mai creadă în bazaconiile ăstea religioase învechite. Ele țin în loc omenirea de la progresu’ ei. Partidu’ comunist îi va conduce pe toți.” Răspunsul acestuia sintetizează punctul de vedere al colectivității de pescari: „Dacă ai credință în Dumnezeu, n-ai nevoie să te lași mânat de la spate ca o turmă de animale. Voi asta vreți. Să îndobitociți omu’ până se leapădă de credința în Dumnezeu și își pierde încrederea în el, în soarta lui.” Se

(continuare în pag. 25)

definește, astfel, conflictul ideologic dintre viziunea generală a comunității de pescari și cea a reprezentanților utopiei comuniste, care va avea ca urmare directă un puternic conflict social. Acestui conflict îi vor cădea victime oameni deosebiți, destoinici în meseria lor și integri moral, ca Tudor și Colea, și familiile lor. Cei doi sunt arestați pentru braconaj la pește. Sunt bătuți și umiliți mai mult pentru demnitatea de care dădeau dovadă și pentru că erau cei care se împotriveau față de noii ordini comuniste. Condamnați cu ajutorul unor declarații false, smulse prin șantaj sătenilor, pentru că „au uneltit împotriva ordinii sociale”, la 25 de ani de închisoare, înfruntă bătaii, torturi și umilințe de neînchipuit, la Jilava, Pitești și apoi sunt duși să lucreze în regim de exterminare la mina de plumb de la Cavnic. În lumea închisorilor se disting două comunități: cea a condamnaților politic, care, în ciuda atrocităților și condițiilor inumane, încearcă să-și salveze credința și demnitatea, și cea a torționarilor josnici, ieșiți din sfera normalității. Evadarea unui grup de deținuți, organizată de Tudor, aduce speranța. Reușind să se întâlnească cu Zina, care îl căuta, după o serie de adevărate aventuri, decid să părăsească țara, odată cu retragerea Armatei Sovietice din România în 1958, cu o tabără de nomazi basarabeni. Tudor, urmărit permanent de locotenentul major Ciuculin și căpitanul de securitate Mărăscu, este prins lângă Baia de Aramă. După ce naște un băiat, botezat luri, Zina hotărăște, pentru a-și salva bărbatul, să se predea lui Ciuculin, care făcuse o obsesie pentru ea, depășind prin faptele lui nu numai legile, dar și condiția umanului. Există gesturi de omenie și solidaritate ale unor oameni simpli cu cei închiși și năpăstuiți. Chiar între slujbașii regimului totalitar, există ofițeri, care, văzând încălcarea flagrantă a legilor elementare ale statului și nevrând să fie părtași la crime și atrocități, săvârșite de firi care ies din normalitate, încearcă să apere condiția umană și, datorită inteligenței și abilităților profesionale, reușesc.

Naratorul principal, alături de Tudor și Sanda, al acestor întâmplări extraordinare este Colea. Eliberat, odată cu o anumită relaxare a opresiunii regimului comunist după 1960, s-a reîntors în satul natal și așteaptă la fiecare cursă a pasagerului, sosit la Sf. Gheorghe, întoarcerea lui Tudor și a Zinei, de care nu mai știe nimic. Se zvonește că au pierit. Au trecut 26 de ani de când a început calvarul lor și bărbatul s-a însingurat, nu mai vorbește cu oamenii și, acum la cei 70 de ani, trăiește îngrijit de Sanda (o nepoată de-a lui, femeie care-l iubea cândva pe Tudor, tovarășul lui de muncă și de suferință), aproape ca un pustnic, într-un fel de penitență și așteptare letargică.

Când într-o zi de vară a anului 1983 – al doilea plan temporal – coboară din nava pasager două perechi de tineri, Colea se repede la unul dintre ei, îl îmbrățișează, strigându-l, spre nedumerirea tuturor, Tudor. Tânărul, pe nume luri, povestind gazdei lor întâmplarea și aflând ceva din drama lui Colea, devine curios. Surprinzător, bătrânul Colea îl invită, pe neașteptate, la el să discute. Aici, Sanda, nepoata, când îl vede pe băiat, este cutremurată, nevenindu-i să creadă, și va participa și ea la nararea istoriei celor doi pescari. Zina, care, ca țigancă deosebită, avea intuiții premonitorii privind destinul ei, îi spusese Sandei că va avea un băiat, ce va semăna perfect cu Tudor. Coincidența numelui și izbitoarea asemănare fizică îi fac pe cei apropiați să creadă că luri este chiar fiul celor doi dispăruți. Vizita la „Sf. Gheorghe” este percepută de

tânăr, însă fără să-și dea seama, ca un fel de întoarcere la obârșii. În sufletul tânărului medic luri se naște dorința de a afla ce s-a întâmplat cu Tudor și Zina, presupuși părinți ai lui. Într-o excursie în insula Creta din Grecia la propunerea și cu ajutorul tatălui Anei, logodnica lui, luri află adevărul.

Romanul este o narațiune incitată și interesantă. Universul pescarilor din deltă, viața aspră a oamenilor, intruziunea brutală a regimului totalitar în existența lor, tragediile din închisorile comuniste, lupta pentru o existență demnă, întâmplările extraordinare prin care trec eroii sunt aspecte pline de autenticitate, înfățișate cu talent, într-un registru al firescului și extraordinarului totodată.

Protagoniștii sunt eroi memorabili, care rămân în mintea cititorului. Oameni simpli, bărbați și femei din medii și etnii diferite (români, ruteni, lipoveni, țigani), pescari, ciobani, funcționari, secretari de partid, politrucii, securiști, gardieni, deținuți politici, preoți, medici, șoferi, lăutari etc., devin personaje autentice, bine conturate, fără a se face exces pentru aceasta de portretul auctorial. Pentru a fi definite, sunt folosite faptele, comportamentul și, mai ales, concepțiile și limbajul acestora.

Bine condusă, acțiunea nu trenează, iar, prin schimbarea neașteptată a planurilor temporale, a naratorilor și a perspectivei narării, care îi solicită lectorului eforturi de logică, se asigură un orizont de așteptare incitant pentru cititor.

Vocabularul utilizat este divers, corespunzător mediilor și tipurilor umane. Vom găsi numeroși termeni și expresii pescărești (*cârmace, taliene, moșanu*), cuvinte din limbajul lipovenilor (*hardelo, obela, ciokușka, zdrova, Dai Bog*), din graiul muntenesc (*de-al dreacu*), moldovenesc (*la șe orăcăi așe di găjait de parc-ai hi un brotac?*) sau din limba țiganilor (*Lasă, șefule, nu fi șucărit*), nefiind ocoliți nici termenii și imprecățiile din limbajul frust, periferic, argotic.

Stilul romanului poate fi calificat drept modern prin combinarea multiplelor resurse lexicale, bine stăpânite și folosite de autor potrivit specificului diferitelor situații prezentate. Enunțul comunică precis și clar ideea, dar nu o face simplu, ci cu nuanțări și detalii interesante și deseori neașteptate. Este un stil elaborat, fără a fi prețios și supărător prin încălcarea de cuvinte. Evocator, într-o povestire alertă și mereu interesantă, stilul reușește să creeze atmosfera epocii trecute, fără stridente lexicale supărătoare. Spre exemplu, imaginea mulțimii strânsă în fața pontonului la sosirea pasagerului este creată prin narare auctorială la persoana a III-a, dar apare sugestia că acest tablou este văzut de sus, de pe puntea vasului prin ochii celor patru tineri călători veniți în vizită:

„Oamenii se îngheșuiau lângă pasarella debarcaderului, lungindu-și gâturile, aruncându-și privirile spre fiecare pasager, atenți pentru a le oferi salutul de bun venit ori pentru a e ghici gândurile cu care veniseră în satul lor. Mijlocul mulțimii se deschise odată ce primii coborâră pe uscat și treceau printre ei. Doi subofițeri, însoțiți de patru soldați de la unitatea de grăniceri, legitimau persoanele

(continuare în pag. 26)

străine de sat.

– Buletinu'!

– Gata, treaba la oraș, Ilie?

– Gata, gata, Tanti Pașa! Măi, Mihai, să vii de-seară la Terasă! Ți-am luat plutele alea!

– Tanti Olena, dă-te mai aproape! Ți-a trimis fata sacoșu ăsta!

– Oi, oi, maică! Slavă, Domnului! Poate-a găsit și med'camentu'!

– A găsit, tanti, așa mi-a spus, că l-a găsit.

– Buletinu'!

– Măi, Victore, ce te clatini așa!?” Constatăm

capacitatea autorului de a surprinde mișcarea, „vânzoleala” oamenilor, dinamismul scenei. În partea dialogată se observă succesiunea rapidă a replicilor, fără a fi numite personajele. Se aud doar voci. Se poate deduce cine răspunde, dar aceasta nici nu interesează. Scena este plină de viață, de mișcare, de autenticitate. Oral în esență, stilul include caracteristicile exactității și proprietății, la care se adaugă o evidentă forță sugestivă.

Deși pare derutant, titlul este interesant prin multiplele sugestii pe care le conține, din care se desprind, însă, două semnificații principale. Mai întâi, *braconieri* sunt pescarii care își însușesc peștele și icrele negre în folos personal pentru hrană sau pentru a obține bani să susțină o nuntă ori să asigure vinul pentru o chermезă în sat. Dar, tot *braconieri* sunt, sugerează autorul, și slujbașii regimului totalitar, care fură, prin minciună, crimă și teroare, libertatea, demnitatea și viața omului.

Nu este numai un roman istoric și al mediilor deosebite, ci, prin întâmplările extraordinare înfățișate, este și unul de acțiune și aventuri. Este și un roman polițist. Poate fi făcută, într-un anume sens, o apropiere de romanul *Baltagul* lui Mihail Sadoveanu, unde Vitoria îl caută pe Nechifor Lipan, bărbatul dispărut. Aici, parcă se redeschide un dosar pentru a fi găsiți niște indivizi dispăruți cu ani în urmă. Este, însă, o investigație „la lumină”, făcută de luri, pentru că adevărata investigație fusese realizată anterior de altcineva, care știa deja adevărul, și-l conduce „din umbră” pe luri pentru a afla acest adevăr. Pe de altă parte, este nu numai un roman al individului și al colectivității, ci este și unul al cuplului erotic. Ca poveste de iubire, este una exemplară. Înfruntând vitregiile sorții, nenumărate adversități ori prejudecăți etnice, iubirea dintre Tudor și și țiganka Zina biruie. Romanul poate fi considerat și ca o caldă pledoarie pentru înțelegere între diferite etnii. Meritul autorului poate fi privit și dintr-o altă perspectivă. Comunitatea ucraineană din Delta Dunării este urmașa zaporijenilor refugiați aici cu secole în urmă, ca urmare a prigoanei religioase la care au fost supuși. Doar M. Sadoveanu realizase o evocare artistică prin romanul istoric *Nicoară Potcoavă* din 1953 a cazacilor zaporijeni. Acum, peste mai bine de jumătate de veac (61 de ani), Florin Istrate, continuându-l, într-un fel, pe Sadoveanu, ne dă într-o creație de amploare o nouă imagine a etniei ucrainene, de data aceasta din Delta Dunării și în alte condiții social-istorice.

Prin problematica omului adusă în discuție și prin mesajul ei, narațiunea este una complexă. Este mult mai profundă decât pare la prima vedere. Este un roman de meditație asupra condiției umane. Valorile omenescului înfrâng până la urmă, prin luptă, iubire și credință în ideal, adversități felurite, forțele întunecate iscate din bestiarul

uman și chiar destinul potrivit. „Dacă dragoste nu e, nimic nu e!” ar zice Marin Preda. Am putea spune că întregul roman este străbătut ca un fir roșu de la un capăt la altul de sentimental dragostei. Aici, există, însă, și iubire pentru semenii, și iubire pentru Dumnezeu, și iubire pentru părinți sau copii, și iubire pentru ființa aleasă. Ele vor birui și, în acest sens, narațiunea exprimă și sădește încrederea în om și fericirea lui. Mesajul scriitorului tulcean este tonic, fundamental optimist.

Publicul cărui i se adresează acest roman este unul larg, incluzând toate vârstele – adolescenți, tineri, maturi, vârstnici –, de diferite etnii sau religii, de pregătire culturală sau ideologie, căci se dau informații semnificative despre o epocă dramatică, dificilă, bulversantă, „obsedantul deceniu” 60 al secolului trecut, din existența poporului nostru.

Prozatorul se încadrează în familia scriitorilor importanți din literatura noastră, precum M. Sadoveanu, Mircea Eliade, Radu Tudoran, Marin Preda, Panait Istrati ori Fănuș Neagu.

Cu acest al doilea roman al său, *Braconierii* (Editura Polymnia, Tulcea, 2014), scriitorul Ned Orson face o nouă dovadă a capacității sale de creație, a adâncimii meditației asupra vieții și omului, a puterii de evocare a mediilor și a conturării personajelor, a mânăuirii cu abilitate a forței de sugestie a limbajului, marcând trecerea într-o nouă etapă - de maturitate a scrisului său. Credem că romanul istoric, social, politic și de acțiune, epos al demontării mecanismelor instaurării unei utopii ideologice și sociale, al meditației asupra condiției umane, al dramaticei lupte a individului cu forțe sociale brutale, al iubirii și al destinului individual ori al colectivității, *Braconierii*, va fi cu siguranță un roman de succes al literaturii române actuale.

În plină forță creativă și pe o pantă ascendentă a evoluției sale scriitoricești, talentatul prozator tulcean Ned Orson va aduce, fără îndoială, în fața publicului, nu peste mult timp, noi cărți incitante, de adâncă semnificație și certă forță narativă.

desen de Constanța Abălașei-Donoșă

Marilena VELICU

CAFEAUA DE JOI...

... 30.01.2014

Fulgii curg în albe valuri
Gerul naște flori de gheață,
Pe-ale Dunării vechi maluri
Totul pare fără viață.

De la geam privesc tăcerea,
Albul neclintit cuprinde
Strada gândul și părerea:
Iarna asta se întinde!

Stau la masa mea, cuminte
Bând cafea de dimineață,
Gustul dulce și fierbinte
Azi papilele-mi răsață.

Ridic ochii, fața-mi râde,
Simt căldură-n cerul gurii,
Iarna asta chiar se-ntinde!
Cred că-ncep să mă înfurii!

Dar mă copleșește gustul,
E ceva...de vis...feric...
Parc-ar fi din basme mustul
De cafea, în bolul sferic.

Buna dimineața lume!
Cerul ăsta care ninge
Să-l pudrăm cu albe glume,
Când cafeaua-n guri, se stinge.

... 27.02.2014

Gustul aromat, fierbinte,
Dimineața ne trezește,
Ceașca, mâinile-ncălzește
Iar cafeaua stă cuminte,

Zilele să ni le-alinte
Zahărul pe loc topește
Gustul aromat, fierbinte,
Dimineața ne trezește.

Zațul plin de jurăminte
Cu preziceri ne-amăgește,
Vrem să știm cine iubește
Mult mai mult decât cuvinte,
Gustul aromat, fierbinte.

... 03.04.2014

Aș vrea să schimb registrul muzical,
Să pot pluti în rochia de bal,
Viorile să cânte-n FA minor
Cu toate dorurile mele-n cor.

La masa mea să stai ca un artist,
Mai relaxat și fără zâmbet trist,
În mână cu o ceașcă de cafea
Și-n inimă c-un puls de catifea.

Visez un patinoar cu stele mii,
Înconjurat de galbene făclii,
Cu ochii-nchiși pe gheață să plutesc
Într-un vârtej de fum să amețesc,
Să simt doar gustul fin și amărui,
Amestecat de ochii tăi căprui,
Pe gura mea setoasă de-un sărut
Tu să pictezi cafea cu bobul brut.

... 15.05.2014

De luni de zile nu mai beau cafea
Dar mă îmbăt mereu cu-arama sa,
Beau ceai de tei, sau verde, cu ghimbir,
Și am un tonus demn de un fachir.

De ciocolată ce să spun, sunt fan,
Doar amăruie mi-e permisă-n an,
Un cubuleț, o dungă de miros
Sau ambalajul, mi-este de folos.

Un fresh de portocale sau nimic
Un fum de narghilea prizat un pic,
La cafenea prezentă fac cum pot
Să nu mă uite lumea chiar de tot.

Dar compania oamenilor dragi
Are un gust mirabil, de moi fragi,
Și vin aici în fiecare joi
Să beau cafea cu sufletul din voi.

...22.05.2014

Cafea idilă sau confuză stare,
Expresso lung, sau mic, în ceașcă mare,
Surâs amar în spumă de migdale,
Ce contopesc aroma cu urale.

Cafea cu stil în ritm de poezie,
Administrată fără-anestezie,
În zori de zi când visul se destramă
Să bei cafea cu mine-n hologramă.

La masa mea e cofeina care
Te-ademenește fără ezitare,
În zi de joi, premeditat cu „clasă”,
Servesc cafea, cu sufletul pe masă.

...12.06.2014

Azi te privesc prin aburi de cafea...
Dar nu ești... ești doar în mintea mea
Pe locul liber dintr-o cafenea.
Voi aștepta...

Ascult același blues fără' să clipecesc...
Învârt iar ceașca până obosesc
Și-i pierd aroma-n somnul meu trupesc.
Gânduri șoptesc...

Alung cu dosul palmei umbra ta...
Și parcă-aud cum strigă cineva:
Așteaptă-mă acolo, nu pleca!
Și stau...așa...

Golesc cafeaua, gândul îl golesc...
Cu ochii în pământ înmărmuresc,
La masă singură mă amăgesc...
Că te iubesc...

Angelina NĂDEJDE**Mamă, file de carte**

Plâng răsăriturile pe umerii tăi, mamă!
sunt din ce în ce mai puține...
Aplecată sub povara anilor grei, duci în spate crucea,
precum Iisus... pentru alții;
din ce în ce mai grea, făcută din esență de trăiri,
mustind în seva lacrimilor tale.
Amfora din lut sfânt ai purtat în tine firul vieții
fără să te întrebe cineva dacă vrei.
Ți s-a dat și atât.
Casă ți-au fost durerile de tot felul;
pe zidurile ei au crescut grijile ca o iederă
împânzind sufletul și trupul.
Te-au încorsetat lăsând nevindecabile cicatrici.
Intactă e doar lumina sufletului tău
răsfrântă în ochi ca doi licurici;
infinită în timp și spațiu e pretutindeni cu noi.
Acum, pari o floare de câmp uscată
pusă în vasul ciobit din odaia cea mare.
Fragilizându-te, scuturi petalele,
așteptând, împăcată cu Dumnezeu,
trecerea între file de carte.

Să nu faci niciodată o femeie să plângă

Să nu faci niciodată o femeie să plângă
pentru că ochii ei sunt făcuți să te privească cu drag
când vii acasă.
Să nu faci niciodată o femeie să plângă
pentru că va uita să-ți mai zâmbescă;
își va pune pecete gurii și nu va mai putea rosti
cuvinte de dragoste.
Să nu faci niciodată o femeie să plângă
pentru că-i vei ucide visele;
iar dacă visele mor îi va fi greu să trăiască
fără speranță.
Să nu faci niciodată o femeie să plângă
pentru că-i vei răni inima
iar inima ei este făcută doar pentru iubire,
pentru copii și pentru tine.
Să nu faci niciodată o femeie să plângă
pentru că va privi prea des către moarte;
și-i va muri mai întâi sufletul apoi trupul.
Vei dori să-i auzi pașii venind către tine,
îți va fi dor de zâmbetul și cuvintele ei de dragoste.
Dar ea va fi atunci mult prea departe de tine...

De-ai fi rămas cu mine...

De-ai fi rămas cu mine când au plecat cocorii,
Ți-aș fi cântat în noapte pe strune de vioară,
O simfonie-albastră, împrăștiindu-ți norii
Când ploile tristeții ar fi-nceput s-apară.

Te-aș fi făcut vioară și ca un acordor
Vindecător de mana durerilor din tine,
Pe corzile bolnave din sufletul algor
Turnam cu grijă mirul iubirii să te-aline.

Cu trupul meu arcuș, secătuit de dor,
Ai fi cântat din nou cu patimă și sete,
Doar armonia vieții, iar focul dirijor
Incandescent în noi cu flăcări violete.

Dar ai ales să pleci, prea lesne și departe,
Pierdută-i partitura cu muzica dorinței,
În mine mor izvoare de tine necântate
Și-n locul lor rămâne doar hăul neputinței.

Îmbătrânim, frumoasă doamnă

Îmbătrânim, frumoasă doamnă,
Eu sprijin anii mei de tine
Ca de un munte de lumină.
Tu-i porți... iar umerii tăi mici,
Atât de firavi, de novici,
Ca doi călugări puși să-ndure
Canonul lor în rugăciune,
Îmi țin tristețile de-o viață
Și zile fără de speranță,
Când, rătăcind cărări prin ploii
Tu mă chemai să fim iar doi.
Luai în spate din poveri
Și le-ngropai în primăveri.

Îmbătrânim, frumoasă doamnă,
Dar cu atâta drag îți duc
Al neputinței tăvălug
Ce ți-a cuprins ca-ntr-o vâltoare
Plăpândul trup, precum o floare...
Ți l-aș purta spre infinit,
Numai să știi cât te-am iubit.
Îngenuncheat pân' la pământ
E îmbrăcat ca-ntr-un veșmânt,
Tivit cu slăbiciuni șuvoi,
De multe ori și cu nevoi,
Ai cicatrici și urme-adânci,
Lăstate de dureri și prunci.
Dar și așa, vei fi mereu,
Mireasa sufletului meu.

Îmbătrânim, frumoasă doamnă,
Singurătăți în cuib de cucii,
Ne-așteaptă iarba de sub cruci,
Să odihnim în ea trăiri,
Din lada plină cu-amintiri.
Dar sufletelor noastre-acum
Le cresc lăstari pe scurtul drum.
Sunt înfloriți ca-n primăvară
Iar peste tot ne împresoară
Parfumul clipelor în doi
Din vraja vieții ca un roi.
Și te iubesc, iubită doamnă,
Magnolie-nflorită-n toamnă!

Andreea DONE

EROISM, CURAJ ȘI NĂDEJDE ÎN DUMNEZEU

A vorbi în ziua de azi despre curajul tinerilor de a lupta împotriva unui sistem anticreștin care a robit, dacă putem spune așa, poporul român timp de 45 de ani și, nu în ultimul rând, despre puterea suflătoare cu care îl mărturisau pe Iisus Hristos într-o epocă așa zisă de "aur", este un lucru înălțător și totodată o jertfă vie adusă înaintea Creatorului, precum odinioară Avraam ce se pregătea să-l jertfească pe unicul său fiu în cinstea Domnului.

Realitatea din ziua de azi este din păcate una tristă privitor la educația morală și spirituală a tinerilor, deoarece generația post-comunistă este îndrumată în spiritul "metallic" promițându-le în același timp o democrație prost înțeleasă, o democrație pe care ne-o promit și politicienii de azi prin toate campaniile electorale. Oare cine însă mai vorbește de Dumnezeu, înțelegere și acceptare în timpurile contemporane în care trăim? De-a lungul istoriei au existat popoare care au dus războaie în numele religiei și în numele lui Dumnezeu, dar oare Dumnezeu chiar a dorit vărsare de sânge în numele Său? "Eu milă voiesc iar nu jertfă" (Ev. Ioan), ne îndeamnă însă Mântuitorul Hristos. Evul mediu, din păcate însă e presărat cu întâmplări mai puțin plauzibile pentru un creștinism ce s-a vrut a fi profetic și pozitivist, și anume cruciadele, conduse în numele așa zisei păci hristice printre bizantini și ierusalimiteni, dar scopul s-a dovedit a fi însă altul, anume cel politic. Marile imperii au căzut și decăzut datorită mândriei luciferice și hadesiene, crezând cu tărie că înlocuirea smerită a lui Hristos cu mitul ahilic avea să le aducă prosperitatea economică și socială. Mult mai târziu, în perioadele interbelică și contemporană au existat dictaturi mai mult sau mai puțin apreciate de populație, tocmai datorită formelor lor de organizare și funcționare în contradicție cu constituțiile democratice scrise cu mult timp în urmă. Dar aceste forme de organizare socială aveau menirea de a-l îndepărta pe om de valorile morale și tradiționale pentru care acesta a fost menit să trăiască.

Depărtarea de Hristos și de un echilibru constant au dus societatea spre o stare anarhistă, revoltă și nemulțumire. Generația tânără din trecut pare să fi înțeles sensul jertfei lor și totodată răstignirea acestora în fiecare zi pe crucea durerii și a umilinței venite din partea unor conaționali, ceea ce făcea însă și mai greu de urcat pe dealul Golgotei. Aceștia au fost contemporani sub conducerea karolesciană și antonesciană, când România trece de la monarhism la comunism, perioadă când conducerile politice urmau să-și schimbe cu totul mentalitatea și modul de gândire, iar orice afirmă greșit cu privire la doctrina marxistă riscai să fii considerat un alienat social. Era perioada când închisorile din România deveneau importante centre de cultură și spiritualitate, prin însăși trăirea acestora la cel mai înalt nivel de înțelegere a Divinului și Divinității, având în vedere condițiile precare de existență, dar ceea ce îi făcea să strălu-

cească și dincolo de zidurile Aiudului sau ale Piteștii era dragostea nețărmurită pentru Dumnezeu, Cel ce a primit în cele din urmă jertfa lor. Dictatura comunistă din România, impusă forțat de cancelariile occidentale care ne-au lăsat în mâinile U.R.S.S.-ului și ale Annei Paucker a fost de fapt o lovitură puternică dată Bisericii și creștinismului din țara noastră, când miile de tineri intelectuali și trăitori ai Evangheliei lui Hristos aveau să sfârșească tragic, nelăsându-se "educați" de o ideologie potrivnică eticii și moralității Evangheliei lui Hristos. Un singur lucru le-a scăpat din vedere slujitorilor acestui sistem antivaloric, acela că au dat Bisericii sfinți mucenici, acele suflete pure și inocente, pline de iubire curățate prin "focul" torturilor, dar care nu au reușit să fie întinate de mințile torționarilor. Iată însă treptele descoperite de Duhul lui Dumnezeu acestor tineri neștiutori, dar dorul lor după Dumnezeu i-a făcut să constate că omul este mereu atacat de duhurile răutății, doar că tot omul are puterea să le respingă dintru început sau mai târziu.

Aceste duhuri rele îl războiesc pe om, dar cineva care are conștiință poate lupta împotriva lor. Lupta este complexă și de durată, dar nu imposibilă. Rezistența persoanei umane este atacată cu imagini mentale sau senzoriale, iar dacă aceasta devine și mai slabă, atunci pofta ia un aspect mai organizat și devine dorință care se manifestă în mod vizibil prin anumite acte sau cuvinte, dorința devine plan și este gata de înlăptuire practică. Tinerețea devine mai frumoasă și mai curată atunci când este trăită după adevărul evangheliei lui Hristos, în care găsești libertatea deplină, o libertate pe care nu ți-o poate dărui niciun om din lume, este libertatea în Dumnezeu și cu Dumnezeu, pe care numai El ți-o poate dărui.

Pentru Hristos însă au preferat să renunțe la tinerețile lor mii de oameni intelectuali sau de clasă socială medie, printre care și tânărul Valeriu Gafencu, un posibil model al tânărului profund și gânditor, menit pentru generațiile tinere de azi. Adevărul devine și mai dureros când te gândești că aceste suflete pure aduse ca o ofrandă înaintea Domnului, au fost umilite de oameni, care la rândul lor, cândva au primit Taina Botezului, dar din păcate au preferat să-și păteze conștiința în fața lui Dumnezeu în favoarea unei doctrine nonvalorice. Acești tineri au fost, sunt și vor rămâne o mare cinste pentru poporul român, dând dovadă de curaj și bărbăție, preferând să moară în temnițele comuniste decât să-și amăgească într-un fel conștiința.

În ziua de astăzi trăim, din păcate, într-o lume confuză, și un libertinaj dus la extrem în favoarea unei ideologii împotriva firii și a lui Dumnezeu. În societatea de azi e o rușine să fii creștin și e demodat să fii un om moral, lumea nu mai pune preț pe ceea ce este frumos și curat, iar oferta de piață a societății în care trăim nu este altceva decât dezumanizarea omului.

Nouă, cei de azi, nu ne rămâne decât să privim mai atent spre Dumnezeu, rugându-L în același timp să ne dăruiască curajul tinerilor de odinioară și puterea de a lupta în primul rând cu lipsa iubirii din noi, ce ne face mai goi și mai pustiiți.

Daniela DUMITRESCU

Gândul 3

Și chiar de-mi întorc ochii invers
când trag perdeaua peste zi
și fac pace între rațiune și simțire
aruncând peste ele
un curcubeu de fluturi obraznici,
eu tot pe tine te văd...

Gândul 4

În negura dintre noi
distanțele zac măsurate în oameni
depărtări cu plus și minus se zidesc
din palme și apă de trandafiri.
Cuvintele se iubesc cu ochii
nu se rostesc niciodată.
Arzând ca o lumânare vie
între două respirații
stă un piept tivit cu dorințe.
Ascunse în colțul buzei
zâmbete cu parfumul zilei de ieri
apun pe chipul sufletelor-licurici
și rătăcesc în nehotărâre.

Gândul 5

Știi că
pe buzele mele
zâmbetul tău este
rege?
Sub tălpile goale adun
distanțele
ca să mi te apropiez
printre respirații ce ascund
taine...

Gândul 6

Știi că, dacă te-aș alunga
din viața mea,
inima mi-ar pleca din piept
o dată cu tine?
Și-n urmă rămâne
liniștea...
nici o vorbă...
nici un sunet...
doar o privire căzută
și-un gând înghițit cu greu:
gândul că umbrele noastre
se iubesc pe la colțuri.

Incertitudini

Privesc incert spre Măine, dar uit că Azi exist
Și gândul meu se duce spre Ieri. Ce egoist!
Să spun, dar cui? Și ce? Căci nimeni nu aude,
Ori poate se preface. Ce univers de lude!

Și unde să mă-ndrept, când totul e pustiu,
Ori așa-mi pare mie. Ori poate nu mai știu
Ce-nseamnă a trăi, căci norii grei de smoală
Pe chip mi se adună și-ncep altă răscoală.

De unde să încep și unde să termin
Când nu știu cine sunt? La cine să mă-nchin?
Să merg tot înainte sau să dau înapoi
Cred că-s aceleași lucruri, sunt același noroi.

Raspuns nu am aflat oricât mîntea mi-am stors
Și uit dormind adânc un somn fără de-ntors.

Rădăcinile dorului

cu brațele frânte voi smulge
rădăcinile dorului
din piept
seva lor se scurge ca o tânguire
pe urmele noastre împietrite în
nisip
pe zidurile fără ferestre
crescute în jurul trupului meu

în zare
cu ochii umbriți de uitare
tu cântărești amintirile.

Frumoasa dintre zidurile adormite

De ceva vreme, cochetez cu...zidăria.
Aș putea lua doctoratul în materie,
Aș scrie o teză, dar
Mi-e teamă de plagiat.
Cu fiecare secundă, zidul
Din jurul sufletului mai crește
Cu o cărămidă.
O lipesc de celelalte cu un liant
Făcut din cuvinte nerostite și fluturi.
Fluturii ăștia au ieșit din stomac,
Dar i-am prins și închis
Într-o colivie.
După zidirea sufletului și ochilor,
Voi începe o construcție
În jurul trupului,
Cu turnulețe viu colorate
Și o stelută roșie în vârful.
Să fiu frumoasa dintre zidurile adormite.

Gheorghe GORINCU

**ȘCOALA ROMÂNEASCĂ GÂNDITĂ ȘI ORGANIZATĂ DE
CEL MAI ILUSTRU MINISTRU AL ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
ROMÂNESC, SPIRU HARET**

Perioada 1925-1952

**PROGRAMUL REFORMATOR AL LUI SPIRU
HARET, RADIOUL ȘI PRESA, ÎN CONDIȚIILE CRIZEI
ȘI A MĂSURILOR PRECONIZATE A SE LUA PENTRU
IEȘIREA ECONOMIEI ROMÂNEȘTI DIN CRIZĂ (XI)**

După cum s-a mai prezentat criza producției, însoțită de criza finanțelor țării, și în final, de criza de neîncredere în toate și în nimic au condus la o disproporție deosebită, cum s-a mai spus, între veniturile bugetului și cheltuielile care trebuia să asigure funcționarea normală a statului și, implicit, a plății salariilor și pensiilor. În aceste condiții, guvernul prezidat, în acea perioadă, de **Vaida Voievod** a apelat la încă două așa-zise **curbe de sacrificiu**, prima datând din luna septembrie 1932, cu o reducere de 15 la sută a salariilor bugetare, iar după câteva luni, la 17 ianuarie 1933, a doua și ultima, cu o reducere a salariilor de data aceasta, și a pensiilor, cu 10 până la 12,5 la sută.

Ștefan Zeletin

Care au fost așteptările atât ale populației, ale instituțiilor publice, cât și a compartimentelor economice privind perioada următoare, începând cu anul 1934?

Să le luăm pe rând. În legătură cu așteptările populației, după cum s-a putut reține din documentele vremii, deși anul 1933 a însemnat oficial sfârșitul crizei, totuși, efectele acesteia, mai ales cele generate de reducerea salariilor și a pensiilor, au fost resimțite de către populație în condițiile în care se cerea celor mai mulți datornici să-și plătească datoriile contractate în perioada de criză. Toate aceste solicitări erau transmise locuitorilor la început sub forma unor somații de plată și, în final, se apela la așa-zisa executare silită, mai ales în baza unor efecte comerciale de valoare (cambia, bilete la ordin și altele) cu scadențe expirate, semnate de către datornici

în perioada de criză. În această situație, populația nu se putea aștepta la o îmbunătățire a veniturilor și așa înjumătățite și, în consecință, a recurs la retragerea unor economii depuse în conturile bancare. Retragera masivă a acestor economii de către o masă din ce în ce mai mare a depunătorilor a condus la falimentarea unor bănci și de aici la **criza bancară**.

Mihai Manolescu

În legătură cu așteptările instituțiilor publice și a compartimentelor economice trebuia, mai întâi, să se cunoască atât efectele crizei înregistrate la sfârșitul anului 1933, cât și în următoarele luni ale anului 1934. Cunoscându-se, în felul acesta, starea economiei românești, exista posibilitatea să se stabilească o serie de măsuri care să conducă atât la atenuarea efectelor crizei bancare, ieșirea economiei românești din criză, cât și la elaborarea unui program de prosperare a economiei până la sfârșitul deceniului 1930-1940.

Pentru realizarea acestor deziderate și-au găsit disponibilitatea o serie de economiști, cu orientări diferite, dar, în același timp, formați în învățământul românesc conceput și legiferat de către Spiru Haret, să se implice în analizarea acestor cerințe și, în final, la conceperea și elaborarea unor proiecte care, transpuse în practică, să se ajungă la cerința majoră de prosperare a economiei românești.

Ar fi de reținut că, în această activitate deosebit de complexă s-au implicat, așa cum rezultă și din documentele vremii, o serie de economiști de diferite orientări politice, dar cu un țel major și anume ieșirea din criză și, în final, prosperarea economiei românești. Aceștia au fost **Virgil Madgearu** (1897-1940), **Mihai Manoilescu** (1891-1950), **Ștefan Zeletin** (1882-1934), **Victor Slăvescu** și alții.

Pe această linie, economiștii în cauză au avut în vedere patru categorii de analize, urmate de unele măsuri și activități detaliate care să conducă la mult dorita prosperare a economiei românești: 1. o inventariere a instituțiilor bancare existente, precum și a capitalurilor de care dispuneau la acea dată; 2. cum și în ce condiții pentru unele instituții bancare s-ar fi putut preveni falimentarea lor; 3. cum și în ce condiții s-ar asigura finanțarea unor activități economice, inclusiv investițiile; 4. orientări economice care, puse de acord și cu opiniile tuturor factorilor de răspundere din acea perioadă, să se ajungă la mult dorita prosperare a economiei românești. Despre

(continuare în pag. 32)

toate acestea voi prezenta amănunte în episoadele următoare.

S-ar putea presupune că în baza acestor măsuri care să asigure oarecum atenuarea crizei bancare, s-au reluat și unele dintre prevederile programului reformator al lui Spiru Haret începând cu anul 1934.

În prima etapă și-au reluat activitatea patru reviste din paginile cărora să se poată reține idei prezentate de către personalitățile vremii, care să servească la prosperarea economiei românești, cum au fost: **Revista generală a învățământului**, fondată de însuși Spiru Haret, pusă la dispoziția cadrelor didactice de toate gradele; **Revista de filosofie**, cu o periodicitate trimestrială, condusă de C. Rădulescu-Motru; **Revista istorică**, înființată de Nicolae Iorga și condusă de acesta până la moarte; **Revista fundațiilor regale**, cu o apariție lunară și cu un conținut cultural, literar și artistic, urmând ca în episoadele următoare să prezint atât conținutul acestora cât și colaboratorii.

Ar mai fi ceva de spus și despre publicarea unor lucrări de valoare cât și despre activitățile radioului și presei din acea perioadă.

Mihail Sebastian

Eliberate de coșmarul crizei, tot mai multe personalități ale vremii și-au publicat operele începând cu anul 1934, astfel: Mihail Sadoveanu publică lucrarea **“Viața lui Ștefan cel Mare și Sfânt”**, Nicolae Iorga publică **“O viață de om așa cum a fost”** în trei volume și **“Istoria literaturii românești contemporane”** în două volume, iar în publicația **“Analele Brăilei”**, articolul **“Când, cum și de ce s-a luat Brăila de turci”**. La Editura “Ciornei” apare cartea lui Mihail Sebastian **“De două mii de ani”**, carte care va declanșa o polemică de amploare dată atât de conținutul ei cât și de prefața semnată de Nae Ionescu.

Ar fi de reținut și faptul că inginerul Gheorghe Cartianu participă, în anul 1934, la realizarea primelor studiouri de radiodifuziune din București și a primelor radiorelee românești. De asemenea, istoria vremii a reținut că, în anul 1934, s-a realizat un număr record de emisiuni radio, de la 305 în anul 1928, la 3517, în anul 1934. În sfârșit, s-ar mai putea reține că la 11 iunie 1933 a avut loc prima transmisie radio a unui meci de fotbal internațional, România - Iugoslavia.

Despre unele amănunte ce s-ar cere comentate detaliat, în legătură cu toate aceste activități, în episoadele următoare.

Rodica MORUȚAN

Trăim un soare...

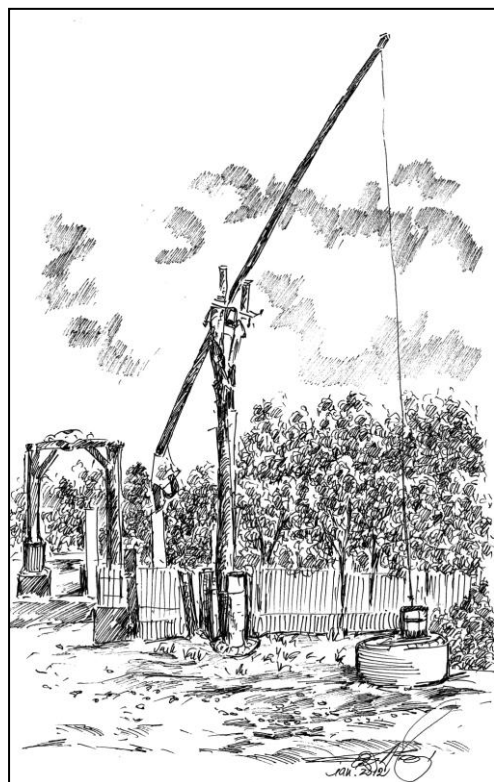
distanțe și tăceri îți strigau numele;
am crezut singurătatea ta
și ne-am depărtat de lume ;
tu trăiești iubirea mea
în toate izvoarele
și ai coborât în visele mele;
suntem atât de vii,
încât măcinăm iernile cu piepturi tinerești;
umbra ta s-a stins în mine,
umbra mea nu mai contează
pentru că eu locuiesc în tine
și amândoi trăim un soare ...

Lacrima

nu-mi poți lua și nostalgia cu plecarea ta ;
mi-a mai rămas doar lacrima
și aș fi atât de goală fără ea .
m-aș preface într-o iarnă veșnică ;
ai fost de fiecare dată iluzie,
eu prea singură ca să mă pot elibera de tine .

am trăit cu teamă orice depărtare,
am trăit emoția oricărui surâs,
am trăit o fericire singulară care arde ...

acum sunt acolo unde ești :
închid ochii și mă arunc pe o aripă de cer,
mă adâncesc și plutesc cu tine într-o tăcere
amară ...

desen de Constanța Abălașei-Donosă

Petronela Vali SLAVU

Fantezii de iarnă

Nu știu alții cum sunt, dar eu, când vine vorba de concursuri de creație literară care vizează școlarii mici sunt foarte suspicioasă. Nu de puține ori am fost abordată de cunoștințe, cu rugăminți de genul: „Te rog să-i scrii copilului meu o poezie! I s-a cerut, la școală”. Alți copii apelează la varianta „copy-paste”, că doar internetul le oferă destule versuri gata scrise. Mare mi-a fost mirarea să constat că nu sunt singura autoare a poeziilor mele. „Ziua cea mare”, de exemplu, este publicată în revista „Plaiuri Zărăndene”, sub genericul „Din creațiile celor mai talentați elevi”. O „talentată” elevă din clasa a IV-a este „autoarea” poeziei pe care eu o publicasem, deja, în volum. Alți elevi „talentați” seamănă poezii deja cunoscute, ale unor poeți consacrați.

Știu că talentul nu ține seamă de vârstă. Unii copii au o percepție metaforică asupra lumii înconjurătoare, au harul de a vedea totul cu alți ochi. De-a lungul anilor, mi s-a întâmplat să cunosc copii care să vadă, de exemplu, lacrima unei flori, când toți ceilalți vedeau o banală bobită de roșu. Fiica mea, pe la patru ani, a spus, privind cerul, că „norii sunt pisici de mare, într-un acvariu imens”. Dar copiii care au acea scânteie sunt puțini. Dacă nu sunt bine îndrumați, scânteia se va stinge, nu va ajunge să aprindă „focul creației”.

Când am primit invitația de a participa la un concurs literar adresat școlărilor, înscris într-un proiect cu tema „Fanteziile iernii”, m-am gândit dacă aș face față. Elevii mei erau la începutul clasei a II-a, abia învățaseră să scrie și să citească. Știam că unii, dotați cu mai multă imaginație, au tendința de a folosi un limbaj mai nuanțat, așa că mi-am propus să le lansez o provocare. Împreună, am făcut o scurtă călătorie în lumea metaforelor, comparațiilor și personificărilor. A fost de ajuns să le spun că aș putea vedea soarele ca pe un glob de aur, că micuții mei au și intrat în joc. Imediat, ploaia a devenit plânsul norilor, fluturii – flori zburătoare iar pisica – ghem de blăniță.

Văzând că au înțeles ce aștept de la ei, le-am cerut să numească altfel zăpada, fulgii sau țurțurii. Însemnările unora au fost banale, ale altora – amuzante, dar câteva au fost demne de luat în seamă. M-a surprins în mod plăcut ce a scris Ionela - o fetiță mereu veselă. Pentru ea, zăpada era făină, fulgii - vanilie, norii - bezele de căpșuni iar țurțurii - cornete de înghețată. „Tu vezi iarna ca pe o cofetărie!” i-am spus. Și cofetăria a devenit. Dar nu așa, deo-dată...

Pentru început, am rugat-o să scrie un text în care să folosească expresiile găsite. L-a scris, dar mai era mult loc de mai bine. Într-o altă zi, am discutat, pe îndelete, ce e bine, ce nu e bine. A rescris textul, a eliminat, a adăugat câte ceva și s-a ajuns la o compunere:

Cofetăria Iernii

Iarna este cofetar priceput.

Pune pe cer nori pufoși din vată de zahăr. Presară făină și fulgi de vanilie pe pământ. Transformă munții în bezele de căpșuni și lacurile în acadele. La streășină,

atârnă cornete de înghețată. Pe acoperișuri pune torturi cu frișcă.

Cofetăria iernii este deschisă din decembrie până în februarie. Intrați cu încredere, copii!

Textul era perfectibil, desigur, dar n-am vrut să intervin, pentru a nu ne îndepărta de varianta scrisă de ea. Am corectat doar cele câteva greșeli de exprimare și ortografie, inerente pentru un copil de clasa a II-a.

M-am gândit să așezăm altfel rândurile, să transformăm textul într-o poezie în vers alb. Elevii mei nu sunt chiar străini de asemenea compoziții. Cunosc regulile de alcătuire a cvintetului (folosit ca metodă didactică pentru dezvoltarea gândirii critice) și chiar scriu, cu ușurință, asemenea creații.

Am segmentat propozițiile, ca o joacă, dar am căzut de acord să trimitem textul în forma inițială. L-am trimis și va apărea într-o revistă editată în cadrul proiectului, ca o încununare a strădaniei lonelei.

Și cum ideea de a transforma iarna într-o cofetărie era destul de ispititoare, am scris și eu o poezie care sper să fie pe placul copilașilor.

Adică... numai bună de lins pe degete:

Cofetăria Iernii

Iarna, cofetar stilat,
Cerne zahăr vanilat
Și întinde cremă fină
În livadă și-n grădină.
Sufală peste lac, de vrea,
Și-l transformă-n acadea,
Pune marțipan pe case
Și bezele mari, pufoase.
Iar la streșini pune-ndată
Mari cornete de-nghețată.
Ramurale desfrunzite
Sunt cu frișcă-mpodobite.
Până-n martie, se știe,
Totul e-o cofetărie!

desen de Constanța Abălașei-Donosă

Gheorghe NAZARE

Interviu cu Costel CRÂNGAN - scriitor și jurnalist

Gh. Nazare: Domnule Crângan, prima carte, „Cutia cu paianjeni”, lansată la Salonul literar „Anton Holban” al Casei Corpului Didactic, v-a apărut în anul 2007 și s-a bucurat de o presă deosebit de favorabilă. „Cartea – consemna conf. dr. Ivan Ivlampie în „Școala gălățeană” - îți trezește „impresii nebănuite, date de brusca întoarcere în timp”. Vă rog să faceți un efort de întoarcere în timp și să vă amintiți de copilul de la Jorăști, de anii de școală, de colegi și profesori, de lumea satului de atunci.

Costel Grângan: Nu-s chiar așa de multe de spus. Am avut o copilărie frumoasă. Pot să zic că atunci când citeam „Amintirile din copilărie” ale lui Creangă mă regăseam în ele. Nu seamănă deloc cu copilăria generațiilor actuale. Acum, copilul este smuls din binecuvântata ignoranță a copilăriei și lovit cu capul de toate colțurile contondente ale cunoașterii. E trist că e așa. E dezumanizat chiar. Și ar mai fi ceva de spus despre copilăria mea: am avut profesori extraordinari în școala generală. Nu m-a obligat nimeni să învăț. Pur și simplu acei oameni reușeau să facă școala interesantă, plăcută. Ne tratau ca pe niște oameni, nu ca pe roboți. Acum e cu totul altfel...

Gh.N.: De la Jorăști la Facultatea de Studii Economice din București, iar astăzi Redactor șef la cotidianul local „Viața liberă”. Care au fost pentru dumneavoastră cele mai semnificative repere ale acestui timp?

C.C.: Păi, nici nu aveam alternative prea multe. Fiind cel mai mare dintre cei cinci copii ai familiei aveam obligația să fac ceva în viață. Eram, ca să zic așa, locomotiva. Trebuia să ridic o ștachetă, să ofer un model. Muncesc de la 18 ani, m-am întreținut singur la școală, am căutat mereu să fac lucrurile după busola morală moștenită de la părinți. Nu aş căuta repere în trecutul meu. Am făcut ceea ce trebuia făcut.

Gh.N.: Ați poposit sau doar ați colaborat la mai multe publicații: „Dominus”, „Imparțial”, „Adevărul de Galați”, „Capital”, „Ziarul de Brăila” și, de ani buni, la „Viața liberă”. De unde pasiunea pentru jurnalism, pentru scris?

C.C.: Mi-a plăcut să scriu de când mă știu. Am învățat literele încă dinainte să merg la școală, de la unchi mei, pe atunci elevi de liceu. Mă fascina șmecheria asta de a transmite idei mângăind pe o foaie. Primul lucru pentru care am primit laude speciale la școală a fost o compunere pe care am făcut-o în clasa a doua. Învățătorul meu a fost atât de impresionat, încât a propus directorului să aducă toate clasele de I-IV în curte pentru a citi în fața lor mica povestire. Am fost foarte mândru de asta. Ulterior, prin clasa a VII-a am început să scriu la un roman SF. Nu l-am terminat niciodată, dar manuscrisul îl păstrez cu sfințenie. Cu jurnalismul m-am intersectat în liceu, când am preluat gazeta școlii de la un coleg de-a XII-a. Eu eram a IX-a și mă credeam al naibii de deștept. Eram în al nouălea cer când vedeam câți colegi se îngrămădeau să citească ce scriam eu acolo. Însă de presă m-am apucat cu adevărat la „Imparțial”, prin 1992. Până atunci, mai cochetasem cu „Noduri și Semne”, mai trimisesem câte un eseu la „Viața liberă”, însă cu carte de muncă am început în echipa lui Gelu Ciorici.

Gh.N.: De fapt, ce este presa?

C.C.: Da, e o întrebare de zece puncte! Dar chiar, ce este presa? Depinde din ce unghi privești problema.

Costel Crângan

Personal, cred în rolul de moderator al presei. Cred în informarea onestă a publicului. Însă eu sunt doar o cantitate neglijabilă în acest fenomen. Știu foarte bine că sunt destul de mulți care văd presa ca un instrument de influență sau ca pe un mijloc de făcut bani. Fiecare cu năzuințele lui, nu? Probabil că de asta a și scăzut credibilitatea presei în ultimii ani.

Gh.N.: Este presa un mijloc de educație? Promovează ea doar moralitatea, civismul, bunul simț, toleranța sau și vulgaritatea, intoleranța, jignirea, compromisul, manipularea? Care-i raportul dintre cele două ipostaze?

C.C.: Presa trebuie să fie un mijloc de educație. Sau măcar să apere limba. Dacă nu se întâmplă niciuna din astea două, e o problemă. Revin la ceea ce spuneam mai înainte. Din păcate, atunci când presa devine afacere, scopul începe să scuze mijloacele. Dar aceea nu mai e presă. E doar negustorie. Nu poți măsura moralitatea în euro.

Gh.N.: Sunt un mare consumator de presă, scrisă și audio-vizuală. Se folosesc uneori titluri de articole care să șocheze, să inducă „tendințe”, „răutăți”, „compromisuri”, „manipulări”, care se dovedesc apoi a fi departe de realitate. Cum comentați?

C.C.: Fiecare pasăre pre limba ei piere. Valorile morale de bază rămân esențiale, iar presa asta hăbăucă, agresivă, deșănțată nu este decât un foc de paie. Dă senzația că arde frumos, însă se stinge dezamăgitor de repede. Marile ziare și televiziuni, bazate pe seriozitate, dăinuie cu deceniile, chiar cu secolele. Aliați, care caută doar să șocheze, au soarta focului de paie.

Gh.N.: Vă rog să creionați dimensiunea deontologiei în presă.

C.C.: E simplu: onestitate, bun-simț, civism. Restul e stilistică.

Gh.N.: Cum explicați următoarea situație: mai mulți jurnaliști participă direct la același eveniment, iar a doua zi citești lucruri total diferite în articolele publicate în ziarele la care lucrează? Este cumva o probă de manipulare, de lipsă de profesionalism, de rea credință etc?

C.C.: Greu de spus ce. Poate fi manipulare, poate fi și nepricepere, dar nu e obligatoriu să fie una dintre ele. Păi, dacă evenimentul are legătură cu politica - de! - „contaminarea” există peste tot. Și la nivel de individ, dar și la nivel managerial. Pe când eram redactor șef regional la „Adevărul” asistam frecvent la dispute vehemente între Grigore Cartianu și Dinu Patriciu în legătură cu Băsescu.

(continuare în pag. 38)

Patriciu zicea că Bănescu e un ticălos, iar Grigore sărea că e salvatorul nației. Fiecare avea niște argumente, însă fiecare era, în același timp, „taliban”. Nu accepta sfânta cale de mijloc. Nici relatarea diferită a unui eveniment non-politic nu poate fi mereu manipulare. Spre exemplu, noi, la „Viața liberă” încercăm uneori să abordăm subiectul și altfel decât după șablon. Rezultatul poate fi surprinzător și să dea impresia că „e din alt film”, însă merită să încerci să modernizezi metodele de informare.

Gh.N.: Ați fost premiat de Comisia Europeană cu Titlul de „Reporter European”. Vreți să ne spuneți ce a stat la baza „expunerii de motive” pentru acordarea acestei distincții?

C.C.: Poate părea surprinzător, dar eu nu m-am înscris în vreun concurs pentru amintita distincție. Eu doar mi-am făcut meseria, în sensul că am documentat și am scris o amplă investigație despre mafia laptelui și despre cum specula aceasta, în căldășie cu autoritățile corupte, reglementările europene în domeniu. Ancheta, publicată de „Viața liberă”, a făcut valuri. Au venit la fața locului televiziunile, ministrii, procurorii. Restul e banalitate. M-a sunat Jonathan Scheele - pe atunci ambasadorul UE în România - pentru a mă invita la gală, la reședința oficială. Inițial am crezut chiar că e o farsă. Uite că n-a fost glumă și, astfel, am devenit primul ziarist din provincie care primea un astfel de premiu.

Gh.N.: După „Cutia cu paijenii” ați devenit deosebit de prolific. Ce a urmat? Ce cărți ați mai lansat? Ce teme v-au preocupat?

C.C.: Prolific sunt, e drept, însă de publicat n-am prea publicat. Știți cum stau lucrurile în lumea de acum: dacă vrei să publici trebuie să vii cu bani de acasă. Fie strângi din leafă, fie alergi după sponsori. Nu-mi place să umblu cu „sărna boierule, dă și mie un leu!”, așa că încerc să fac economii. Dar criza asta pare să nu se mai termine. Am mai reușit să public doar un volumaș de proză scurtă – „Ultimul albastru”, însă am câteva mii de pagini care stau cumiți în folderile calculatorului. Sper să nu rămână literatură de sertar...

Gh.N.: Cum ați cunoscut lumea bețivilor („Olimpiada bețivilor”) și a cuștarilor („Sârba cuștarilor”)? Ce v-a atras la această lume?

C.C.: Scrierile la care faceți referire sunt inspirate din realitate. Evident, mai bine de jumătate este ficțiune - căci altfel care-ar mai fi rolul autorului? - însă punctul de plecare stă în fapte reale, la care am fost martor în copilărie sau care au ajuns la mine prin intermediul tatălui meu, un excelent povestitor de altfel. La „Olimpiada bețivilor” am fost martor direct, chiar. Bine, lucrurile nu s-au întâmplat exact așa, însă au fost suficient de interesante încât să mă ducă cu imaginația către ceea ce a ieșit în final.

Gh.N.: Cum apreciați starea culturii gălățene? Instituții. Creatori. Creații. Autorități.

C.C.: E o lume eterogenă. Însă e firesc să fie așa. Creatorii sunt unicate. Cultura gălățeană trăiește. Nu știu dacă trăiește chiar ca-n sânul lui Avram, dar este important că nu și-a dat duhul. Față de alții, suntem sus. Iată! Avem cinci reviste de cultură în județ. E fabulos! Avem vreo patru-cinci festivaluri legate de literatură și carte. Asta ca să nu mai spun că Biblioteca V.A. Urechia surprinde tot mai mult prin Salonul „Axis libri”, care a căpătat dimensiuni naționale certe. Păi, fraților, avem cultură la Galați! Doar cu banii pentru cultură stăm al naibii de prost...

Gh.N.: Să ne referim la un aspect concret: considerați că avem așa de mulți scriitori valoroși încât să nu încapă toți într-o singură Filială a Uniunii Scriitorilor?

C.C.: Prima parte a întrebării este simplă. Da. Avem foarte mulți scriitori valoroși la Galați. E un tărâm fertil din acest punct de vedere. Partea a doua a întrebării este, în schimb, delicată. Personal, cred că sunt prea multe orgolii la mijloc. În același timp însă știu și că orgoliul este unul dintre motoarele creației. Cred că se simte nevoia unei medieri în lumea scriitoricească. E un simptom cumva biblic. Mesianismul este înscris în codul genetic al umanității. După modelul de succes al creștinismului, așteptăm un izbăvitor pentru toate cele, iar între timp ne scoatem ochii cu entuziasm.

Gh.N.: Să trecem dialogul nostru într-un alt registru tematic, cel al jurnalismului. Multe clădiri din Galați sunt în paragină. Nici nu are rost să le mai nominalizez deoarece sunt prea multe. Acum 10-15 ani am publicat în „Viața liberă” un serial de trei episoade pe tema ruinelor orașului. De atunci s-au mai scris zeci de reportaje. În ultima vreme chiar ați insistat pe această temă. Însă, totul în zadar! Ce părere are jurnalistul Costel Crângan de o asemenea situație?

C.C.: Cred că nimic nu este prea mult atunci când vorbim despre salvarea istoriei orașului. Sunt un mare admirator al lui Victor Cilincă din acest punct de vedere. Este de-a dreptul stoic în demersul său. Demersuri excepționale face și istoricul Tudose T. Tatu. Am văzut chiar și câteva bloguri excelente pe această temă. Îmi vine în minte acum „Case care plâng”. E adevărat, măsurile administrative întârzie. Casele de patrimoniu se năruie pe mai departe. Însă asta nu înseamnă că trebuie să îmbrăcăm haina deznădejdiei. Eu cred în luptă. Și dacă nu putem învinge noi, cei care apărăm patrimoniul, atunci măcar avem posibilitatea să arătăm lumii că există niște alde unii care au generat dezastrul. E un fel de răzbușare, însă cu instrumente sofisticate, psihologice.

Gh.N.: Din păcate, Galațiul este pe toate planurile - economic, urbanistic, cultural, sportiv - în cădere. „Apollo” nu mai există, „Textila”/„Fusul” nu mai există, IMHG nu mai există, ISCL nu mai există, „Avicola” nu mai există etc. Muzeele stau cu exponatele în cutii pe holuri, o sală de expoziții nu avem, sportul de performanță lipsește. Cum comentați?

C.C.: Viața este o perpetuă mișcare. Problema noastră nu este că au dispărut niște simboluri, ci că nu am pus nimic în loc. Peste tot în lume mor fabrici, se închid muzee, se dărâmă clădiri. Însă alții pun în loc lucruri mai trainice, mai frumoase. Noi avem doar vocația demolării. E trist că nu suntem capabili să construim. Nici nu-mi este foarte clar când ne-am pierdut această abilitate. Dacă mă uit înapoi, spre străbunii noștri, găsesc foarte mulți oameni care au clădit. Îi văd pe V.A. Urechia, pe Ghiță Vasiliu, pe Aristide Serfiotti, pe Gheorghe Plesnilă, pe H. Ștefan. Îi văd și pe unii mai aproape de timpurile noastre, care au ridicat un viaduct care acum stă să se dărâme, care au construit un combinat din

(continuare în pag. 38)

Victor CRAUS

GÂNDURI DE PARLAMENTAR

Gigel se răsturnă pe spate în mașina sa parlamentară și închise ochii privind prin fereastra genelor pietrele de kilometraj. Mai avea vreo 40 de kilometri până acasă și nu știa încă dacă să se bucure sau să se întristeze. Trecuseră mai mult de 30 de zile de când părăsise domiciliul conjugal după o ceartă la care el nu reușise să îngaime decât: "Da, dragă, cred că ai dreptate!". De fapt ce se întâmplase? Gigel mormăi ceva greu de descifrat. Șoferul se întoarse o clipă spre el:

-Da, șefu'! Vreți să oprim pentru un...

-Nu, încă nu. Lasă să ajungem la Codru!

Omul greoi de pe bancheta din spate deschise ochii largi și gândi că poate i-a scăpat vreo vorbă. Știa că noul șofer oferit de SPP nu știe nimic din drama sa și se liniști. Peste mai puțin de o oră va pași pe treptele vilei sale și va părea că nimic nu se întâmplase. Șefa de cabinet parlamentar îl informase că soția lui uitase totul și treburile se desfășurau fără nici o fisură. Ce dacă îl găsisse cu pantalonii în vine și secretara stătea în fața lui în genunchi? Puteau să existe numeroase explicații: îi cosea un nasture sau îi cerea iertare în genunchi fiindcă..., ha! Prostii. Era bărbat și poftea din când în când să experimenteze și alte forme de manifestare a existenței. Ca bărbat de stat aceste experiențe îi lărgea perspectiva nevoilor sociale. Cum putea vota legea profesiilor liberale, a serviciilor tradiționale dacă era închistat în niște limite impuse de o morală cu totul depășită? Asta trebuia să-i spună și Lolei. Nu spusese decât "Da, dragă, cred că ai dreptate!" când putea să întoarcă situația în favoarea lui așa cum făcea în Parlament. Dacă aflau ceva din acea întâmplare stupidă, bineînțeles, colegii lui ar fi murit de răs sau de invidie. Nu era el cel care întorsese pe dos învinuirea că șeful lui influențase o hotărâre judecătorească explicând la un post de televiziune că, de fapt, dușmanii de partid inventaseră o întâlnire a acestuia cu judecătorul? Totul era foarte clar. Politicienii adversi au creat un fapt care nu avusese loc. Cum de a venit Lola exact în momentul acela la Cabinetul său parlamentar? Cum de secretara se așezase în genunchi chiar în momentul acela? Bineînțeles că fusese o diversiune a adversarilor politici. Asta e!

Respiră greoi și trase aer în piept. Chestiunea e clară. Va ieși zâmbitor din mașină așa cum se înfățișa în fața camerelor de luat vederi și va spune cu un glas de victimă: "Ah., dragă, ce bine e acasă! Cu cât sunt mai mult plecat, cu atât îmi dau seama ce mult te iubesc! E bine, da. E bine!

-Șefu', oprim aici? E la marginea codrului, nu ne vede nimeni!

PENTRU TOATE, DASCĂLI SUNT DE VINĂ!

Cu siguranță, te-am cunoscut cândva. Aveai vreo treizeci de ani și te interesau acvariile. Nu peștii, acvariile. Cele cu geamuri fumurii, cu sursa de aer ascunsă în

Boem@ 2 / 2015

grămezi de pietre având aspectul unor stânci. Da, aveai treizeci de ani și absolviseși - cam târziu - o facultate de comunicare sau relații externe, oricum îți doreai să devii purtător de cuvânt al cuiva din liderii țării. Nu știai încă dacă ești de dreapta sau de stânga. Dreapta ți se părea mai incitantă, mai de viitor, Stânga era perimată, mirosea a trecut, a mucegai. Am aflat din gazete că te-ai făcut cunoscută printr-o piesă de teatru care, cu ajutorul unui bun prieten a devenit scenariu de film. Nu l-am văzut, recunosc, dar trebuie să fi fost plin de dramatism, poate cam dur, cum te știu eu. Prietenul e și el un nume mare. Ceva mai bătrân decât tine, dar ce contează. Acum ești ceea ce ți-ai dorit. Au trecut ceva ani. Mai, mai să nu te recunosc. Nici ca spirit. Cum ai intrat în politica mare, ai dat cu băta-n baltă. Nu e bine ce-au făcut cei dinainte. Nu zic că noi o să facem altfel. Dar nu e bine! Totul trebuie să fie nou, să nu semene cu ce a fost. Trebuie să fie mai distins, mai democratic, mai aristocratic, Ce, cuvintele sunt puțin antagoneice?

Nu-i nimic, cine trebuie să înțeleagă, va înțelege. Totul trebuie să fie transparent, Asta e. Totul, transparent! Cum adică? Să se vadă, dom'le dinainte de a te exprima. Să știe omul de ce și pentru cine a votat. Așa spunea și prietenul tău, regizorul. El a fost transparent. Vrei să te fac mare? O.K. Stai frumos în spatele meu, dă din cap că ai înțeles și o să vezi ce iese. Nu prea seamănă cu ce-ai scris tu, dar nu-i nici un bai. Lumea vede ce e pe ecran. Important e nu ce și cum spui ci cum se vede. Așa e și în politică: important e ce dă pe dinafară. Crezi că acela a furat? Nu, el a promovat libera inițiativă. Să te ferească Dumnezeu să-l imiți că nu mai vezi lumina zilei mulți ani de acum înainte. Tu nu ești nici om politic, nici măcar purtător de vorbe. Așa că stai cuminte în spatele meu și spune ce minunat sunt eu până vor crede toți că așa sunt. Așaaa!

Te-am revăzut după toți acești ani. Ai cam îmbătrânit. Știi cum se duc anii. Acum ești o adolescentă, acum bunică. Dar tu nu ești bunică. N-ai avut vreme de așa ceva. Nu că n-ar fi vrut regizorul. El este bunicul nepoatelor de după nevastă-sa. Da, acum regizorul are o nevastă. Nu e politician, nici nu are vreo rubedenie în politică. E o fată care a jucat în filmul tău. Una neînsemnată, pare a semăna oarecum cu tine, Doar s-a iubit cu același bărbat ca și tine. Ei, dar ce importanță au toate astea? Tu ești cineva. Nu știi ce, dar ești cineva, privești de sus pe toți cei din jur. Și pe mine care am pus în ființa ta acel strop de cultură cu care ai devenit ceea ce ești. Cred că eu am greșit cu ceva. Cred că nu am respectat rețeta devenirii. Nu am pus un ingredient sau poate am pus prea mult. Are dreptate cine spune: pentru toate dascălii sunt de vină!

FREDDY

Freddy e un băiat bun. Așa spun toți cei care îl cunosc. La școală, Freddy nu a excelat niciodată dar nici nu a rămas corigent sau, doamne ferește, repetent. Doar o dată era cât pe ce să o scrântească la limba română. Dar domnul profesor, după ce domnul director l-a întrebat ca și cum proful era vinovat:

(continuare în pag. 37)

„Chiar vrei să-l lași pe Freddy”, însoțind vorbele sale cu degetul arătător în sus, a zâmbit strâmb dând din umeri: „A, nu cred, doar sunt prieten de peste douăzeci de ani cu senatorul!”

Așa că Feddy a mai depășit odată cumpăna care i-ar fi putut schimba destinul. La facultate nu s-a dus băiatul. Prea l-a pus viața la încercare până la cei optsprezece ani de până atunci. Își va deschide o afacere, cum era și normal. Tata l-a finanțat, așa cum se aștepta toată lumea. Și-a deschis un bistrou, ca la Paris. Dar nu chiar ca la Paris fiindcă avea și un darz, o instalație de karaoke, o plasmă imensă și două animatoare zâmbitoare al căror parfum amintea de cel al parizienelor din Place Pigale.

Clienții nu au întârziat să apară deși prețurile erau cam pipărate. Ei veneau, bineînțeles, pentru Freddy. Erau prietenii lui: oameni subțiri, foști colegi de școală, copii bine – situați, unii studenți sau candidați la viața de student, tineri și tinere de gașcă, pentru care nu conta milionul dacă petrec o seară ca la Paris. E adevărat că, în afară de Freddy, nici unul nu fusese la Paris. Nu fiindcă ar fi fost prea scump, nu fiindcă nu ar fi putut să îngaiame câteva vorbe în limba lui Balzac cât să ceară o bere sau să răspundă unei solicitări în preajma Moulin Rouge-ului dar ce le trebuia lor capitala Franței când o aveau aici, în bistroul lui Freddy.

Și tata – senatorul mai poposea câteodată în bistrou. Era însoțit de doi-trei prieteni de la Parlament. Uneori, prietenul era însoțit de o „colegă” sau dorea să cunoască mai bine pe una din fetele de la bistroul lui Freddy. Când apărea senatorul, patronul îi îndemna prietenește pe clienții săi: „Hai, valea acasă că aici se discută treburi serioase!”

Dar asta se întâmpla destul de rar: mai ales în preajma alegerilor sau când urma să se discute în Parlament vreo lege de care atârna destinul poporului. Senatorul îi spunea atunci fiului: „Băiete, să nu ne deranjeze nimeni, înțelegi? Am, nevoie de puțină liniște așa că dă muzica mai tare! Și băiatul se conforma, trimitea cafele și băutură de câte ori senatorul îi făcea semn. Dacă era cazul, comanda la restaurantul de peste drum tot ce era nevoie ca oaspeții să se simtă bine. Băiatul nota discret valoarea consumației iar senatorul nu se îndoia niciodată de corectitudinea socotelilor și achita conform notei fiului. Nici pasărea nu avea voie să tulbure „liniștea” senatorului și a invitațiilor săi.

Freddy e un băiat bun. Așa spun toți cei care îl cunosc.

NEVASTĂ DE PARLAMENTAR

-Dați-mi voie, doamna parlamentar să vă ajut. Duc eu sacoșa cu cucumpărături că pentru dumnevoastră e prea grea! auzi glasul precipitat al lui Willi, agentul de serviciu de la supermarketul de unde, adeseori își făcea cumpărăturile doamna Alina.

-Ei, Willi, lasă că nu e prea grea. Și-apoi, știi că eu te prețuiesc de când erai elevul meu, la liceu. Nu e nevoie să te strădiești prea mult ca să ne intri în grații!

-Totuși, doamna, vă rog să-mi permiteți...

Pe Willi, doamna Alina îl cunoștea de când îi era dirigintă. Când era emoționat se bălbăia puțin, Nu era un copil prea isteț. Făcea parte dintr-o familie de oameni modești: tata era mecanic auto și după ce fusese plecat în Spania vreo cinci ani se întorsese în orașul reședință de județ și-și deschisese un mic atelier de reparații auto cu ajutorul primarului (pe atunci, viitorul parlamentar, soțul ei).

Mama fusese și ea plecată ”în afară” dar revenise în vara trecută, când băiatul își dădea bacalaureatul prima oară. Willi lucră vreo trei luni în atelierul tatălui dar nu reuși să se integreze în colectiv și se înscrie la un curs pentru pază și protecție al unui fost angajat al Primăriei.

Doamna Alina era obișnuită ca oamenii să-și arate recunoștința prin gesturi ca cel al lui Willi. Știa că cei din jur nu o consideră o parvenită sau nu căutau să atragă atenția asupra lor ca să-și rezolve diverse probleme cu ajutorul parlamentarului. Soțul ei îi propusese o mutare în București dar ea refuza constant argumentând că în capitală e prea mult zgomot și ea e obișnuită să trăiască într-un mediu protector, ca în orașul în care se născuse. Preda încă la același liceu iar colegii o priveau ca pe o favorizată a sorții fără sa-și arate invidia sau fără a se comporta slugarnic. Păstrară același mod de adresare ca și în vremea când era soție de primar. Asta îi dădea Alinei senzația de confort și nu o lăsa să plece din oraș, să accepte ”aventura” propusă de bărbatul ei.

Willi o lăsa în stația de taxi unde fu preluată imediat. Șoferul îi deschise ușa, preluă sacoșa de la însoțitor și, cu un zâmbet larg, i se adresă:

-Poftiți, doamna ministru!

Alina îl privi cu reproș. Înțelesese servitudinea lui Willi dar adresarea taximetristului o luă prin surprindere:

-Știi ceva ce nu știu eu?

De data asta, șoferul fu cel surprins. Încurcat, îi zâmbi:

-Păi se știe că orice parlamentar poate deveni într-o zi ministru! Nu știți asta? Așa că, doamna ministru, să vă fie de bine și... la mai mare!

Alina căzu pe gânduri. Dacă șoferul avea dreptate? Adio liniște, adio respect, adio orașul ei natal! Ca parlamentar putea rămâne o viață. Ca ministru e la cheremul șefului sau al subalternilor. Nu, asta nu! Când va veni acasă îi va spune că ea nu-l vrea ministru. Parlamentar, da. Ministru, doar peste cadavru ei!

FLUTURI DE NOAPTE

Barul lui Freddy stătea deschis de patru zile sau, mai exact, de trei nopți și câteva ore. De ce oare? Nu avea musafiri de la București, nici nu fusese lăsat cu ușile larg deschise din vina cuiva, nici nu i se întâmplase nimic, Doamne ferește, patronului. Și totuși, lângă bar, cu DVD-ul dat la maxim, moțăia o fătucă inundată cu parfumul Chat Noir, mirosul de serviciu al localului.

Câte un drumeț curios băga nasul spre ușile batante dar nu îndrăznea să intre fiindcă nu era deal casei și gândea că, dacă nu era nimeni la mese, e posibil ca undeva să se afle și domn'Freddy ori, cine știe, chiar tatăl dumnealui, parlamentarul. Așa că trecea mai departe fiindcă auzise că Dumnealui se supără foarte tare dacă cineva ar vrea să afle ce se întâmplă dincolo de acele uși iar el nu era ”cineva” ci ”un oarecare”.

După alte vreo două ore, același ”oarecare”
(continuare în pag. 38)

Își făcu din nou drum prin fața barului. Privi mai atent și constată că fătuca dispăruse. Dar ușile erau la fel de larg deschise ca și prima dată. Își făcu atunci curaj și făcu doi pași înăuntrul încăperii:

- Hei, e cineva pe-aici, întrebă, răgușit de emoție.

Cum nu-i răspunse nimeni, mai făcu doi pași insistând:

- Hei, e cineva aici? Domnu Freddy! Au venit hoții, pot să fur ceva?

Mai așteptă câteva momente până apăru dintr-o cameră fătuca pe care o văzuse cu câteva ore înainte,

- Vă servesc cu ceva, domnu'? Ce devreme s-a făcut dimineață! Dom' Freddy n-a venit încă. El apare odată cu fluturii de noapte. După ora 10, dar de câteva zile n-a mai venit. Aud că tatăl lui, parlamentarul nu mai este.

- Cum, nu mai este?! Doar n-a murit!

- N-a murit dar nu mai este. Cică e arestat pentru trafic de influență. Asta am auzit la televizor. Dar cum mint ăștia... Hai, ziceți cu ce vă servesc?

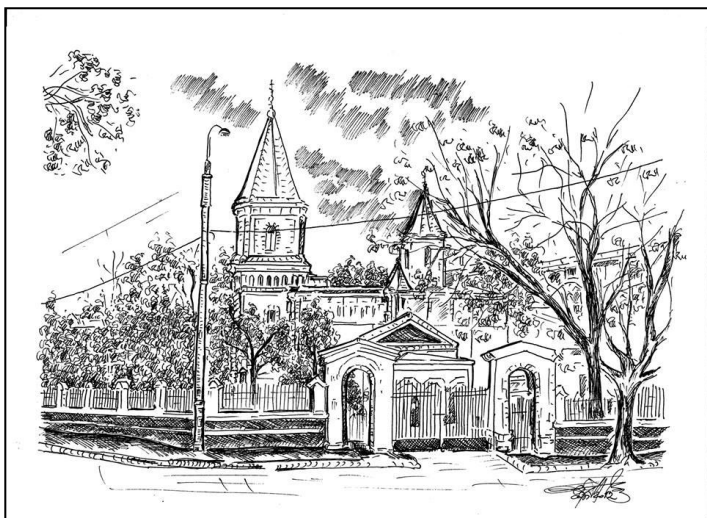
- Cu o cafea! rosti parcă speriat vizitatorul curios să mai afle câte ceva.

- Eu am rămas aici de alaltăseară că mi-a fost frică să las totul de izbeliște. Da' văd că nimeni nu a venit pe aici. Ești primul client care vine după trei zile. Hai, că aduc cafeaua în câteva clipe!

Clientul se așeză cu grijă pe un fotoliu și se puse pe așteptat. Nu mai intrase în viața lui într-un loc atât de elegant. "Auzi, trafic de influență!" șopti gândul care nu-l lăsa să se bucure de lenea ce-l cuprinsese. « Da' cum să faci trafic de influență, nea Pandel? tresări la gândul că-i venise în minte alt nume decât Parlamentarul, cum îi spunea toată lumea. „Ce bombă, dom'le, Auzi, trafic de influență... Cine-ar fi spus!”

- Cafeaua dumneavoastră! Treizeci de lei! Mi-i dați acum că nu sunteți clientul nostru și așa avem dispoziție ca să nu trebuiască să plătim noi!

Omul se ridică în picioare și se scotoci prin buzunare. Descoperi că are suma cerută după ce-și numără și banii mărunți. I-i oferii fătucii și se așeză pregătit să-și savureze cea mai scumpă cafea din viața lui.

desen de Constanța Abălașei-Donosă

care a mai rămas doar cenușa... Cred că noi, românii, ne-am înțeles prost libertatea. Libertatea de a trage cu pușca nu înseamnă libertatea de a ucide.

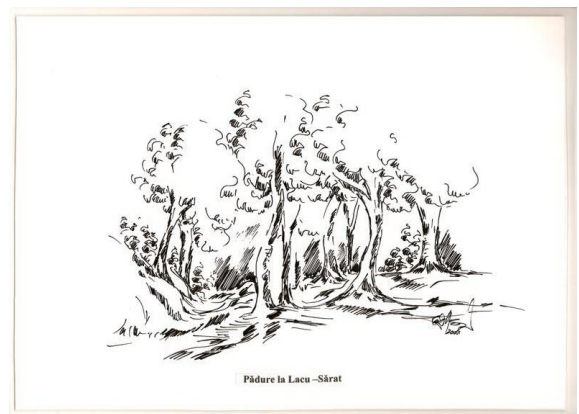
Gh.N.: Un reputat scriitor gălățean îmi spunea lunile trecute că dacă se merge în acest ritm Galațiul ar putea deveni peste 70-80 de ani un sat de pescari. Vi se pare prea sumbră previziunea?

C.C.: Este o hiperbolă. Însă spusă de un scriitor sună cumva firesc. Dacă e să fiu cinic, aș spune că nici măcar sat de pescari nu are șanse să devină, căci peștele e pe cale să ajungă amintire. Dar să revenim cu picioarele pe pământ. Eu cred că în 3-4 ani Galațiul va intra într-o altă etapă a existenței lui. Simt că am atins fundul gropii. Am dărâmat ce era de dărâmat, am emigrat ce era de emigrat, am ucis ce era de ucis. O să ne apucăm de construit. Ne obligă viața! O să vină ca un tăvălug peste noi și ne va obliga să ieșim din amorțeală. Nu avem cum să rămânem o enclavă. Se vor mișca lucrurile în jurul nostru și ne vor trage și pe noi în sus. Este un curs firesc al evenimentelor.

Gh.N.: În încheierea dialogului, vă rog să destăinuți cititorilor revistei noastre ce aveți acum pe masa de lucru. Când vom participa la o nouă lansare de carte? Ce proiecte de viitor aveți?

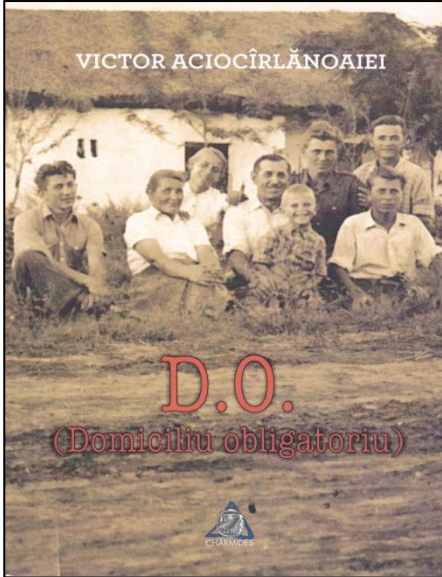
C.C.: Am gata romanul „Emigranții”. O poveste spumoasă despre emigrația românească din Spania. Cred că e de prisos să mai spun că e inspirat, ca și „Cutia cu păianjeni”, din fapte reale. Doar că scriitura e diferită. E de alt nivel. Planurile povestirii sunt diferite, sugestia capătă alt rol, care în „Cutia cu păianjeni” era mult mai discret. Aș putea publica romanul și mâine dacă aș avea banii necesari. De asemenea, sunt în faza ultimei revizii cu o carte document despre inundațiile din 2005. Se numește „Venea o moarte pe Siret”. În iulie se fac zece ani de atunci, iar eu am făcut un fel de „backstage story”. Are cam de toate. Și acțiune, și suspans, și dezvăluiri, dar și reportaj în formă literară pură. Ba chiar are și poze! E o carte studiată, realizată într-o manieră foarte modernă. Sper să o pot publica în iunie-iulie anul acesta. Ar fi un demers foarte important nu doar pentru mine, ci pentru toți cei peste 100.000 de oameni care au avut de suferit în acele zile.

Gh.N.: Vă mulțumesc!

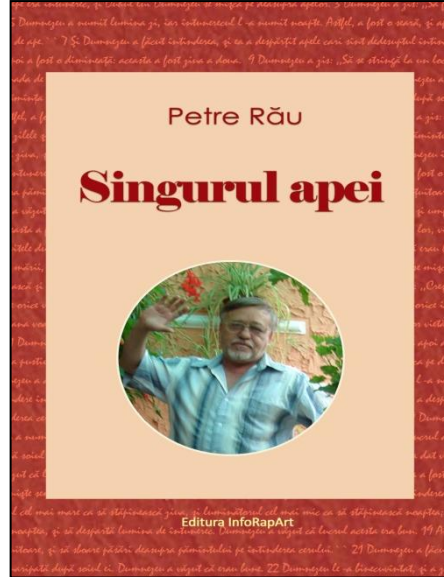

desen de Constanța Abălașei-Donosă

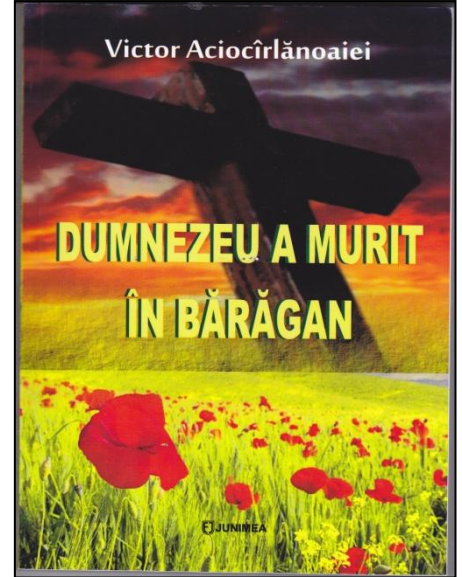
CĂRȚI SOSITE LA REDACȚIE

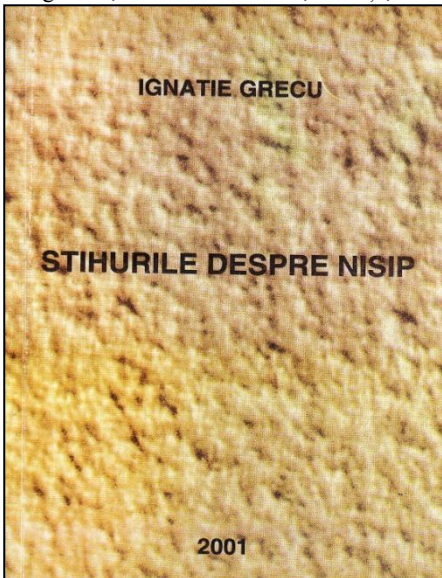
Victor Acioacărlănoaiei – D.O. – Domiciliu Obligatoriu, Editura Charmides, Bistrița, 2014

Petre Rău – Singurul apei Editura InfoRapArt, Galați, 2014

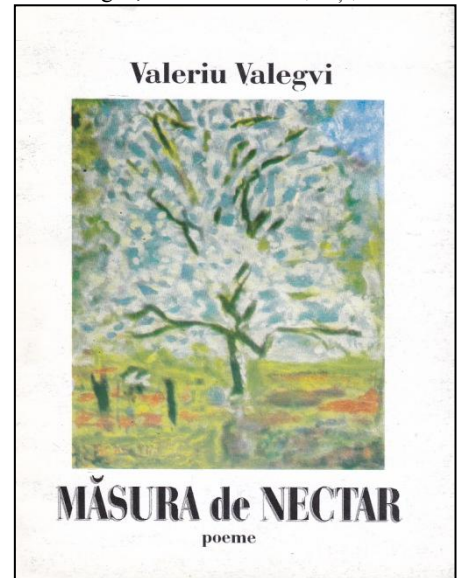
Victor Acioacărlănoaiei – Dumnezeu a murit în Bărăgan, Editura Junimea, Iași, 2013

Iordan Greu – Stihurile despre nisip Editura Sofia, București, 2001

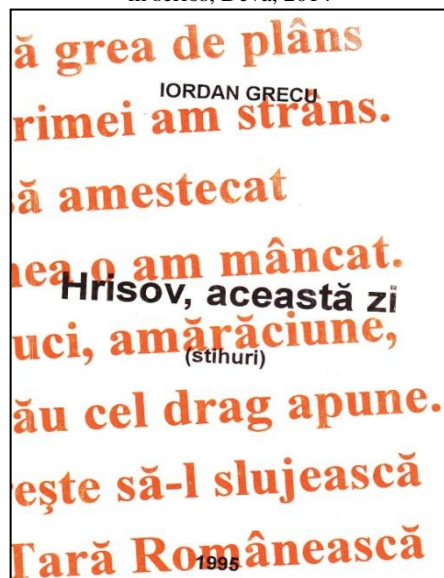
Vali Slavu – Despre școală, mai în glumă, mai în serios, Deva, 2014

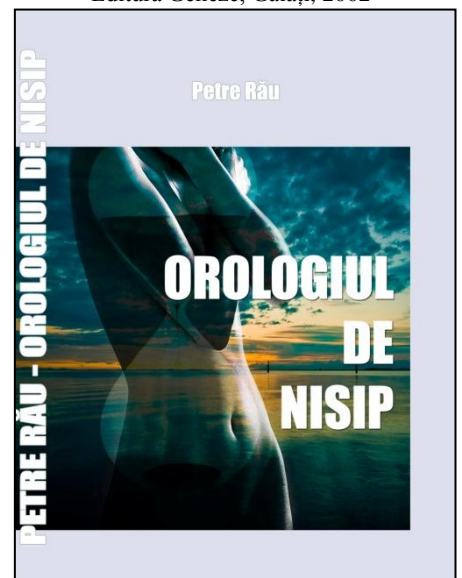
Valeriu Valegvi – Măsura de nectar Editura Geneze, Galați, 2002

Petre Rău – O poemă / O problemă Editura InfoRapArt, Galați, 2015

Iordan Greu – Hrisov, această zi Editura Mig-Dal, Corod, 1995

Petre Rău – Orologiul de nisip Editura InfoRapArt, Galați, 2014

BOEMA

apler

ISSN 2066-0154

Galati 800331, Str. Regimentul 11 Siret, Nr.17, Bl. C20, Ap.42, parter

Telefon: 0726 337376, 0740 596225, 0336 800313

Email: boema@inforapart.ro, inforapart@yahoo.com

Web site: www.boema.inforapart.ro